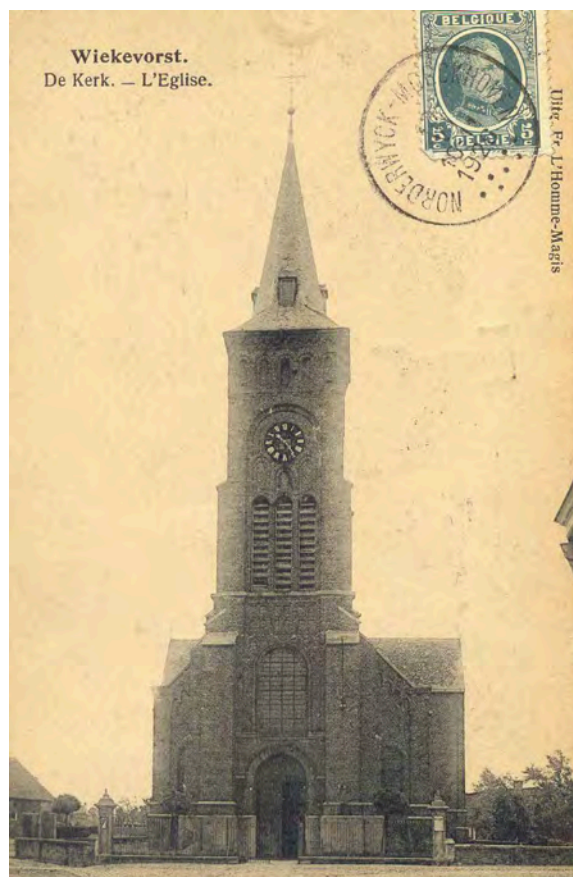

Archeo-rapport 447

Wiekevorst-Dorp te Heist-op-den-Berg: een archeologische begeleiding.

Marjolein van der Waa
Sara Claessens

Archeo-rapport 447

Wiekevorst-Dorp te Heist-op-den-Berg: bureauonderzoek.

**Marjolein van der Waa
Sara Claessens**

**Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Wiekevorst-Dorp te Heist-op-den-Berg: een archeologische begeleiding
---

Opdrachtgever:	DCA
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Marjolein van der Waa
Auteurs:	Marjolein van der Waa Sara Claessens
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/201812.825/20

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2018, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Heist-op-den-Berg – Wiekevorst-Dorp
Locatie	Antwerpen, Gemeente Heist-op-den-Berg, Wiekevorst
Bounding box	Punt 1: x= 179764 y= 199934 punt 2: x= 179881 y= 200036
Oppervlakte projectgebied	Ca. 3586 m ²
Kadastergegevens	Afdeling 5: Sectie A: perceelsnummers: openbaar domein
Opdrachtgever	DCA, Beerse
Vergunningsnummer	2018/20
Vergunningshouder	Marjolein van der Waa
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische begeleiding in de vorm van een opgraving: Heist-op-den-Berg, wegenis en rioleringswerken rond de kerk van Wiekevorst.
Termijn veldwerk	12-03-2018 t/m 21-03-2018 12-04-2018 t/m 20-04-2018
Archeologen	Marjolein van der Waa Liesbet Van Den Bruel Lawrence Dingens Sara Claessens

Aard van de bedreiging	De stedenbouwkundige aanvraag omvat wegenis- en rioleringswerken. De verharding binnen het openbaar domein en een kleine parking (Wiekevorst-Dorp 10) zullen opgebroken en vernieuwd worden. De gemengde rioleringen, gelegen rondom de kerk, zullen worden opgebroken en vervangen door een gescheiden stelsel.
Archeologische verwachting	Archeologische sporen van het middeleeuws Wiekevorst, zoals menselijke begravingen, een kerkhofmuur, een oud wegtracé,...
Wetenschappelijke begeleiding	-

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1 – Algemene inleiding en situering van het project	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Landschappelijk ligging van het projectgebied	p. 5
1.4 Onderzoeksopdracht	p. 10
Hoofdstuk 2 – Bureaustudie: historisch en archeologisch kader	p. 11
2.1 Historische voorkennis	p. 11
2.4.1 Wiekevorst	p. 11
2.4.2 Sint-Jan-Baptistkerk	p. 16
2.4.3 Het kerkhof van de Sint-Jan-Baptistkerk	p. 31
2.4.3.1 Gebruiksduur en datering	p. 31
2.4.3.2 Ontruiming	p. 32
2.5 Archeologische voorkennis	p. 34
2.5.1 Gekende archeologische waarden	p. 34
2.5.2 Gebieden “geen archeologisch erfgoed”	p. 36
2.5.3 Beschermde archeologische sites	p. 36
2.6 Impact van de geplande werken	p. 39
2.7 Aanbeveling	p. 39
Hoofdstuk 3 – De archeologische begeleiding van de werken	p. 43
3.1 Werkmethode	p. 43
3.2 Natuurwetenschappelijk onderzoek	p. 45
3.2.1 Staalname	p. 45
3.2.2 Selectie voor verdere verwerking	p. 46
3.3 Pedogenetische zones op het terrein	p. 47
3.4 De archeologische sporen	p. 51
3.4.1 Bewerkte stenen en grafstenen	p. 51
3.4.2 Menselijke begravingen	p. 57
3.4.3 Houtresten	p. 60
3.4.4 Muren	p. 61
3.4.5 Overige sporen	p. 66
3.5 Het archeologisch vondstmateriaal	p. 67
3.5.1 Vondsten	p. 67
3.5.2 Herbegraving menselijk botmateriaal	p. 70
Hoofdstuk 4 – Synthese	p. 73
4.1 Interpretatie en datering	p. 73
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 73
Hoofdstuk 5 – Besluit	p. 77

Bibliografie	p. 79
--------------	-------

Bijlagen:	p. 81
-----------	-------

- Foto-inventaris
- Sporeninventaris
- Vondsteninventaris
- Profielinventaris
- Coupetekeningen
- Alle-sporenplan
- Bouwplannen

Hoofdstuk 1   Algemene inleiding en situering van het project

1.1 Algemeen

Wegens de plannen voor wegenis- en rioleringswerken heeft Onroerend Erfgoed een archeologische begeleiding in de vorm van een opgraving opgelegd (vergunningsnummer 2018/20) op een terrein met een oppervlakte van ca. 3586 m² gelegen aan de Wiekevorst-Dorp te Heist-op-den-Berg. Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba van 12 februari t/m 8 maart 2018.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in de landelijke dorpskom van Wiekevorst (fig. 1.1) in de gemeente Heist-op-den-berg en is kadastraal gekend als afdeling 5, sectie A, openbaar domein (fig. 1.2). Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de Kempen (fig. 1.3). Figuur 1.4 toont de KLIP-aanvraag ter hoogte van het projectgebied. Hierop is te zien dat binnen het projectgebied zowel rioleringen als elektriciteitskabels, telecommunicatiekabels, olie/gas/chemicaliën leidingen en waterleidingen aanwezig zijn. De aanleg van deze nutsleidingen zal het plangebied (lokaal) verstoord hebben.

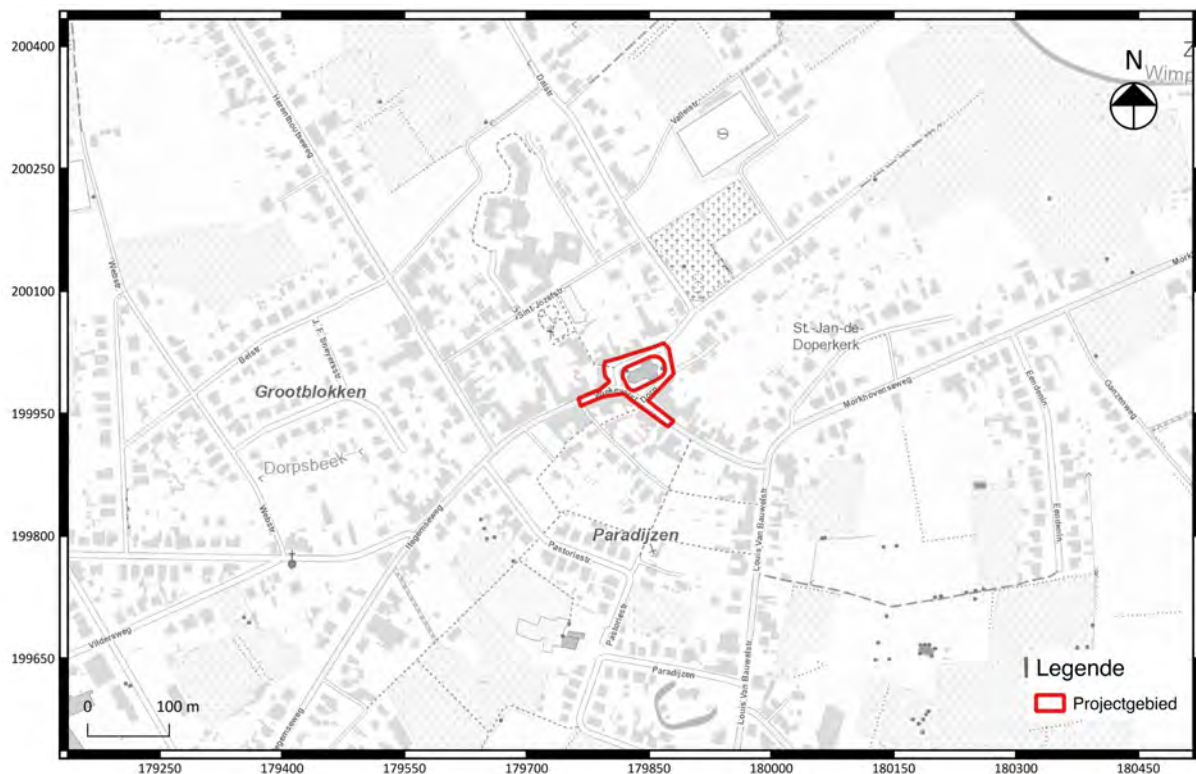

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

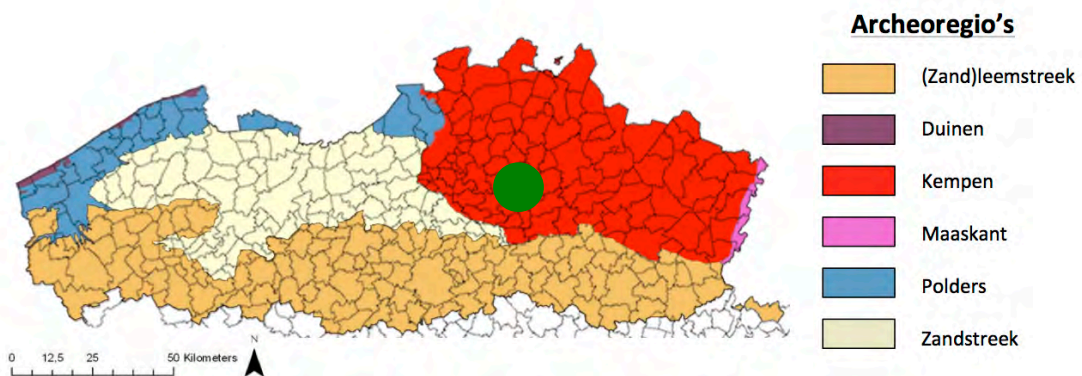

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

Fig. 1.4: KLIP-aanvraag, geprojecteerd op het kadasterplan.²

1.3 Landschappelijke ligging van het projectgebied

In deze paragraaf wordt beknopt de landschappelijke context van het projectgebied besproken, met zijn aardkundige en hydrografische situering, de fysisch-geografische context en bodemtypologie³.

Het projectgebied is gelegen rondom de kerk van Wiekevorst en behoort tot de archeoregio van de Kempen. Het ligt in de Zuiderkempen van Lier en Heist-op-den-Berg. Dit landschap wordt gekenmerkt door een voornamelijk vlakke topografie⁴. Een regionaal DHM II (fig. 1.5) toont deze voornamelijk vlakke topografie. Het dorp Wiekevorst is te lokaliseren op een lichte verhevenheid binnen dit landschap, waarop de huidige bewoning zich concentreert. Ten noordoosten van deze lokale verhevenheid is de insnijding van de rivier De Wimp zichtbaar.

Het digitaal hoogtemodel (fig. 1.5 t/m fig. 1.7) plaatst het projectgebied op een hoogte tussen de 13 m en 14 m TAW. Het hoogteverloop binnen het projectgebied zelf is redelijk vlak te noemen, maar ten oosten en westen van het terrein daalt het landschap. Een detailbeeld van het DHM II met terreindoorsneden laat zien hoe de wegenis rondom de kerk iets lager ligt dan het domein van de kerk zelf.

Hydrografisch valt het terrein binnen de noemer Netebekken. Het plangebied wordt omringd door de Dorpsbeek (ca. 271 m ten noordwesten) en de rivier de Wimp (595 m naar het noordoosten). De Wimp

² Zie bijlage voor een gedetailleerd inplantingsplan op groot formaat.

³ Zoals in overeenstemming met hoofdstuk 12 en paragraaf 12.5.2.2 in de Code van Goede Praktijk versie 1.0.

⁴ Antrop M. et al. 2002. 38.

heeft in het noordoosten van het onderzoeksterrein een kleine vallei uitgeschuurd en omvat een stroomgebied van bijna 9500 ha groot, met het centrum ervan in Olen. De Wimp ontspringt in Geel, in het gehucht Stelen en mondt ter hoogte van Itegem uit in de Grote Nete. De eerste vermelding van de naam “Wimp” is te plaatsen in 1427: *bemt gelegen ten houte in die wimpe op dander side de gemeyn wimp*⁵. Etymologisch is Wimp mogelijk een samenstelling van *wam*, met de betekenis “modderig water”. Door het lage debiet van de rivier (1,5 m³/s) is de ophoging van meegevoerd slib ook een gekend tegenwoordig probleem.

Ter hoogte van Wiekevorst bevindt zich een waterzuiveringsinstallatie voor de Wimp en onder andere door kanalisatie en veelvuldige bebouwing heeft de Wimp in Wiekevorst veel van zijn natuurlijke uitzicht verloren. De Dorpsbeek is een voorbeeld van zo’n gekanaliseerde aftakking, die uitmondt in de Wimp. Een andere (kleine) kunstmatige waterloop is binnen het plangebied aanwezig in het zuidoosten.

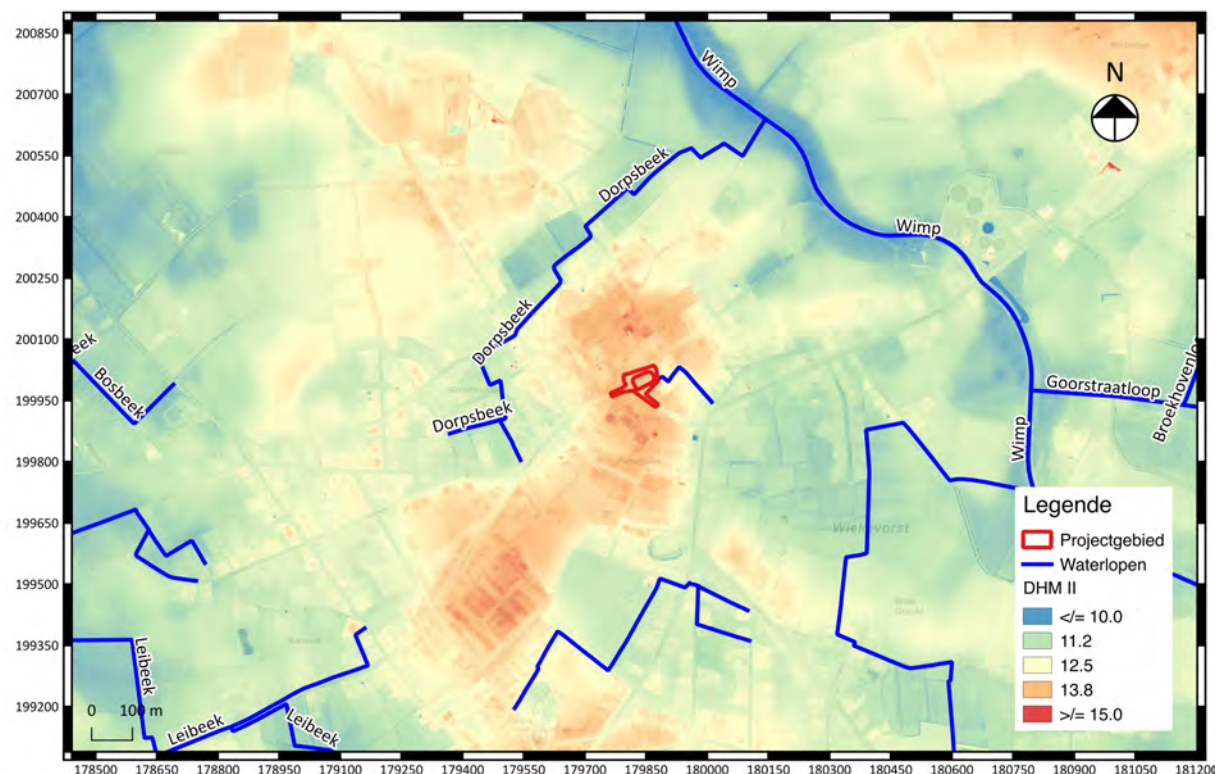

Fig. 1.5: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen.

⁵ Kempeneers et al. 2016. 352.

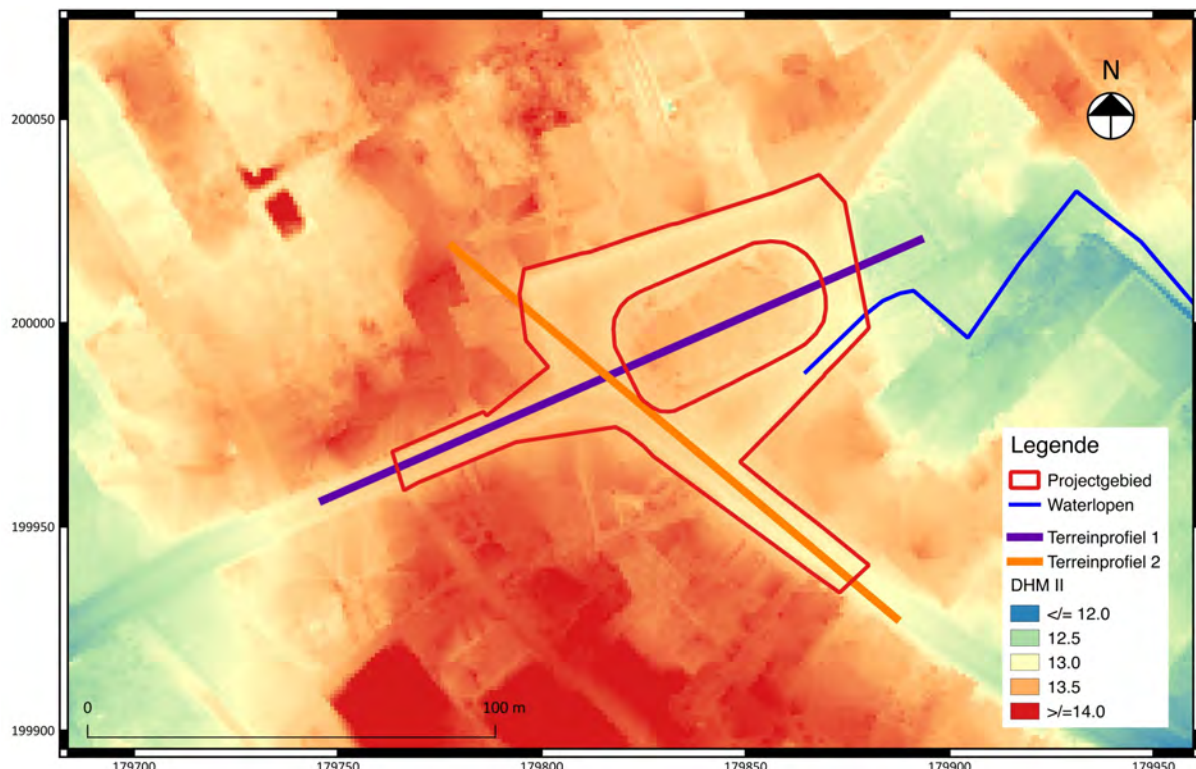

Fig. 1.6: Detail uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van de terreindoorsneden en het projectgebied.

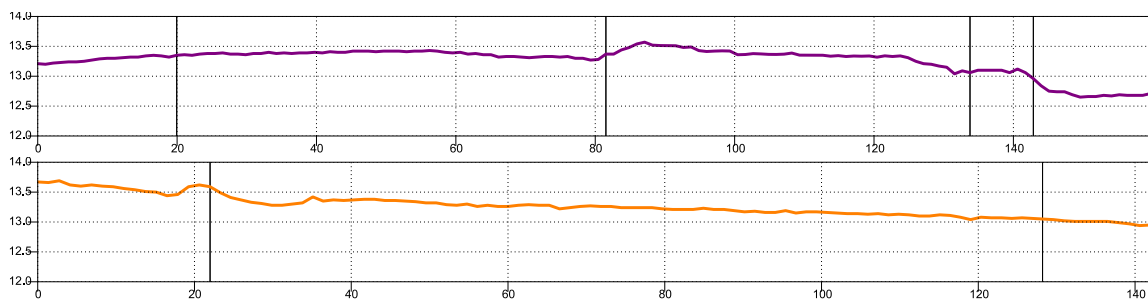

Fig. 1.7: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied van west naar oost (paars) en van noord naar zuid (oranje).

Het geologisch substraat van het onderzoeksgebied is opgebouwd uit afzettingen uit de Formatie van Diest (codering Di). De formatie van Diest vormde zich tijdens het Mioceen (23,8 Ma – 5,4 Ma⁶) en ligt binnen het projectgebied op een diepte tussen -4,31 en -5,57 m (volgens de diktekaart quartair). Hieronder staan de verdere voor het projectgebied beschikbare gegevens opgesomd volgens www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be.

- Volgens de **tertiair geologische kaart** (www.dov.vlaanderen.be) (fig. 1.8) is het voornaamste lithografische kenmerk van de Formatie van Diest het voorkomen van groen tot bruin zand dat heterogeen is met meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, kleirijke horizonten en micarrijke horizonten. Verder is deze bodem glauconietrijk en heeft een schuine gelaagdheid.

⁶ Ma = *mega annum*, 1 miljoen jaar.

- De **quartair geologische kaart** (www.dov.vlaanderen.be) (fig. 1.9) duidt het onderzoeksgebied aan met code 1. Dit staat voor eolische afzettingen (**ELPw**) (zand tot zilt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen; 116 Ka – 11,7 Ka) en mogelijk het Vroeg-Holoceen (vanaf 11,7 Ka). In het noordelijke en centrale deel van Vlaanderen ligt er zand tot zandleem terwijl in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen zilt (loess) ligt. Onder deze eolische afzettingen liggen hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**).
- De **bodemkaart** (fig. 1.10) toont dat het projectgebied is gelegen in een OB-zone. Dit staat voor niet gekarteerde en bebouwde zones. In de omgeving komen er verschillende bodemtypes voor. Het meest voorkomende type is een Scmx- of Scmx(g)-bodem. Dit is een matig droge lemige zandbodem met een dikke antropogene humus A horizont. De 'g' staat voor een klei-zandsubstraat dat op een geringe of matige diepte begint (20-125 cm). Het bestaat uit groenachtig materiaal met een grijsachtige bovengrond. Ook werd een Pdgx-bodem in de omgeving teruggevonden. Dit is een matig natte lichte zandleembodem met een duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Als laatste komt ook een Sdgx-bodem voor, wat een matig natte lemige zandbodem is met een duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Zowel de Pdgx- als de Sdgx-bodem zijn podzolbodems wat voor een goede bewaarkans van mogelijke artefactensites zorgt.

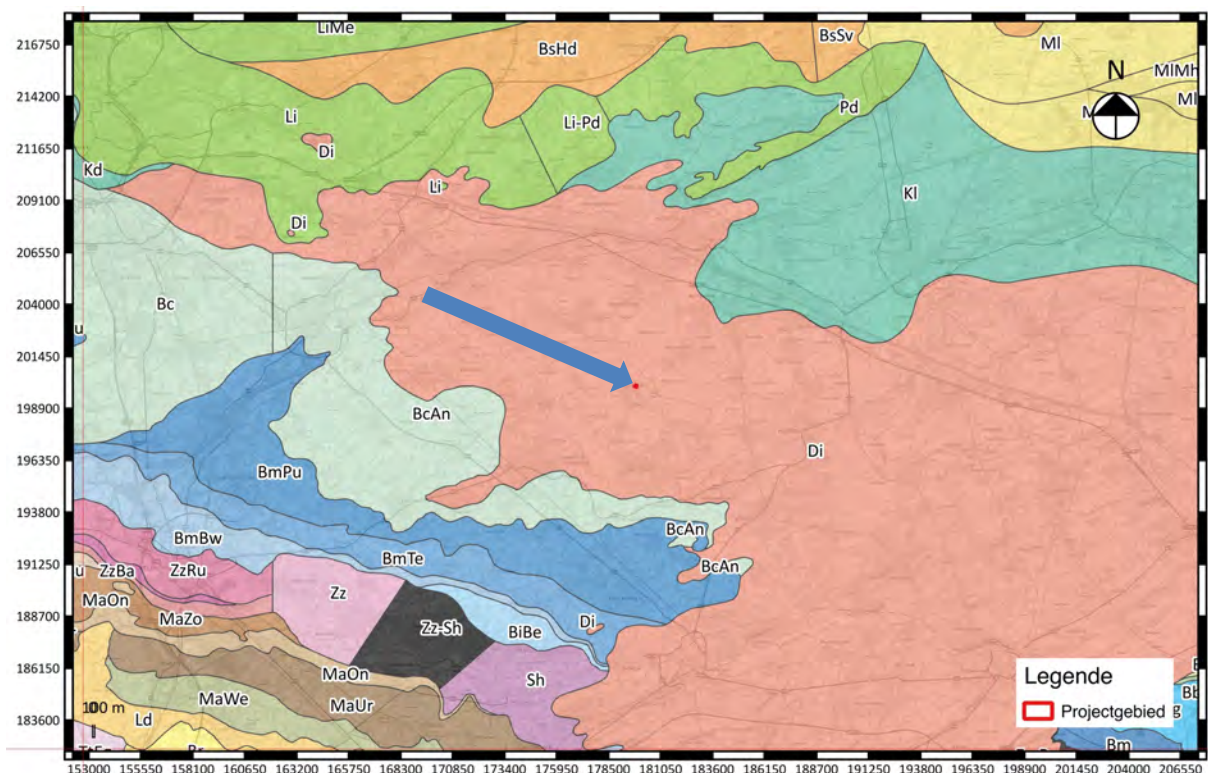

Fig. 1.8: Uittreksel uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

Wiekevorst-Dorp: Een archeologische begeleiding.

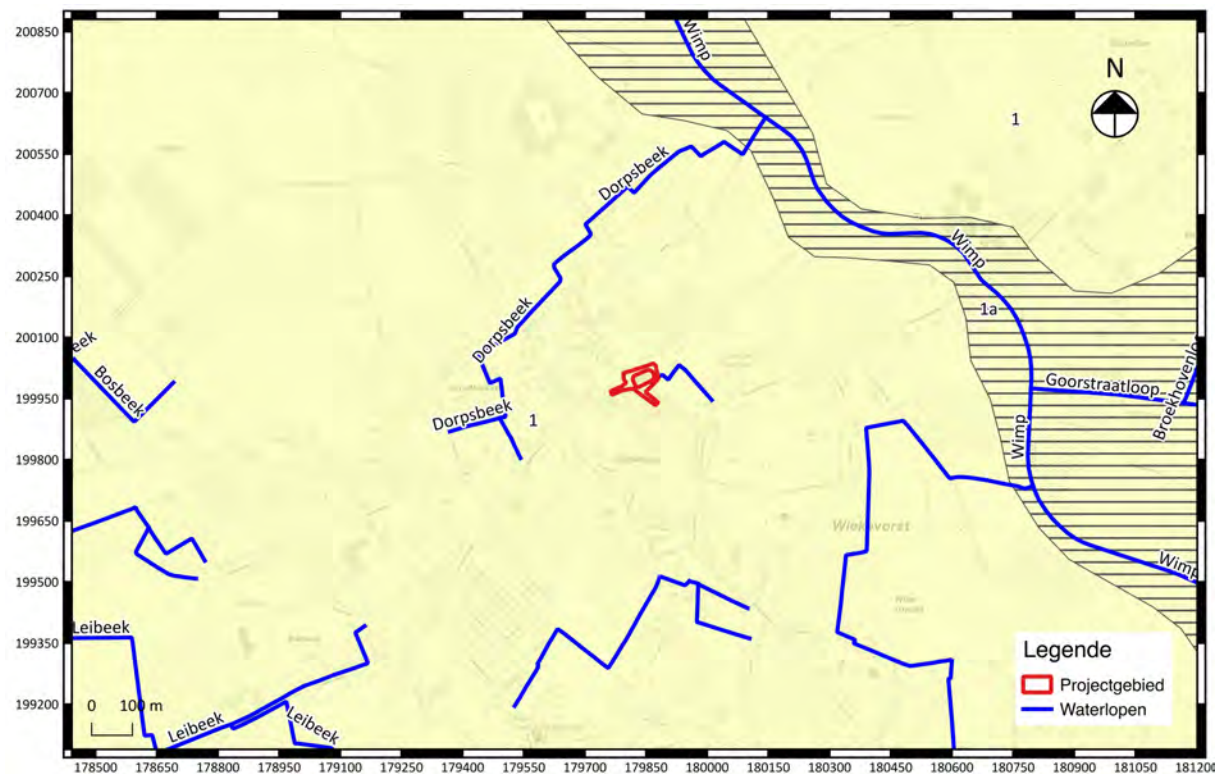

Fig. 1.9: Uittreksel uit de quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

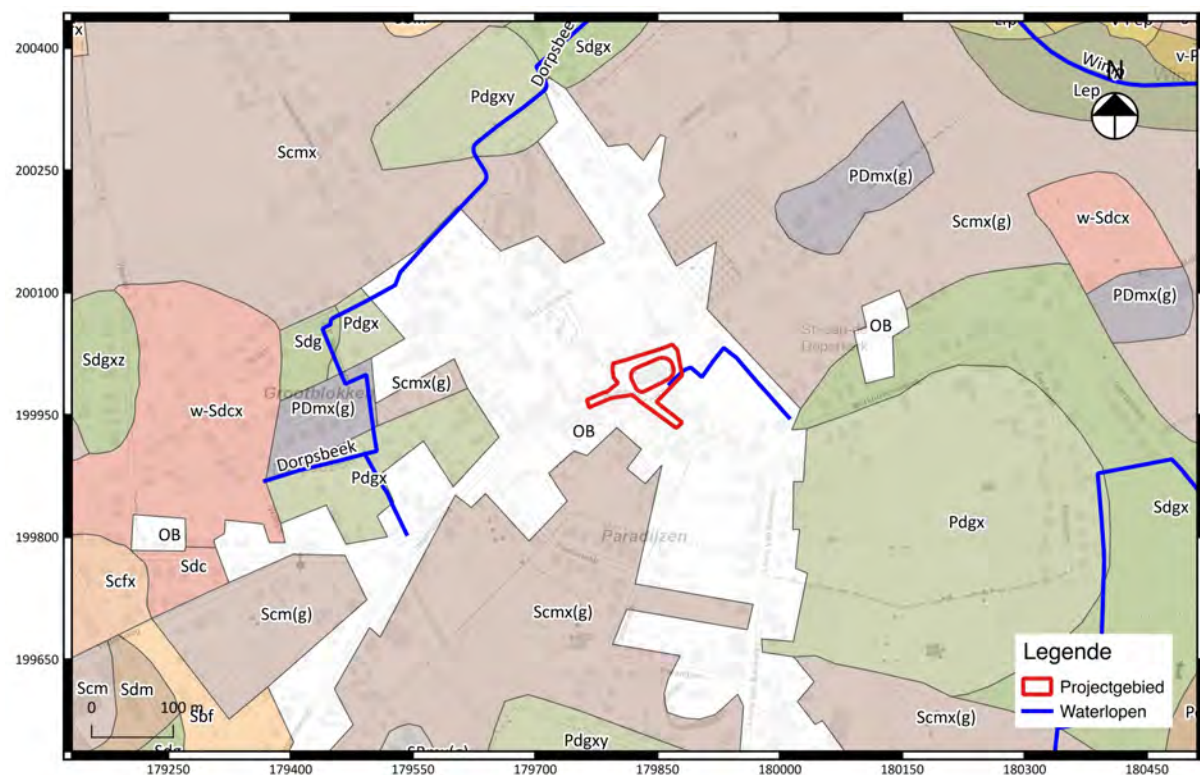

Fig. 1.10: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen.

1.4 Onderzoekopdracht

Binnen de Bijzondere Voorwaarden zijn de volgende onderzoeksvragen opgenomen:

- Wat is de aanwezigheid en bewaringstoestand van archeologische monumenten?
- Wat is de historische bebouwing van het projectgebied?
- Welke impact hebben de werken op het aanwezige archeologische erfgoed?
- Formuleer een aanbeveling voor een verdere opgravingsstrategie.:
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband? Wat is de datering, en bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? Wat is hun aard (functioneel, bewaringstoestand), datering, verspreiding en ruimtelijke samenhang?
- Zijn er meerdere bouwlagen waarneembaar? Zo ja, hoe zijn deze van elkaar te onderscheiden en wat is hun datering?
- Zijn de geregistreerde archeologische sporen te koppelen aan informatie uit geschreven historische bronnen of te identificeren op iconografisch/cartografische bronnen?
- Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de bodemopbouw en –ontwikkeling in het projectgebied?
- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s)?
- Zijn er sporen van menselijke begraving aanwezig?
- Zijn er sporen van de afbakening van een kerkhof, zo ja is deze afbakening doorheen de jaren verschoven.
- Wat is de datering van de verschillende kerkhoffasen?
- Zijn er sporen van de vroegere wegenis en de perceelsindeling?

Hoofdstuk 2   Bureaustudie: historisch en archeologisch kader

2.1 Historische voorkennis

2.1.1 Wiekevorst

Het projectgebied is gelegen in de deelgemeente Wiekevorst te Heist-op-den-Berg binnen de provincie Antwerpen. Binnen Wiekevorst is het oudste gedeelte van het dorpje mogelijk te zoeken in het noordelijk gelegen gehucht “Wimpel”, vernoemd naar de nabij gelegen rivier de Wimp.

Over de vroegste geschiedenis van Wiekevorst zelf is weinig gekend. Het dorp werd voor de eerste keer vermeld binnen een eigendomsakte uit 1213⁷ met daarin de term “Wichenuorst”⁸ (fig. 2.1). Deze akte is het resultaat van een twist tussen Arnold van Wezemaal en de Abdij van Tongerlo om eigendommen en het recht om deze te beheren. Het recht om “harde en zachte dingen” – zoals in het Latijn omschreven in de akte - te beheren is vermoedelijk terug te voeren op de turfontginning in de regio rondom Wiekevorst, bestaande uit hardere turfsoorten (‘klot’) en zachtere turfsoorten (‘moer’). In de eigendomsakte wordt dan uiteindelijk het alleenrecht op de turfontginning toegewezen aan de Abdij van Tongerlo. In een ander document uit 1325 wordt de naam van het dorp ten slotte nog als “Wickenvorst” vermeld.

De etymologie van de naam Wiekevorst is terug te voeren naar de samenstelling “wich” en achtervoegsel “vorst”. Het tweede lid “vorst” verwijst daarbij naar een domeinbos en het eerste lid slaat terug op een vermoedelijke boomsoort. Mogelijk gaat het om de bergiep of een andere buigzame iepensoort⁹.

Fig. 2.1: De akte uit 1213 met de naam “Wichenuorst” aangeduid in het groen. Bron afbeelding:

<https://www.heemkringwiekevorst.be/wp-content/uploads/2014/03/wiekevorst-geboorteakte-opgelicht-1024x768.jpg> bron geraadpleegd 08-03-2018.

De eerste vorm van zelfstandig bestuur stamt uit 1431, toen Filips de Goede een laathof of schepenbank met daarin zeven schepenen aanstelde die fungeerde als een lagere rechtbank om beslissingen te nemen in burger- of eigendomszaken. Dertig jaar later (in 1462) wordt aan de heer van

⁷ Gysseling M. 1960.

⁸ Debrabandere et al. 2010.

⁹ Ibidem.

Herenthout toelating verleend om turf te steken op de Wiekevorstse turfvelen en wint het dorp Wiekevorst aan economisch belang.

Het ontstaan en de groei van de dorpsgemeenschap te Wiekevorst is met enige zekerheid te wijten aan de veelvuldig aanwezige turfvelden, waar voor de ontginning ervan arbeiders (en hun gezinnen) nodig waren. De rivier de Wimp fungeerde daarbij als waterweg om de schuiten met turf te vervoeren naar het leengoed te Herenthout.

Fig. 2.2: Kaartbeeld met titel “Bruyeres d’ou l’on tire des tourbes” = “heidegronden waar men turf delft” (datering onbekend).

Hieronder zullen enkele historische cartografische bronnen van de regio besproken worden, om zo de evolutie binnen de bewoningsgeschiedenis van Wiekevorst in kaart te brengen.

Op de Frickx kaart uit 1744 staat Wiekevorst vermeld als “Wickevorst” (fig. 2.3). De lage resolutie van het kaartbeeld geeft geen verdere details over het stratenpatroon van het centrum. De iets latere achttiende-eeuwse Ferrariskaart biedt meer informatie over de indeling van het centrum van Wiekevorst (fig. 2.4). Zo is de Sint-Jan-Baptistkerk duidelijk zichtbaar, evenals het kerkhof rondom het kerkgebouw. De bewoning van “Wickeuorst” centreert zich rondom de huidige Itegemseweg en Pompoenstraat, met de Sint-Jan-Baptistkerk in het midden. Het dorp ligt in een rurale omgeving, omringd door akkerland en heidegronden. De indeling van het kerkplein, de ontwikkeling van de begraafplaats en de Sint-Jan-Baptistkerk zal in de volgende paragraaf meer in detail worden besproken.

Recente luchtfoto's, vanaf de jaren 1970 tot op heden, vertonen een gestage bewoningsgroei rondom de dorpskern ter hoogte van de Sint-Jan-Baptistkerk (fig. 2.5 t/m fig. 2.8). In het noordoosten neemt de bewoning toe tussen de Herenthoutseweg - Dalstraat en vanaf de jaren 2000 in het zuidwesten

tussen de Pompoenstraat - Herenthoutseweg. De noordoostelijke rivier de Wimp treedt op als een natuurlijke begrenzing voor de uitbreiding van het dorp. De dorpskern blijft min of meer centraal gelegen, met daarrond een concentrisch stratenpatroon dat in verbinding staat met de omliggende dorpen (Bernum in het zuidwesten, Morkhoven in het noordoosten).

Fig. 2.3: Uittreksel uit de Frickx kaart (1744) met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.4: Uittreksel uit de Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

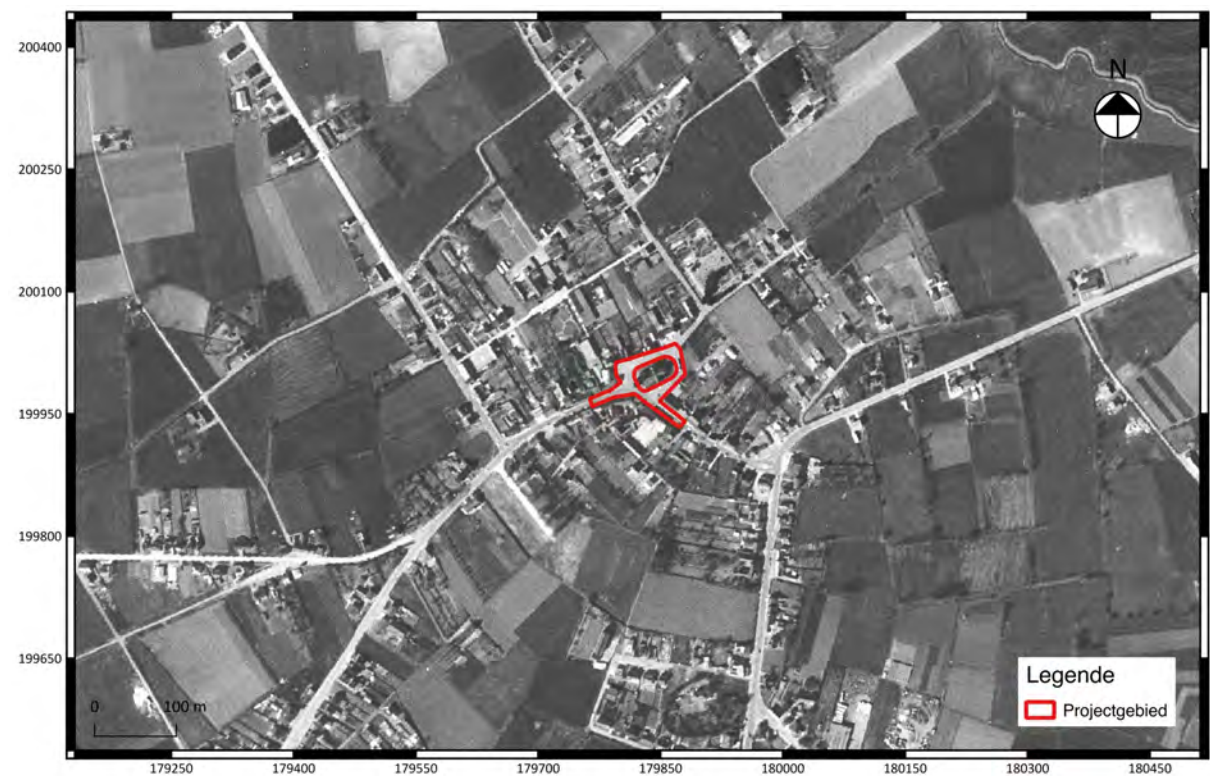

Fig. 2.5: Uittreksel uit een luchtfoto van 1971 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.6: Uittreksel uit een luchtfoto van 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

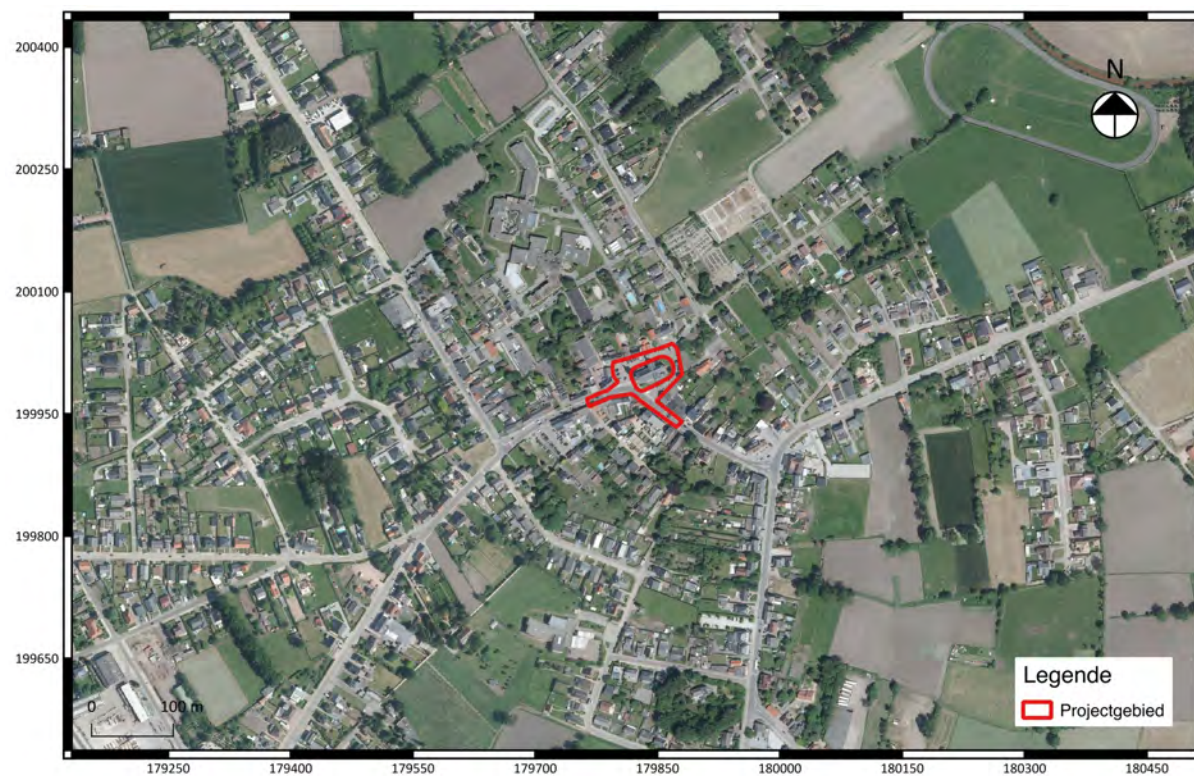

Fig. 2.7: Uittreksel uit een luchtfoto van 2012 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.8: Uittreksel uit een luchtfoto van 2017 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

2.4.2 Sint-Jan-Baptistkerk

In 1617 dienden de inwoners van Wiekevorst een verzoekschrift in bij de toenmalige bisschop van Antwerpen, Johannes Malderus, om een zelfstandige parochie op te richten. Als reden werd opgegeven dat de Wimp in de winter veel te diep was om door te ploeteren naar Sint-Gummaruskapel in Herenthout. Bisschop Malderus gaf toentertijd geen gehoor aan dit verzoekschrift¹⁰.

Uiteindelijk werd in 1642 door Malderus' opvolger, Gaspar Nemius, aan Wiekevorst het recht op een zelfstandige parochie verleend. Door Wiekevorst aan te stellen als parochie, kreeg het dorp recht op een eigen kerk, met een eigen kerkhof en een eigen pastoor. Henricus van der Aa werd op 12 april 1642 aangesteld als de allereerste pastoor van Wiekevorst. Vermoedelijk is de oorsprong van de begraafplaats rondom de kerk te plaatsen in de tweede helft van de zeventiende eeuw¹¹.

Op de plek van de huidige kerk van Wiekevorst stond vermoedelijk een kapel, die voor de eerste maal in de dertiende eeuw wordt vermeld. De kapel was afhankelijk van de Sint-Gummarus parochie, tot de aanstelling van Wiekevorst als zelfstandige parochie in 1642. Een jaar voordien was de kapel vergroot en in 1642 werd de kapel verheven tot parochiekerk. Het parochiearchief van de Sint-Jan-Baptist kerk wordt bijna volledig bewaard in de pastorie van Wiekevorst. In dit archief zijn opmerkelijk genoeg enkele documenten bewaard omtrent de bouw van de nieuwe kerk (1731-1751) en pastorie (1762-1763)¹².

¹⁰ <https://www.heemkringwiekevorst.be> website geraadpleegd 25-06-2018.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

De Sint-Jan Baptistkerk werd in de jaren 1750 gebouwd in classicistische stijl en bestond uit een driebeukig kerkship en een koor (fig. 2.9). Op een tekening van het zijaanzicht van de kerk uit 1757 is te zien dat de eerste versie van de kerk een klein daktorentje had (fig. 2.10). In deze periode was nog geen westtoren aanwezig.¹³ Op de Ferrariskaart (1777, fig. 2.11 en fig. 2.12) is dit kerkgebouw duidelijk te zien, omringd door een begraafplaats. Op het later kaartmateriaal is dit kerkhof echter niet meer afgebeeld. Zowel op het primitief kadaster (1830-1834, fig. 2.13) als op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840, fig. 2.14 en fig. 2.15) staat de classicistische kerk zonder zijbeuken, weergegeven.

In 1857 heeft de architect Jozef Schadde de Sint-Jan Baptistkerk ingrijpend gewijzigd met verschillende neoclassicistische uitbreidingen. Zo werd het koor vergroot en werden nieuwe kruisbeuken en twee sacristieën toegevoegd. Ook werd het kleine daktorentje vervangen door een westtoren. In de kerk stonden ook kunstwerken en meubilair uit de 17^e eeuw en later. Zo dateren bijvoorbeeld de koorlambrisering aan de noordzijde en enkele altaarkandelaars uit de 17^e eeuw en is de biechtstoel afkomstig uit de 18^e eeuw.¹⁴

De vernieuwde kerk, inclusief de neoclassicistische toevoegingen, is zichtbaar op de Popp-kaart (1842-1879, fig. 2.16 en fig. 2.17). Op de kaart van Vandermaelen (1846-1854, fig. 2.18) en de topografische kaarten van 1865 (fig. 2.19) en 1962-1965 (fig. 2.20) staat de kerk echter aangeduid met een symbool in plaats van de plattegrond van de kerk.

Op fig. 2.21 staat de kerk afgebeeld met zicht op de westelijke toren. Op deze foto is de kerkhofmuur nog zichtbaar. De stempel van 1926 op de foto kan gebruikt worden als terminus ante quem voor de foto maar niet per se voor de kerkhofmuur. Op fig. 2.22 en fig. 2.23 (genomen door een onbekende fotograaf in 1970) is de kerkhofmuur niet meer te zien, waardoor de foto geldt als effectieve *terminus ante quem*. Het kerkhof zal dus volgens deze redenering tussen 1926 – 1970 afgebroken en mogelijk geruimd zijn geweest.

Op de latere luchtfoto's (fig. 2.24 t.e.m. fig. 2.31) zijn geen veranderingen van de kerkplattegrond meer zichtbaar.

De zone van het oude kerkhof is tegenwoordig verhard en maakt deel uit van het verkeersplein rondom de kerk. Enkele 18^e eeuwse grafstenen bevinden zich in secundaire context buiten de kerk aan de noord- en zuidkanten. Meer over de gebruiksduur van het kerkhof is te vinden in paragraaf 1.4.3 *Het kerkhof van de Sint-Jan-Baptistkerk*.

¹³ <https://www.heemkringwiekevorst.be/?p=878>;
<https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/5799> website geraadpleegd 25-06-2018.

¹⁴ <https://www.heemkringwiekevorst.be/?p=878>;
<https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/5799> website geraadpleegd 25-06-2018;
Vandeputte O. 2008. 145.

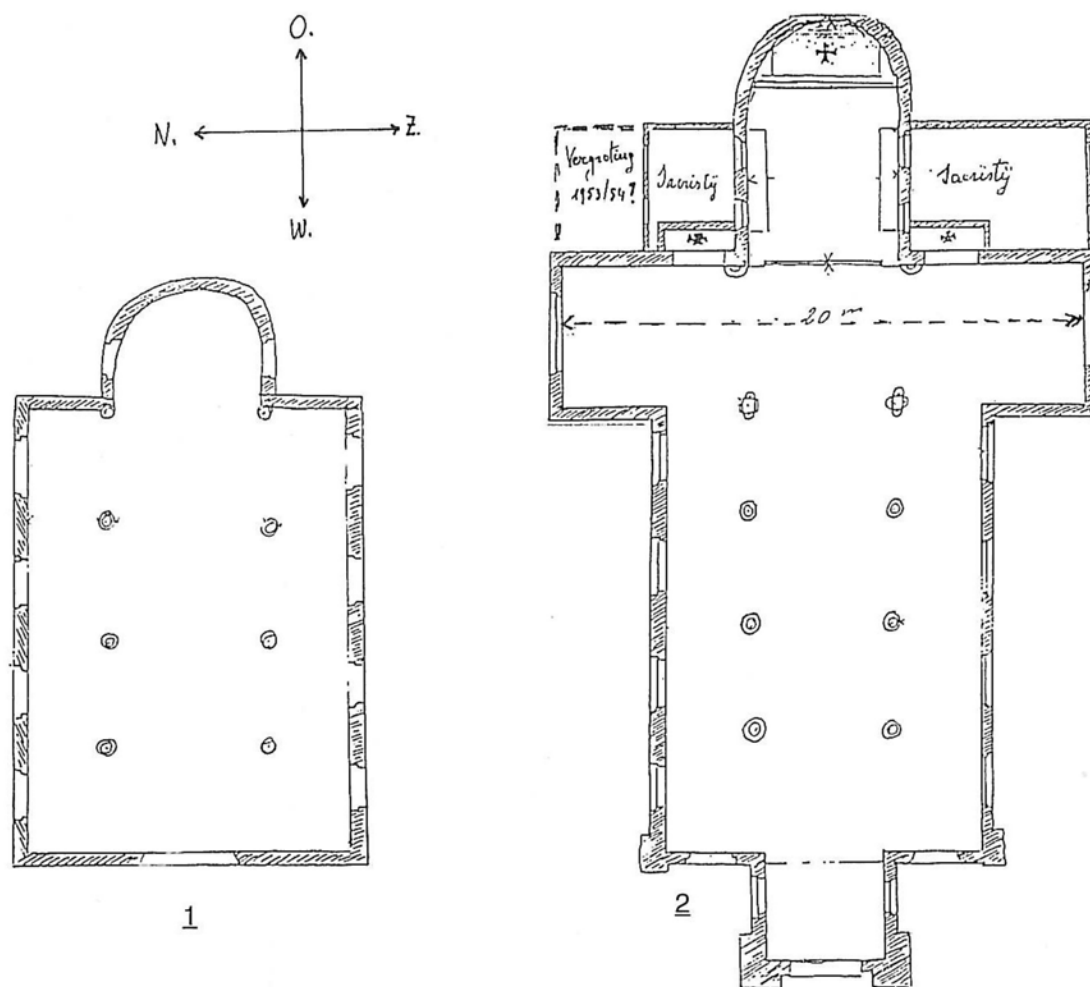

Fig. 2.9: Plattegronden van de twee fases van de Sint-Jan Baptistkerk. De linker plattegrond is van de kerk in 1757 en de rechter plattegrond is van de vernieuwde kerk in 1857.¹⁵

¹⁵ <https://www.heemkringwiekevorst.be/?p=878>

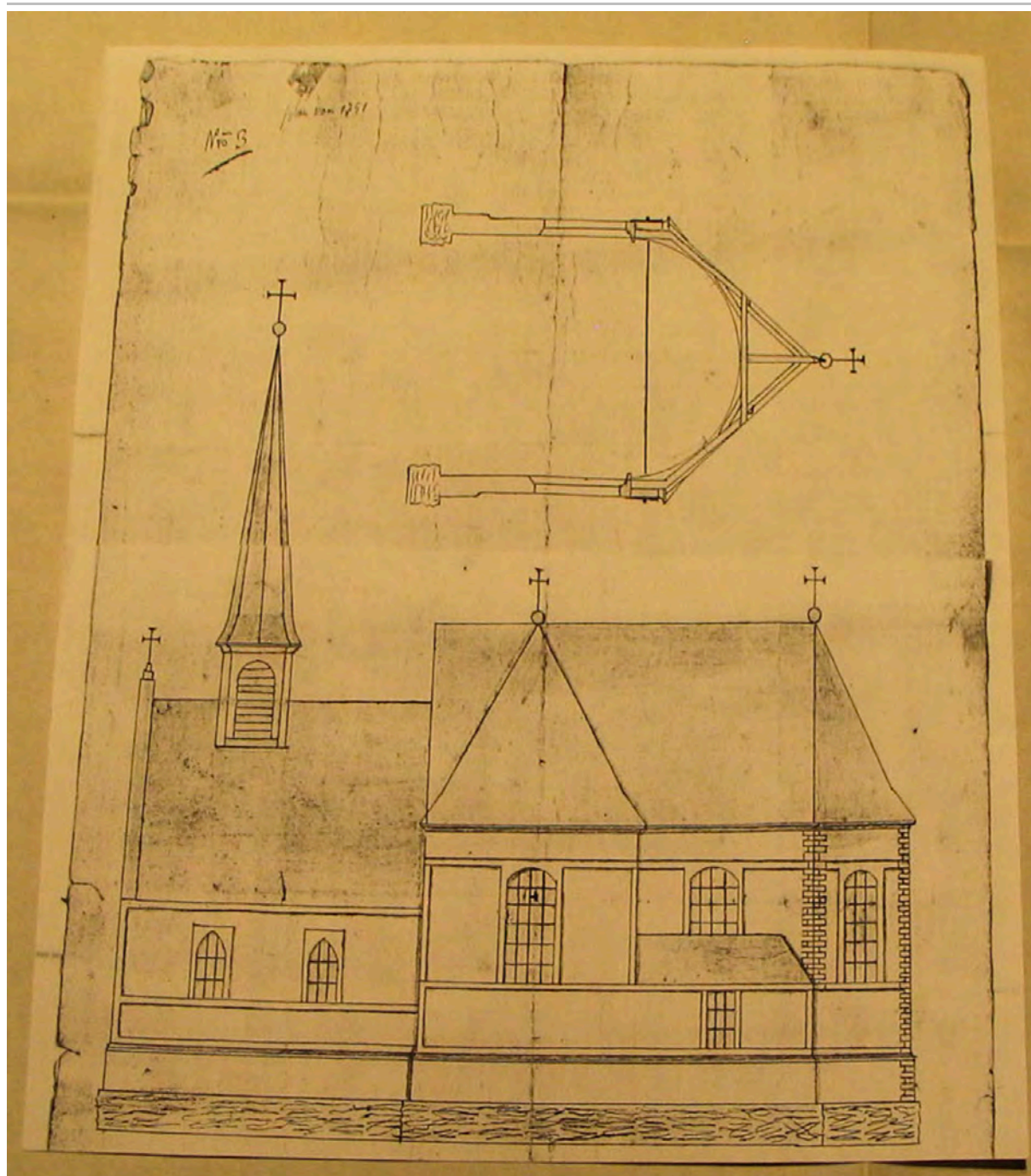

Fig. 2.10: Zijaanzicht van de Sint-Jan Baptistkerk in 1757.¹⁶

¹⁶ <https://www.heemkringwiekevorst.be/?p=878>

Fig. 2.11: Uittreksel uit de Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.12: Detail uit de Ferrariskaart (1777) (Bron: www.geopunt.be).

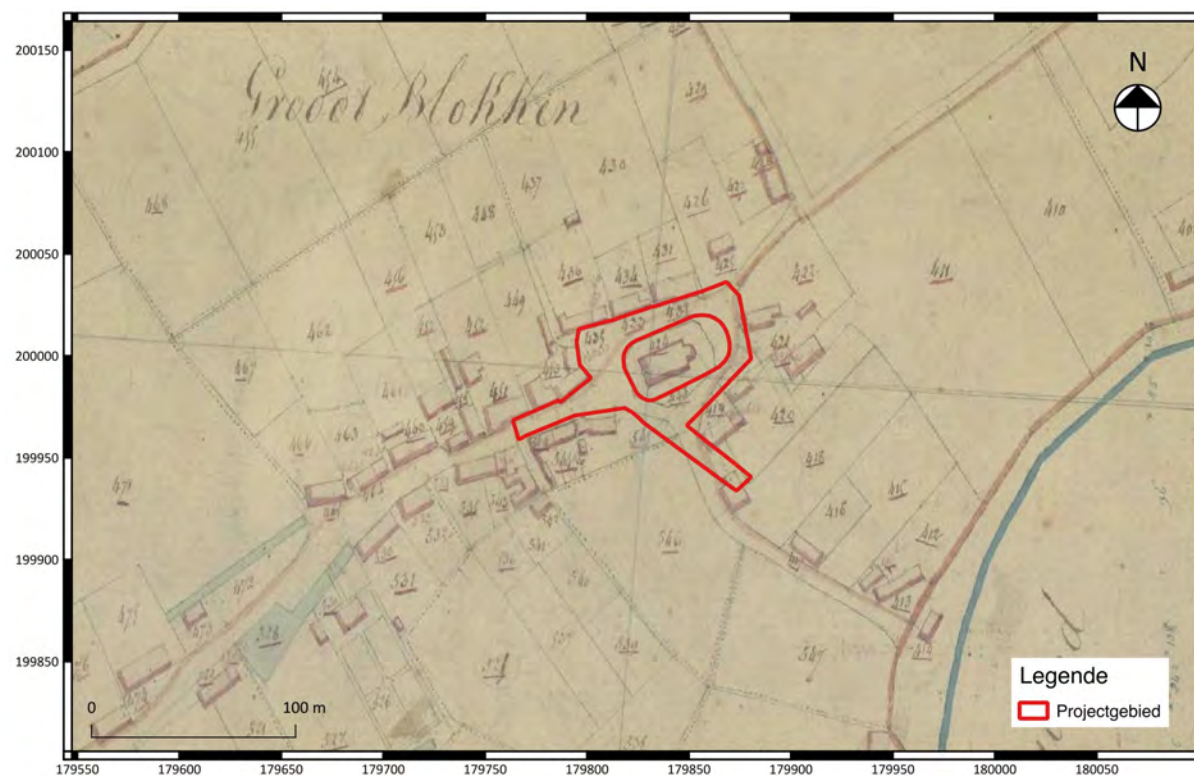

Fig. 2.13: Uittreksel uit het primitief kadaster van 1830-1834 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.cartesius.be).

Fig. 2.14: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

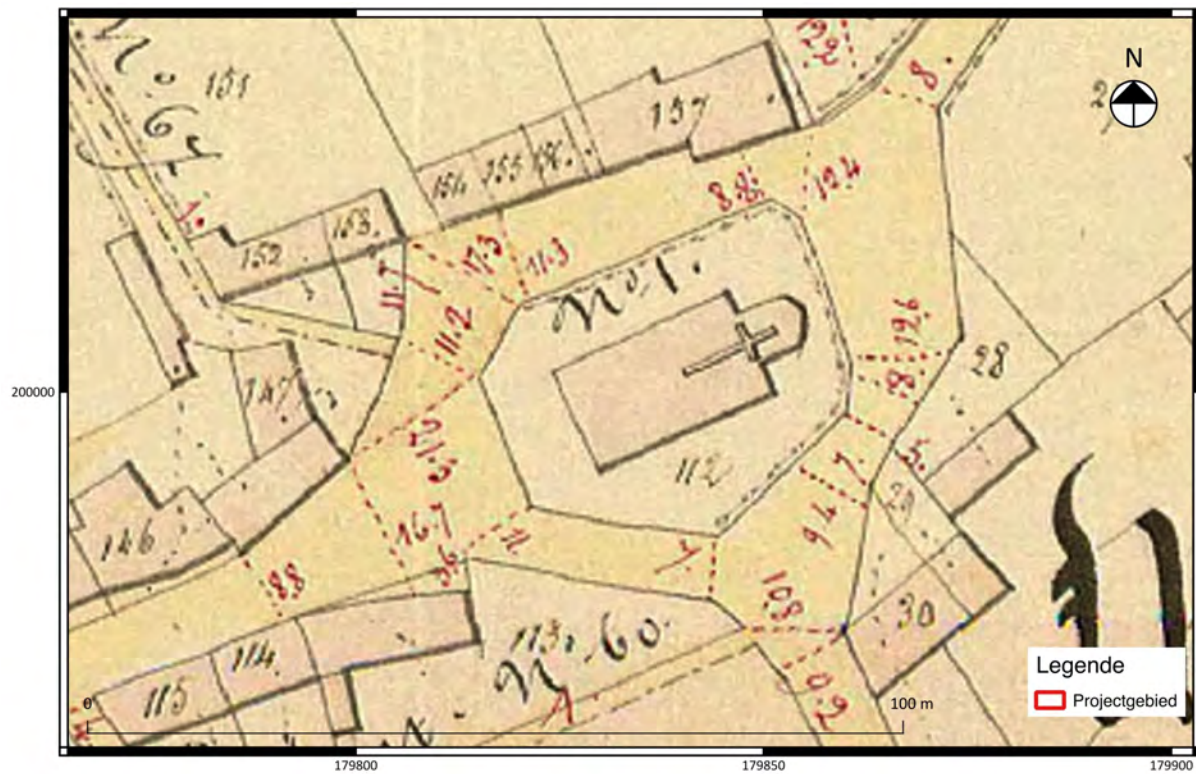

Fig. 2.15: Detail uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (Bron: www.geopunt.be).

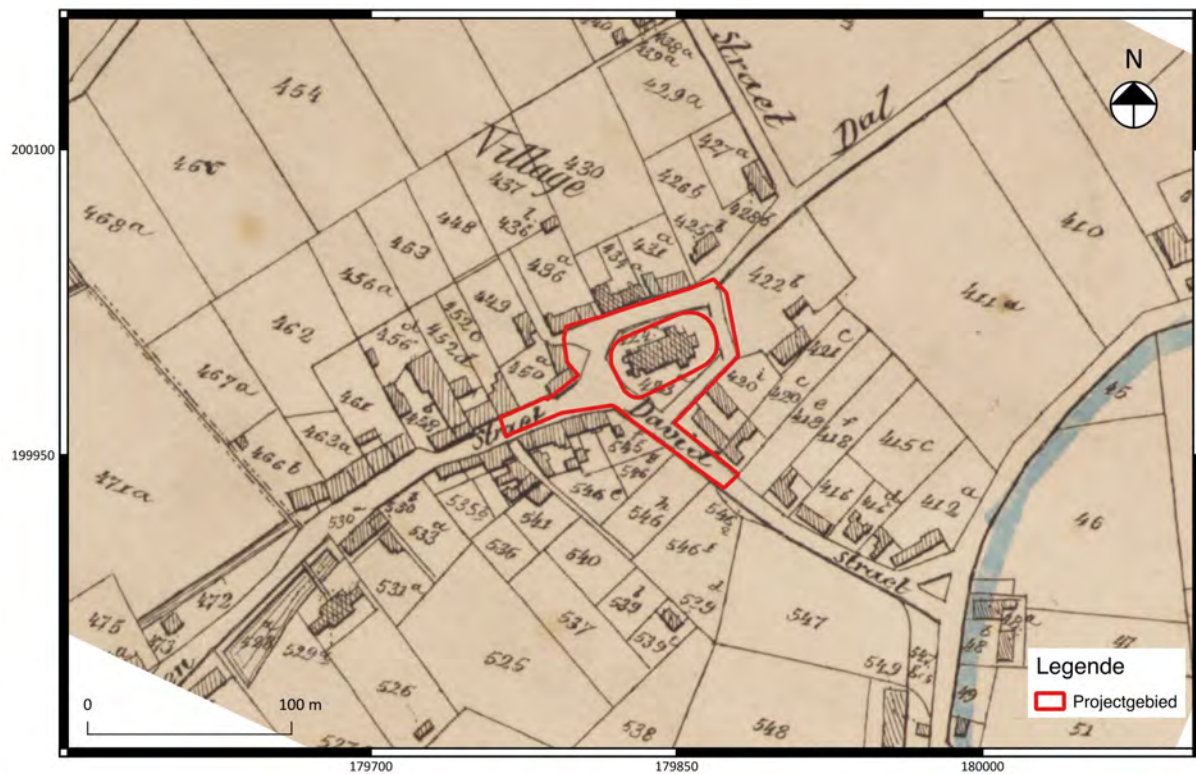

Fig. 2.16: Uittreksel uit de Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

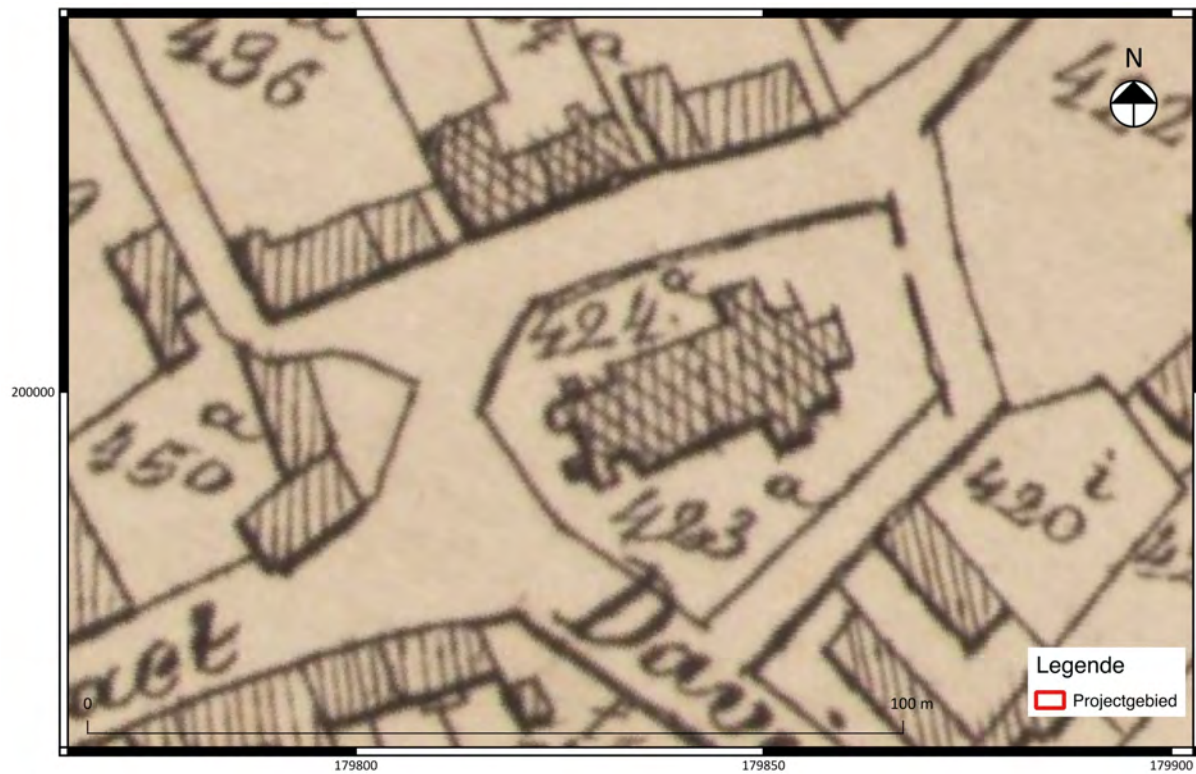

Fig. 2.17: Detail uit de Popp-kaart (1842-1879) (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.18: Uittreksel uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

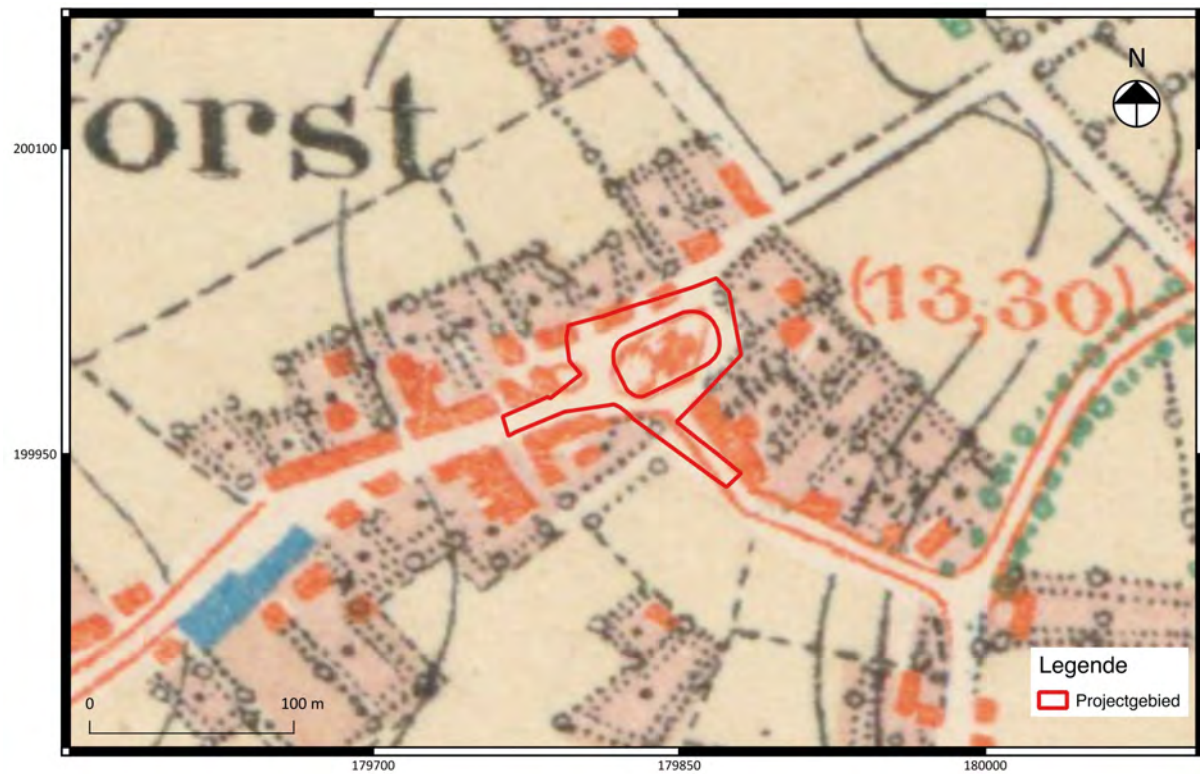

Fig. 2.19: Uittreksel uit de topografische kaart van 1865 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.cartesius.be).

Fig. 2.20: Uittreksel uit de topografische kaart van 1962-1965 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.cartesius.be).

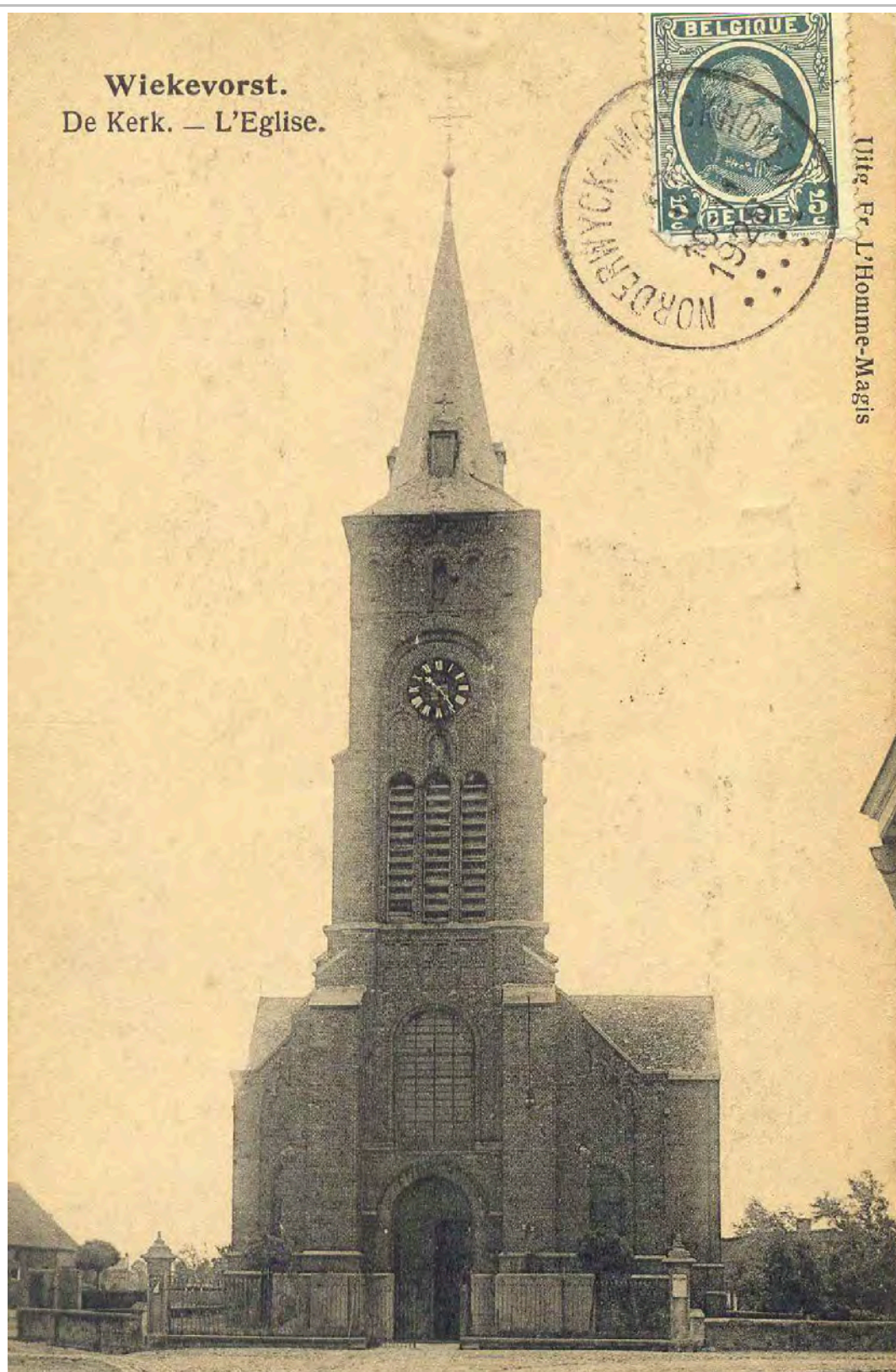

Fig. 2.21: postkaart van de Sint-Jan Baptistkerk met een stempel van 1926.¹⁷

¹⁷ <http://www.kempensergoed.be/collectie/13-bladeren-partnercollectie/133-gemeentearchief-heist-op-den-berg/45042-heist-op-den-berg-sint-jan-baptistkerk-van-wiekevorst?hasFlash=true&>

Fig. 2.22: Foto van de Sint-Jan Baptistkerk uit 1970 (genomen door een onbekende fotograaf).¹⁸

Fig. 2.23: Foto van het interieur van de Sint-Jan Baptistkerk uit 1970 (genomen door een onbekende fotograaf).¹⁹

¹⁸ <http://balat.kikirpa.be/photo.php?objnr=38508>

¹⁹ <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M062378&objnr=38508&lang=nl-NL>

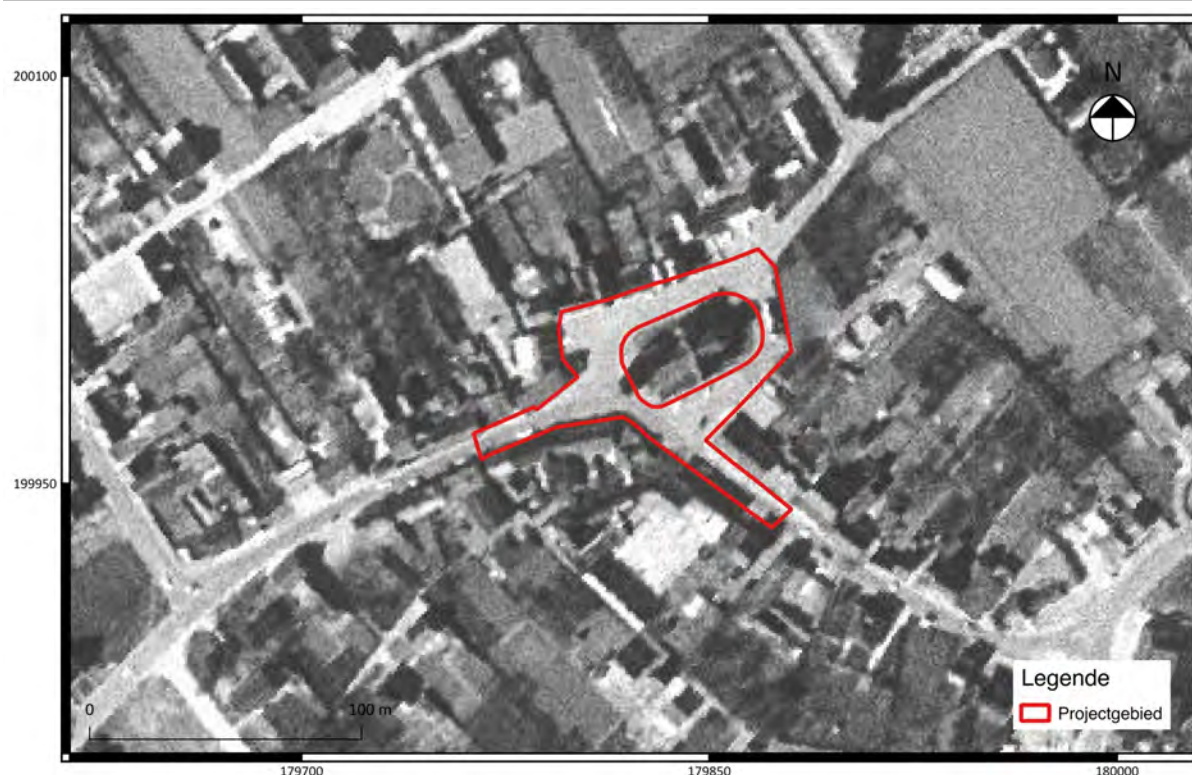

Fig. 2.24: Uittreksel uit de luchtfoto van 1971 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.25: Uittreksel uit de luchtfoto van 1979-1990 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

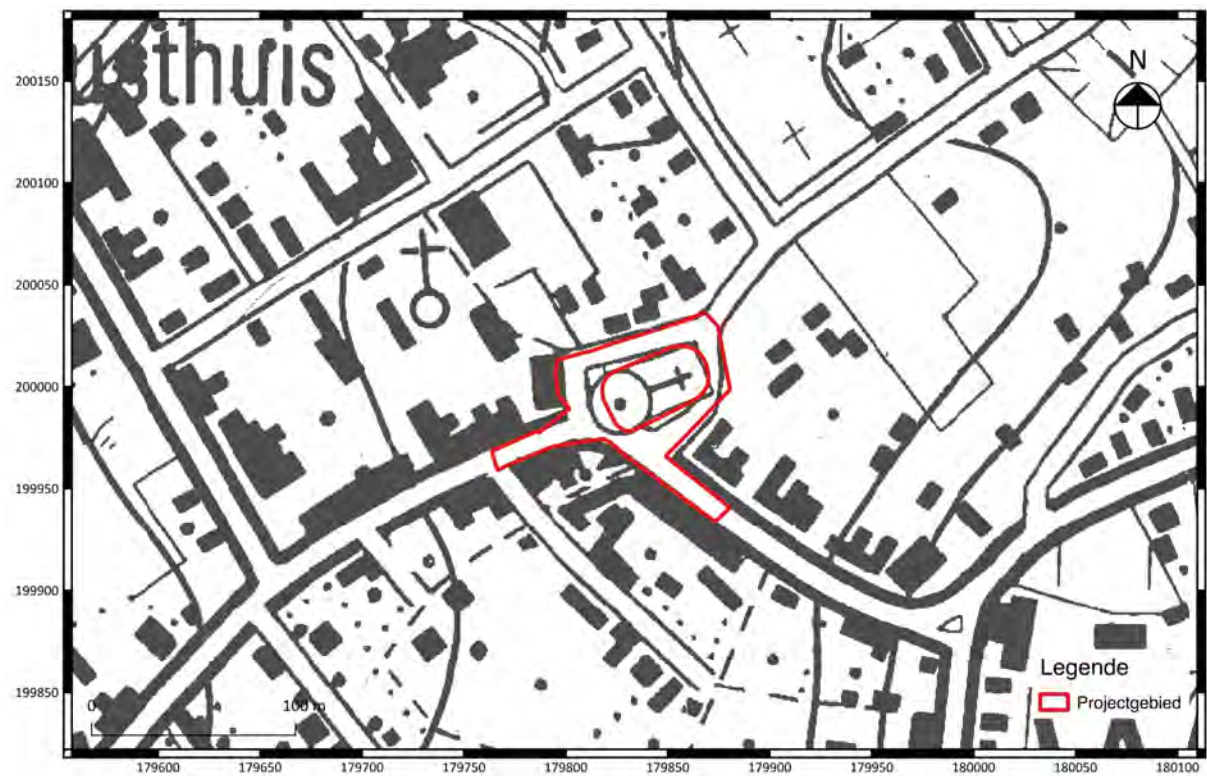

Fig. 2.26: Uittreksel uit de topografische kaart van 1996 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

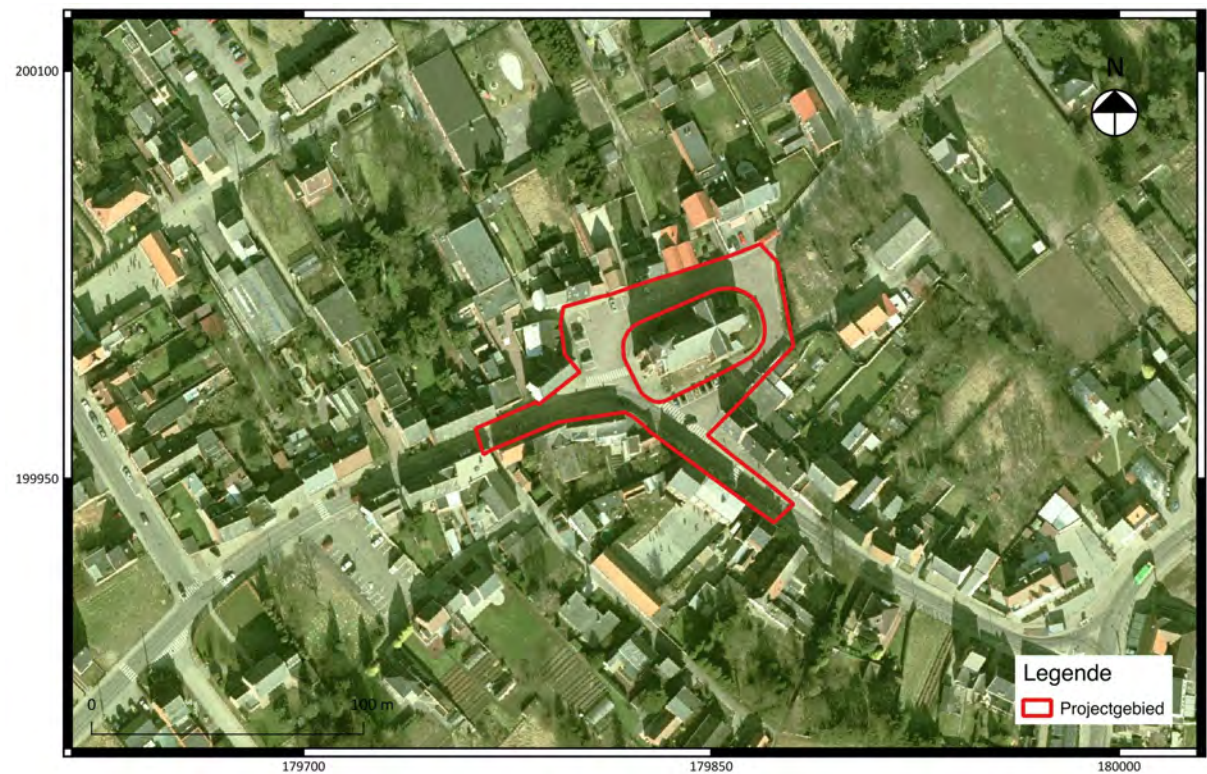

Fig. 2.27: Uittreksel uit de luchtfoto van 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

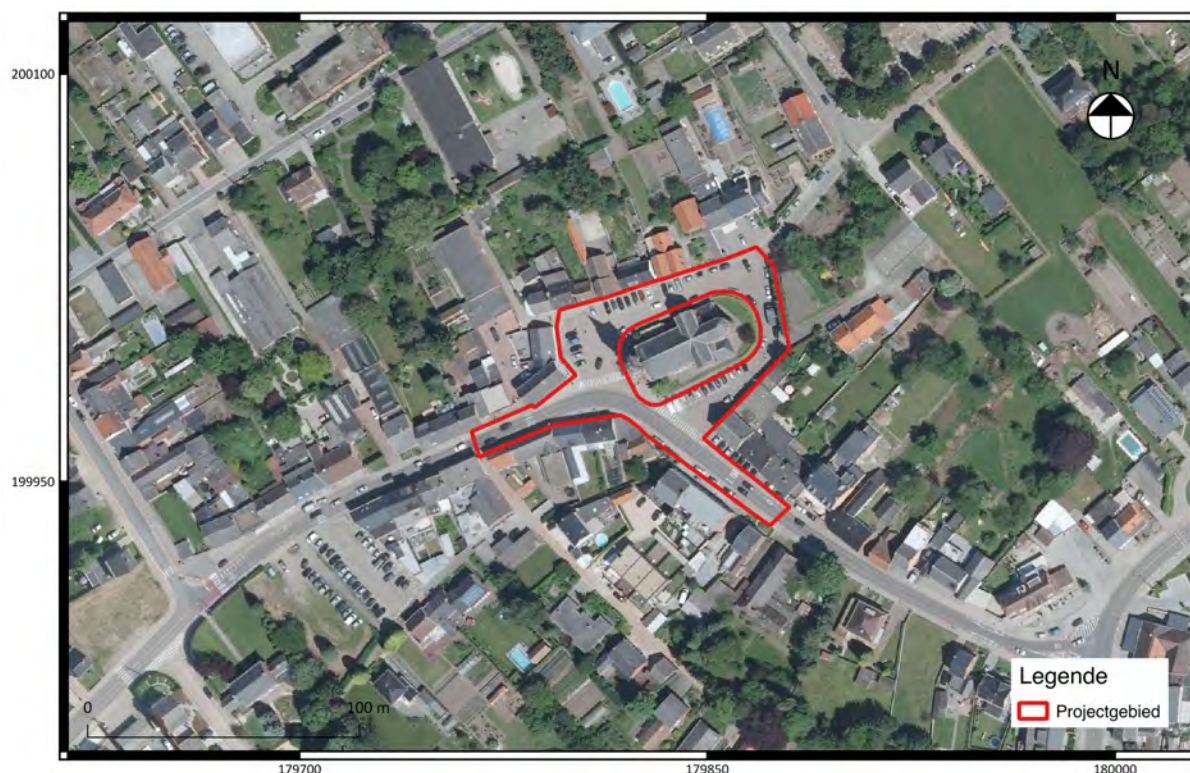

Fig. 2.28: Uittreksel uit de luchtfoto van 2012 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.29: Uittreksel uit de luchtfoto van 2017 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.30: Detail uit de luchtfoto van 2017 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.geopunt.be).

Fig. 2.31: Zicht op de zijkant van de Sint-Jan Baptistkerk en enkele 18^e-19^e eeuwse zerken. (Bron: *GoogleMaps – Streetview*).

2.4.3 Het kerkhof van de Sint-Jan-Baptistkerk

2.4.3.1 Gebruiksduur en datering

Voor het formuleren van de archeologische verwachting binnen het onderzoeksterrein is het belangrijk om de historische evolutie van het kerkhof rondom de Sint-Jan-Baptistkerk in kaart te brengen. Dit kerkhof zal in de loop van de twintigste eeuw geruimd zijn geweest, maar het is niet duidelijk wanneer de ontruiming precies heeft plaatsgevonden of hoe vergaand deze ruiming is geweest.

Eerder werd al genoemd dat het kerkhof met hagen omzoomd zichtbaar is op de Ferrariskaart uit ca. 1777. Uit historisch onderzoek blijkt dat het dorp Wiekevorst pas in 1642 het parochierecht verwierf. Het jaartal 1642 kan als *terminus post quem* worden aangehouden voor het begin van de begravingen binnen en rondom de kerk. Op dat moment heeft Wiekevorst namelijk de middelen (een eigen kerkgebouw en een pastoor) om begravingen uit te voeren.

Op latere historische kaarten - daterend van na 1777 – zijn er geen duidelijke aanwijzingen van het kerkhof rondom de Sint-Jan-Baptistkerk. Het kerkplein behoudt min of meer dezelfde inrichting in de negentiende en twintigste eeuw.

De huidige begraafplaats van Wiekevorst bevindt zich vlakbij de Jan-Baptist-kerk ter hoogte van de Valleistraat/Dalstraat. Het is interessant om uit te zoeken wanneer deze breuk tussen kerk en begraafplaats plaatsvond, aangezien dit een indicatie kan zijn voor het tijdstip tot wanneer het originele kerkhof rondom de kerk zelf in gebruik is gebleven en wanneer men overging tot begravingen aan de Valleistraat.

Allereerst bieden de recentere topografische kaarten hiervoor aanwijzingen. Zo is op de topografische kaart uit 1865 geen begraafplaats aan de Valleistraat zichtbaar, maar ook geen kerkhof rondom de Sint-Jan-Baptistkerk. Wel staat het kerkgebouw aangeduid met het symbool voor “parochiekerk”, zodat men kan aannemen dat het kerkhof in 1865 nog als zodanig in gebruik was. Pas op de topografische kaart van 1929 is de begraafplaats aan de Valleistraat duidelijk zichtbaar. Mogelijk zijn de begravingen op het oorspronkelijke kerkhof dus gestopt tussen 1865 en 1929.

Ter ondersteuning van deze hypothese bestaat een gemeenteraadsverslag van 9 mei 1944. Tijdens deze gemeenteraad werd de mogelijkheid besproken om het oude kerkhof rondom de kerk te ruimen, zodat de weg rondom de kerk kon worden uitgebreid²⁰. In hetzelfde verslag staat de melding dat sinds 1908 niet meer begraven werd op het oude kerkhof, wat erop wijst dat de huidige begraafplaats aan de Valleistraat dus in 1907 of 1908 in gebruik werd genomen. Het jaartal 1908 vormt aldus een *terminus ante quem* voor de begravingen rondom de Sint-Jan-Baptistkerk. Hiermee kan de gebruiksduur van het kerkhof ruwweg geplaatst worden tussen 1642 en 1908 (een tijdsspanne van ongeveer 250 jaar), wat tevens een (brede) datering biedt voor eventuele skeletresten die aangetroffen kunnen worden rondom de kerk.

---

²⁰ Ingels T. et al. 2012. 3.

2.4.3.2 Ontruiming

Op een gegeven moment werd het kerkhof van Wiekenvorst geruimd om baan te maken voor het verkeersplein rondom de Sint-Jan-Baptistkerk. Ook de omringende kerkhofmuur werd afgebroken. Wanneer deze ontruiming precies plaatsvond is niet helemaal zeker. Een gemeenteraadsverslag uit 1945 vermeldt dat de Provinciale Comiteit voor Monumenten en Landschappen een negatief advies uitbracht voor de afschaffing van het oude kerkhof, waarop men besloot dan eerder een subsidie aan te vragen voor de verfraaiing en herstelling van het oude kerkhof. Door een administratief probleem kwam in 1949 ook hiervoor een negatief besluit²¹. Vermoedelijk zal in de jaren daarna het kerkhof zijn geruimd, aangezien de kerkhof muur niet meer zichtbaar is op de luchtfoto uit 1970.

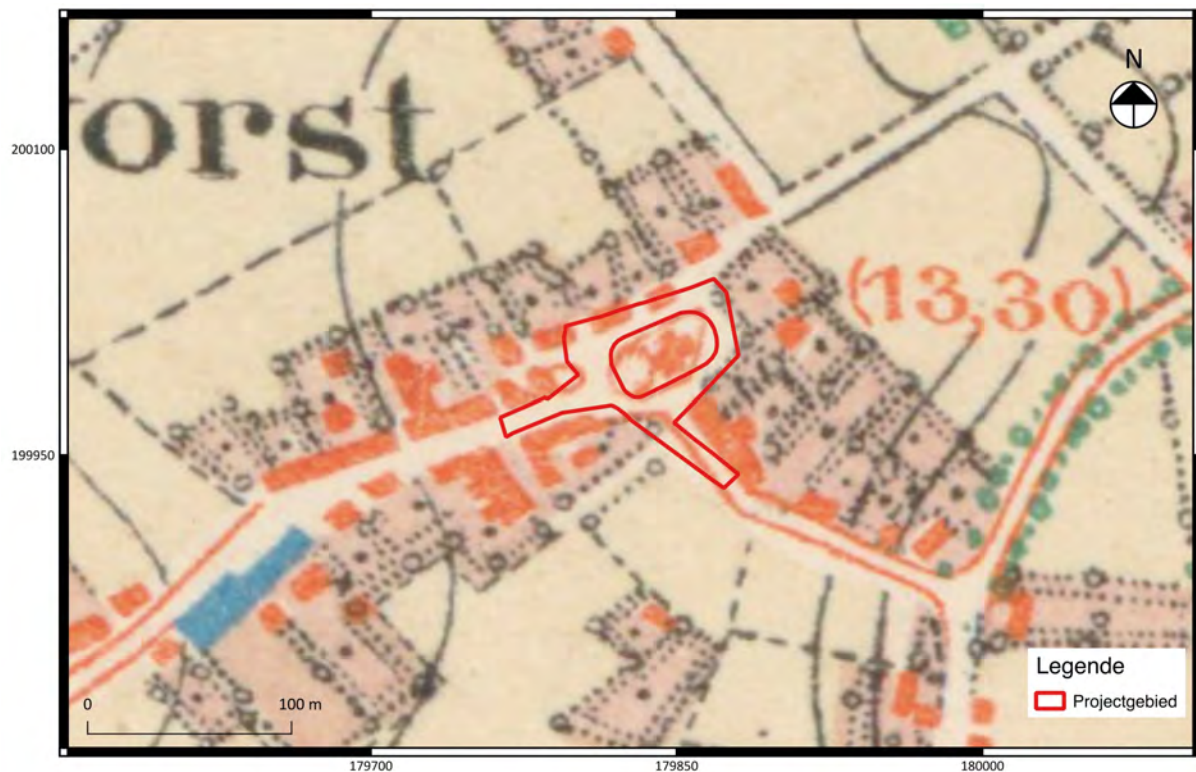

Fig. 2.32: Topografische kaart uit 1865 met aanduiding van het projectgebied.

²¹ Ingels T. et al. 2012. 4.

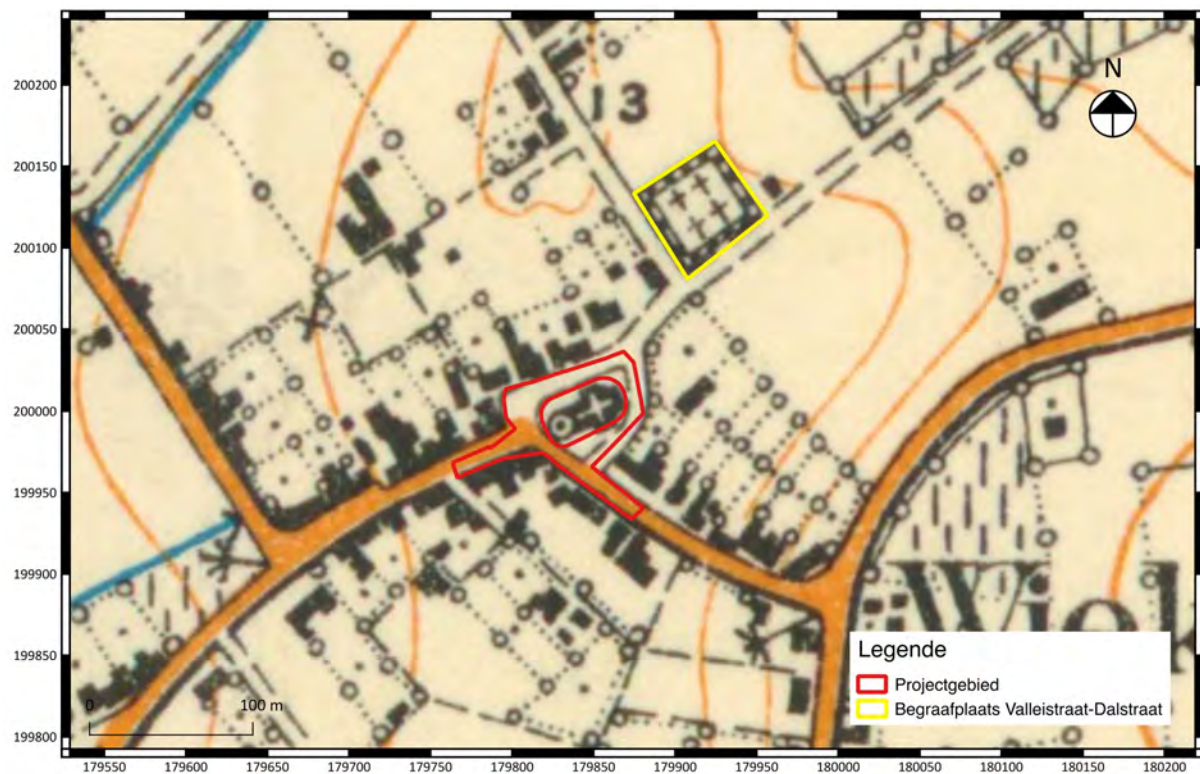

Fig. 2.33: Topografische kaart uit 1929 met aanduiding van het projectgebied en de nieuwe begraafplaats (geel).

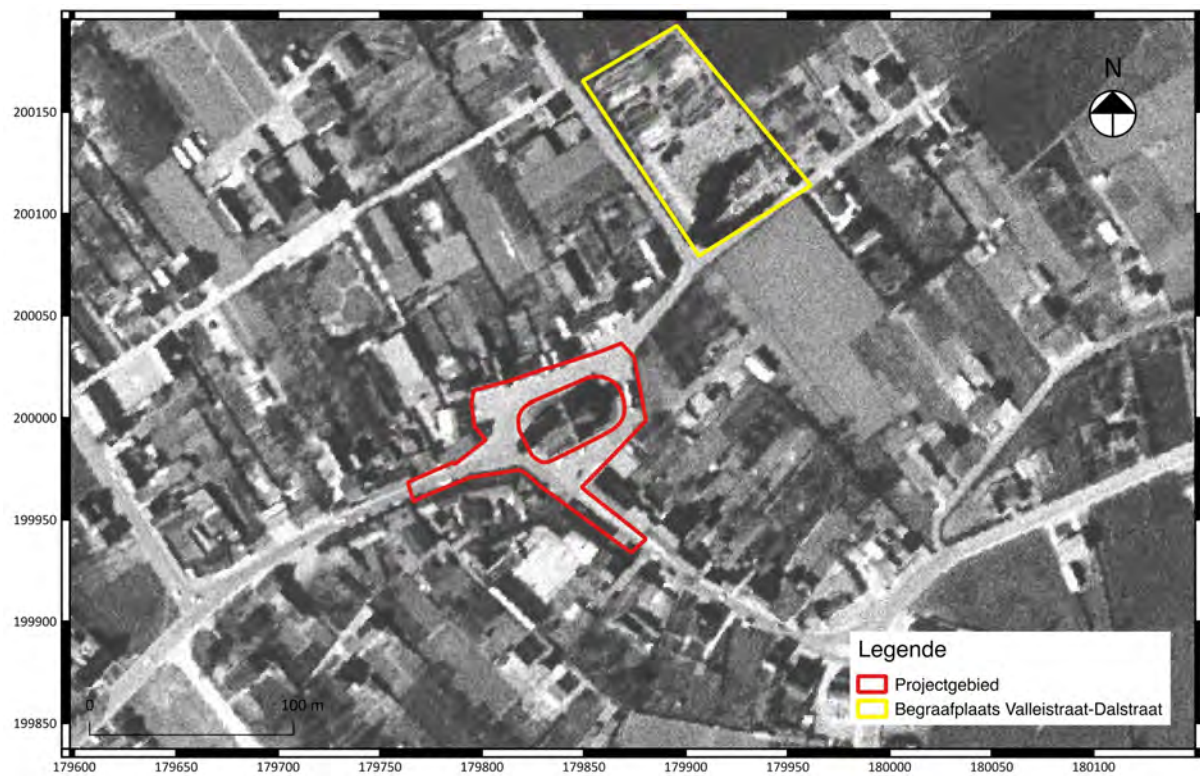

Fig. 2.34: Luchtfoto uit 1970 met aanduiding van projectgebied en nieuwe begraafplaats (geel).

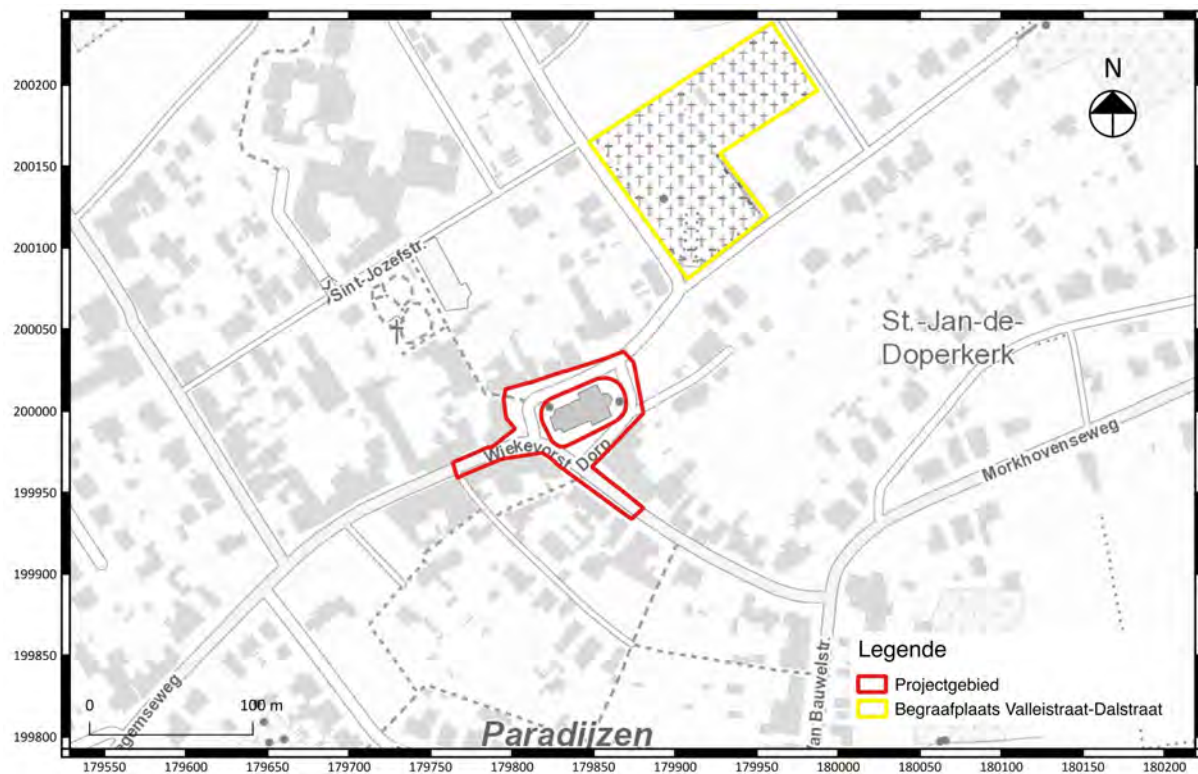

Fig. 2.35: Topografische kaart uit 2017 met aanduiding van het projectgebied en de huidige begraafplaats.

2.5 Archeologische voorkennis

In deze paragraaf zal de verhouding van het projectgebied tot haar culturele context worden weergegeven, met in het bijzonder aandacht voor nabij gelegen archeologische waarden²².

2.5.1 Gekende archeologische waarden

In de omgeving van het projectgebied zijn weinig archeologische prospecties uitgevoerd naar aanleiding van grote infrastructuurwerken. Het schijnbaar ontbreken van archeologische vindplaatsen kan dus eerder het gevolg zijn van het ontbreken van een systematische archeologische inventarisatie van de regio. Los daarvan, zijn er binnen een straal van 1 km rondom het plangebied enkele archeologische vindplaatsen opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

In 2016 werd een groot proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door archeologisch bureau All-Archeo bvba, ter hoogte van straten Paradijzen / Winterstraat / Louis van Bauwelstraat / Pompoeenstraat / Itegemsesteenweg. Het onderzochte terrein van bijna 7 hectaren is te situeren ten zuiden van de historische dorpskern van Wiekevorst op ca. 400 m afstand van het huidige onderzoeksgebied, gelegen in een gebied met een agrarisch karakter. De context van dit onderzoek verschilt sterk van het huidige plangebied (landelijk tegenover stedelijke context). Op het terrein werden geen relevante

²² In overeenstemming met paragraaf 12.5.2.1 van de Code van Goede Praktijk versie 2.0.

archeologische waarden aangetroffen en een vervolgonderzoek werd dan ook niet nodig geacht.²³

Dichter bij het plangebied werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2016 door Archebo bvba. Het onderzoek werd ca. 296 m ten zuiden van de Sint-Jan-Baptistkerk uitgevoerd, ter hoogte van de Graanweg. Ook hier verschilt de landelijke context van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek met de stedelijke context van het huidige bureauonderzoek. In de proefsleuven werd een cirkel in baksteen aangetroffen die is geïnterpreteerd als het restant van een windmolen die op de Poppkaart staat afgebeeld. Daarnaast werden 12 sporen uit de Nieuwe Tijd geregistreerd, onder andere grachten en kuilen.²⁴

Andere vindplaatsen die zijn opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris berusten op kaartstudies en dateren uit de Nieuwe Tijd:

- ID 113115 (ca. 694 m ten noorden van het projectgebied): alleenstaande hoeve uit de 18^e eeuw.²⁵
- ID 103184 (ca. 317 m ten zuiden van het projectgebied): alleenstaande site met walgracht uit de 18^e eeuw (Ferrariskaart is terminus ante quem).²⁶
- ID 103182 (ca. 395 m ten zuidwesten van het projectgebied): kapel uit de 18^e eeuw.²⁷
- ID 151076 (ca. 1,2 km ten westen van het projectgebied): alleenstaande hoeve uit de 18^e eeuw.²⁸

Ten oosten ligt een zone die werd onderzocht aan de hand van luchtfotografie:

- ID 215869 (ca. 1,2 km ten oosten van het projectgebied): circulaire structuur zichtbaar op de luchtfoto's van Google Maps.²⁹

Ook staan er twee zones aangeduid als onbepaald:

- ID 102066 (ca. 753 m ten westen van het projectgebied): Timmersheuvel.
- ID 102067 (in het projectgebied): Laat-Middeleeuwse kapel die later werd omgevormd tot parochiekerk (zie paragraaf 2.4.2).³⁰

Ten westen van het projectgebied op ca. 623 m afstand is de (theoretische) ligging van een Romeins wegtracé weergegeven.

Als laatste ligt aan de zuidelijke kant van het plangebied een zone waarvoor een archeologienota is geschreven:

- ID 3594: Aangezien er mogelijk archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Romeinse periode aanwezig kunnen zijn, besloot het VEC dat verder archeologisch

²³ Cléda B. et al. 2015.

²⁴ Devroe A. et al. 2016.

²⁵ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/113115>

²⁶ Kennes H., Steyaert R. 1997. 336-337.

²⁷ Kennes H., Steyaert R. 1997. 335.

²⁸ Kennes H., Steyaert R. 1997. 337.

²⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/215869>

³⁰ Kennes H. Steyaert R. 1997.

onderzoek nodig is in de vorm van een landschappelijk booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek.³¹ Het veldwerk dient nog te worden uitgevoerd.

2.5.2 Gebieden “geen archeologisch erfgoed”

Ten zuiden van het projectgebied, op ca. 411 m afstand, staat een zone aangeduid als “negatief onderzoek” en “geen archeologie”. Er ligt 1 km ten noordwesten van het projectgebied ook een tweede zone “geen archeologie”.

2.5.3 Beschermde archeologische sites

Er bevinden zich geen beschermde archeologische sites binnen de begrenzing van het projectgebied. De syntheseskaart toont wel enkele bouwkundige erfgoedreliken en monumenten in de omgeving, die gekoppeld kunnen worden aan het historisch dorpsverleden van Wiekevorst:

- P10788 (in het projectgebied): St.-Jan-Baptistkerk en pastorie Wiekevorst
- P10787 (ca. 430 m ten westen van het projectgebied): Krijsserskapel
- P10789 (ca. 830 m ten zuiden van het projectgebied): Bedevaartsoord Klein Scheyenheuvel
- P10790 (ca. 674 m ten zuiden van het projectgebied): Kapel van O.L.V. van Klein Scherpenheuvel
- 47230 (ca. 1,1 km ten oosten van het projectgebied): Hoeve met woonstalhuis
- 3274 (ca. 656 m ten noorden van het projectgebied): Dorpswoning
- 3286/5793 (ca. 849 m ten zuiden van het projectgebied): Bedevaartsoord Klein Scherpenheuvel
- 3317 (ca. 840 m ten zuiden van het projectgebied): Christus aan het kruis
- 3316 (ca. 486 m ten zuiden van het projectgebied): Langgestrekte Kempische hoeve
- 3292 (ca. 343 m ten zuiden van het projectgebied): Huize Melati
- 3276 (ca. 360 m ten zuiden van het projectgebied): Molenhuis
- 3282/5798 (ca. 415 m ten zuidwesten van het projectgebied): Kapel Onze-Lieve-Vrouw Toevlucht der Zondaars
- 3284 (ca. 452 m ten zuidwesten van het projectgebied): Langgestrekte hoeve van 1908
- 3281 (ca. 224 m ten zuidwesten van het projectgebied): Woonstalhuis
- 3298/5802 (ca. 117 m ten zuidwesten van het projectgebied): Pastorie Sint-Jan Baptistparochie
- 3302 (ca. 73 m ten zuiden van het projectgebied): Dorpswoning
- 3290 (ca. 194 m ten zuiden van het projectgebied): Burgerwoning
- 3288 (ca. 153 m ten zuiden van het projectgebied): Woonstalhuis
- 3312 (ca. 80 m ten zuidoosten van het projectgebied): Burgerhuis
- 3311 (ca. 58 m ten zuidoosten van het projectgebied): Dorpswoning
- 3309 (grenst ten zuiden aan het projectgebied): Brouwerswoning
- 3307 (grenst ten zuiden aan het projectgebied): Onderwijzerswoning

³¹ Schoups A. 2017.

Wiekevorst-Dorp: Een archeologische begeleiding.

- 3305 (grenst ten zuiden aan het projectgebied): Dorpswoning
- 3303 (grenst ten westen aan het projectgebied): Afspanning De Doornboom
- 3300 (ca. 30 m ten westen van het projectgebied): Dorpswoning
- 3296/5799 (in het projectgebied): Parochiekerk Sint-Jan Baptist (zie 1.4 Historische voorkennis)

Ook staat ten noordwesten van het projectgebied op ca. 1,2 km afstand een zone aangeduid als cultuurhistorisch landschap, wat verwijst naar de historische Wimpelhoef met omgeving (ID 5809).

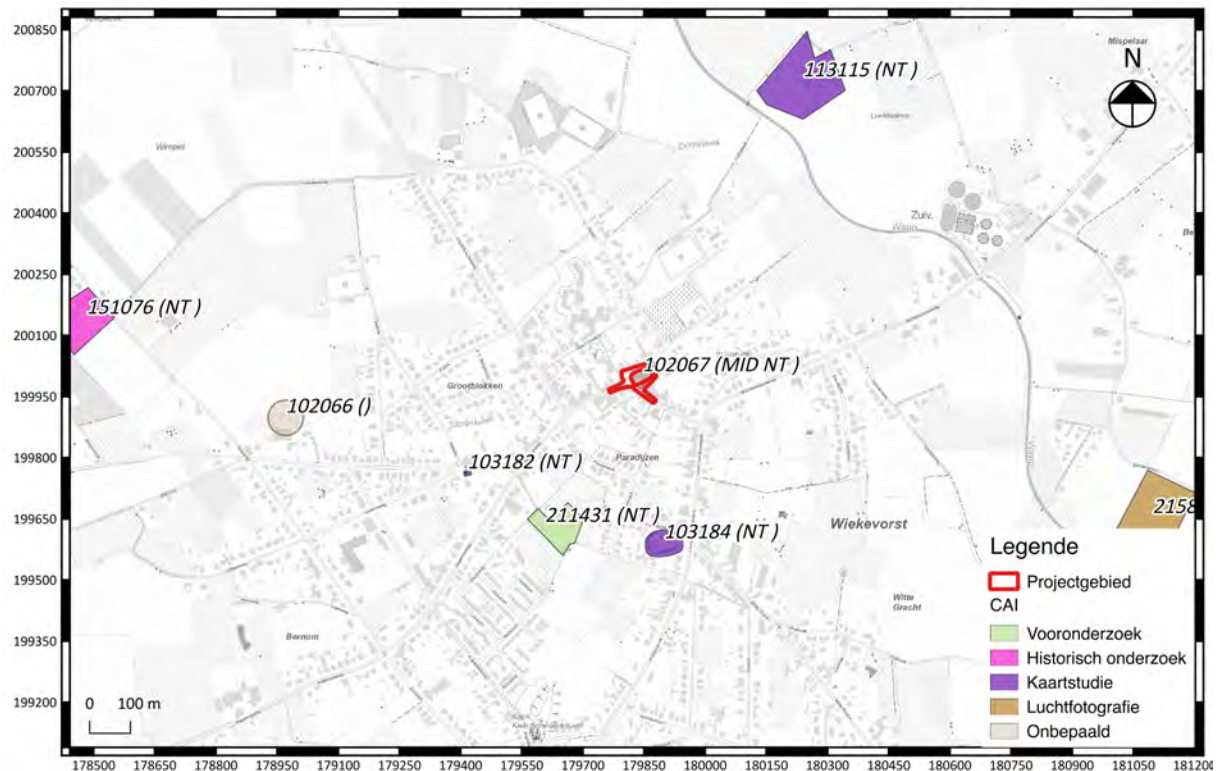

Fig. 2.36: Uittreksel uit de CAI met aanduiding van het projectgebied en de archeologische voorkennis in de directe omgeving (Bron: www.agiv.be).

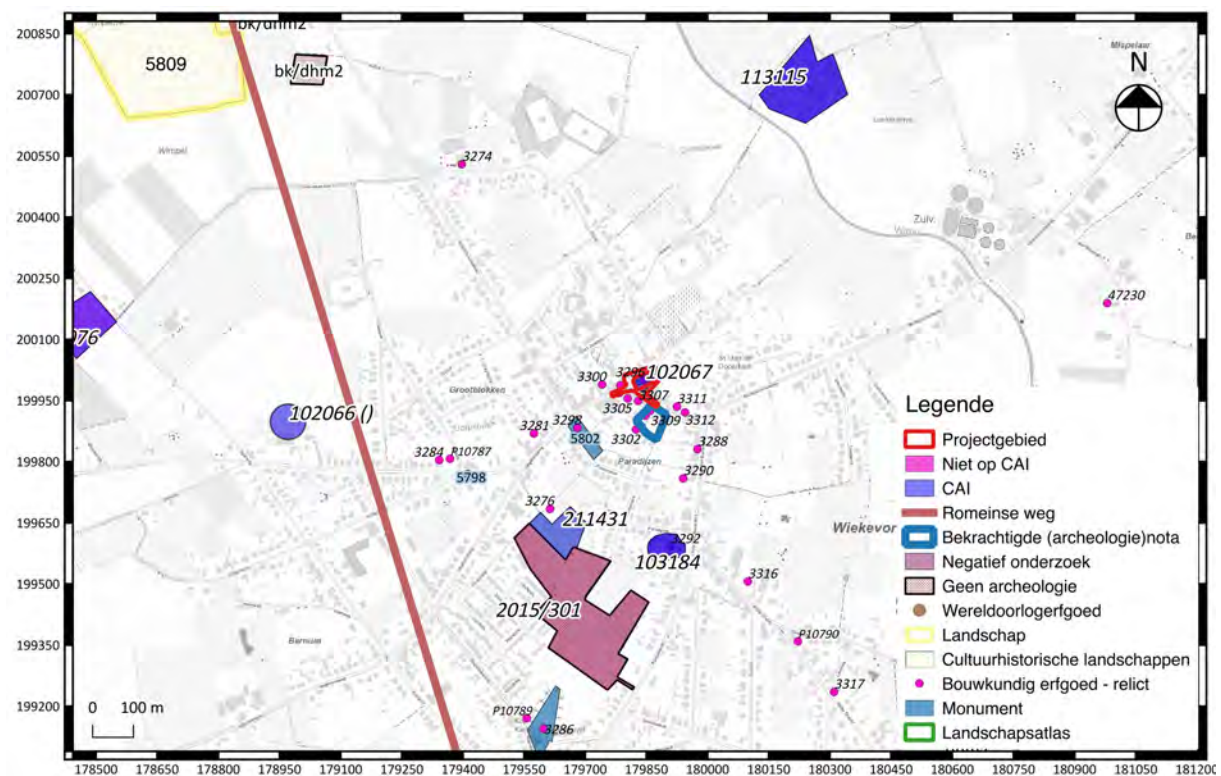

Fig. 2.37: Uittreksel uit de CAI met aanduiding van het projectgebied en een synthese van de culturele waarden in de omgeving (Bron: www.agiv.be).

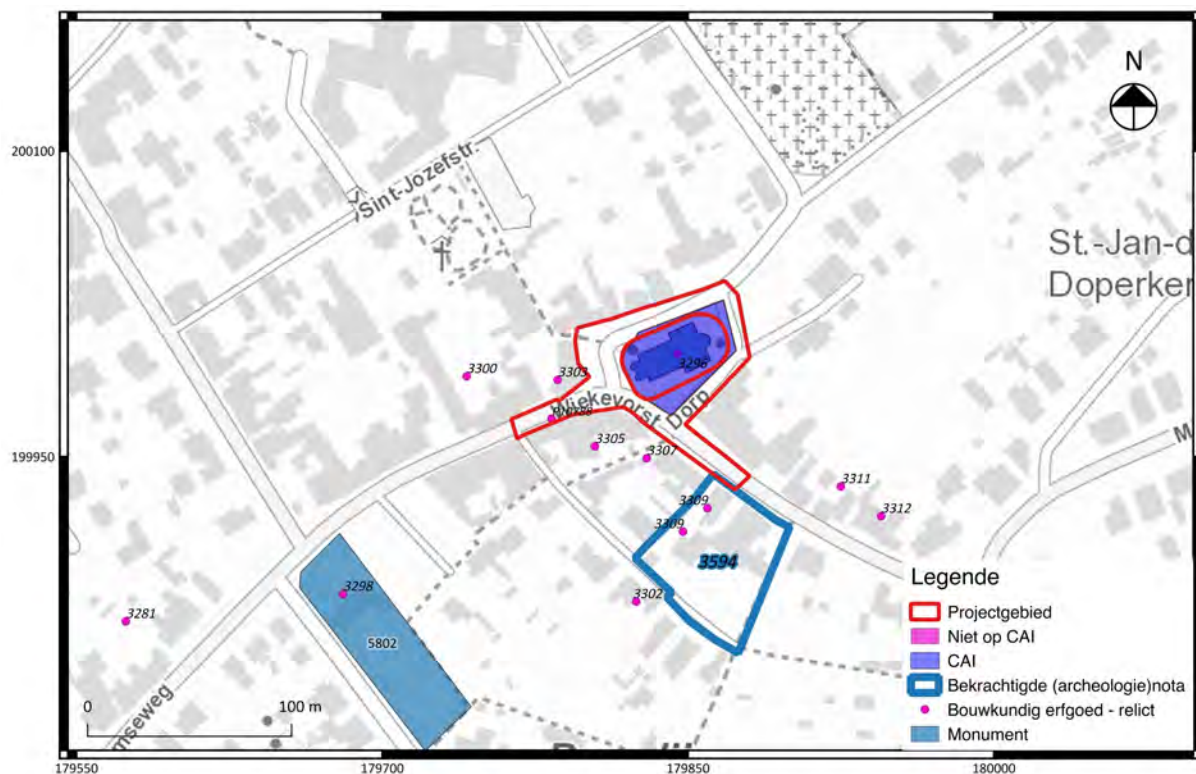

Fig. 2.38: Detail uit de CAI met aanduiding van het projectgebied en een synthese van de culturele waarden in de directe omgeving (Bron: www.agiv.be).

2.6 Impact van de geplande werken

De geplande werken omvatten een centrale uitgraving tot op een diepte van -60 cm rondom de kerk van Wiekevorst, in functie van de heraanleg van het plein rond de kerk (bestrating en groenzones) (fig. 2.40 en fig. 2.41). Vervolgens zal er lokaal een smalle sleuf worden gegraven op de plek van de huidige, enkelvoudige riolering om deze te vervangen door een dubbele riolering (een gescheiden systeem tussen aanvoer en afvoer). Deze sleuf wordt dieper aangelegd en betekent een bodemverstoring van ca. -1,60 m-mv en -3,40 m-mv.

Rondom de Sint-Jans-Baptistkerk kon op basis van de bureaustudie met redelijke zekerheid de aanwezigheid van een kerkhof worden vastgesteld, dat vermoedelijk in gebruik bleef tussen 1642 – 1907. Over de ruiming van het kerkhof kon geen verdere informatie worden gevonden, dus er bestaat een reële kans dat *in situ* skeletresten en andere sporen in verband met het kerkhof uit de (post-)Middeleeuwse periode kunnen worden aangetroffen tijdens de geplande werken.

Gezien de hoeveelheid recente nutsleidingen (zie KLIP-plan fig. 1.4) dient rekening gehouden te worden met een zekere mate van verstoring veroorzaakt door leidingssleuven. Ter hoogte van de geplande rioleringsleuf moet rekening gehouden worden met een hoge graad van recente verstoring, aangezien de loop van de geplande riolering overeen zal komen met de bestaande riolering.

2.7 Aanbeveling

Aangezien de bureaustudie geen duidelijkheid heeft geboden over de ruimingsstrategie van het kerkhof (dat vermoedelijk in gebruik is geweest tussen 1642 – 1907), is niet bekend in hoeverre en tot op welke diepte het kerkhof is geruimd. Het is dan ook waardevol om voor de zone rondom de Sint-Jans-Baptistkerk een archeologische begeleiding te voorzien, waarbij de eerste uitgraving onder toezicht van archeologen dient te gebeuren. Indien archeologische waarden worden aangetroffen, kunnen deze direct door de archeologen worden geregistreerd en gerecupereerd.

De contouren van het oude kerkhof zijn relatief beperkt gebleken en bevinden zich in dichte nabijheid van de Sint-Jan-Baptistkerk. Het is aan te raden om rondom de kerk te starten met de archeologische begeleiding, zodat op basis van de resultaten hiervan kan worden geëvalueerd of een archeologische begeleiding van de uiteinden van het projectgebied nog zinvol is, gezien de verminderde kans op het aantreffen van *in situ* archeologisch relevante waarden in deze zones (zie fig. 2.39).

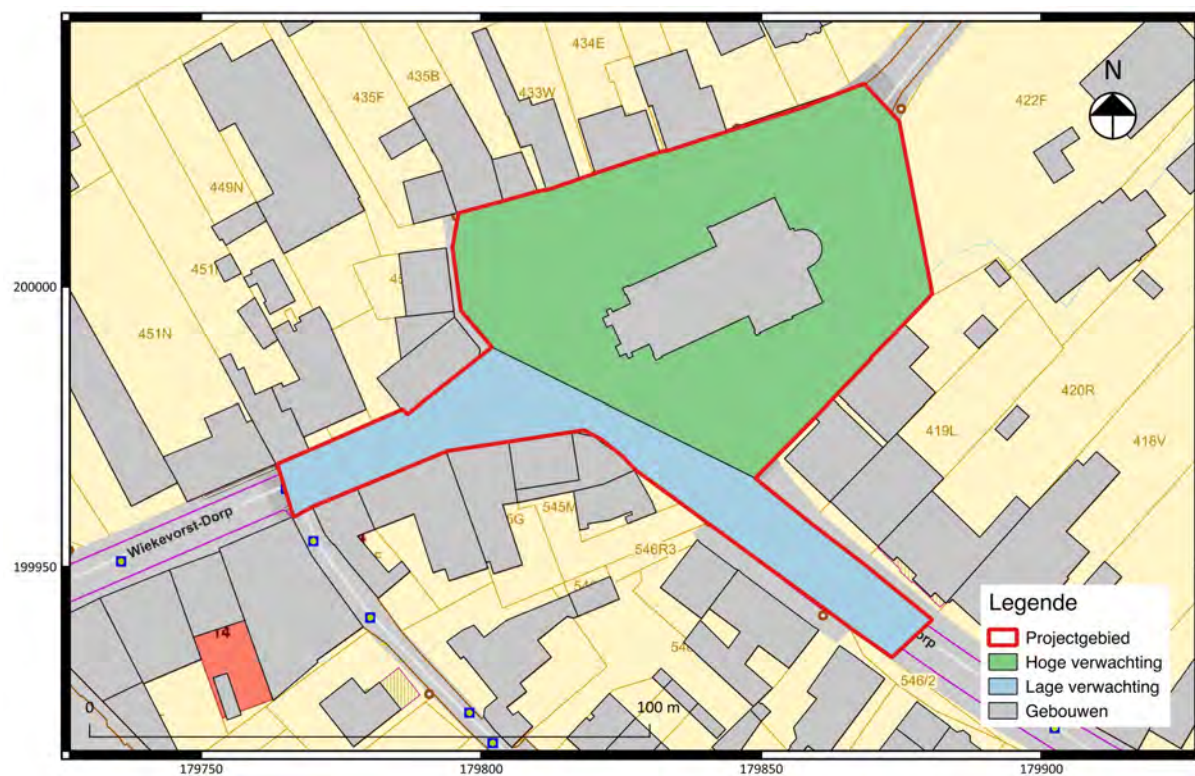

Fig. 2.39: Synthesekaart archeologische verwachting.

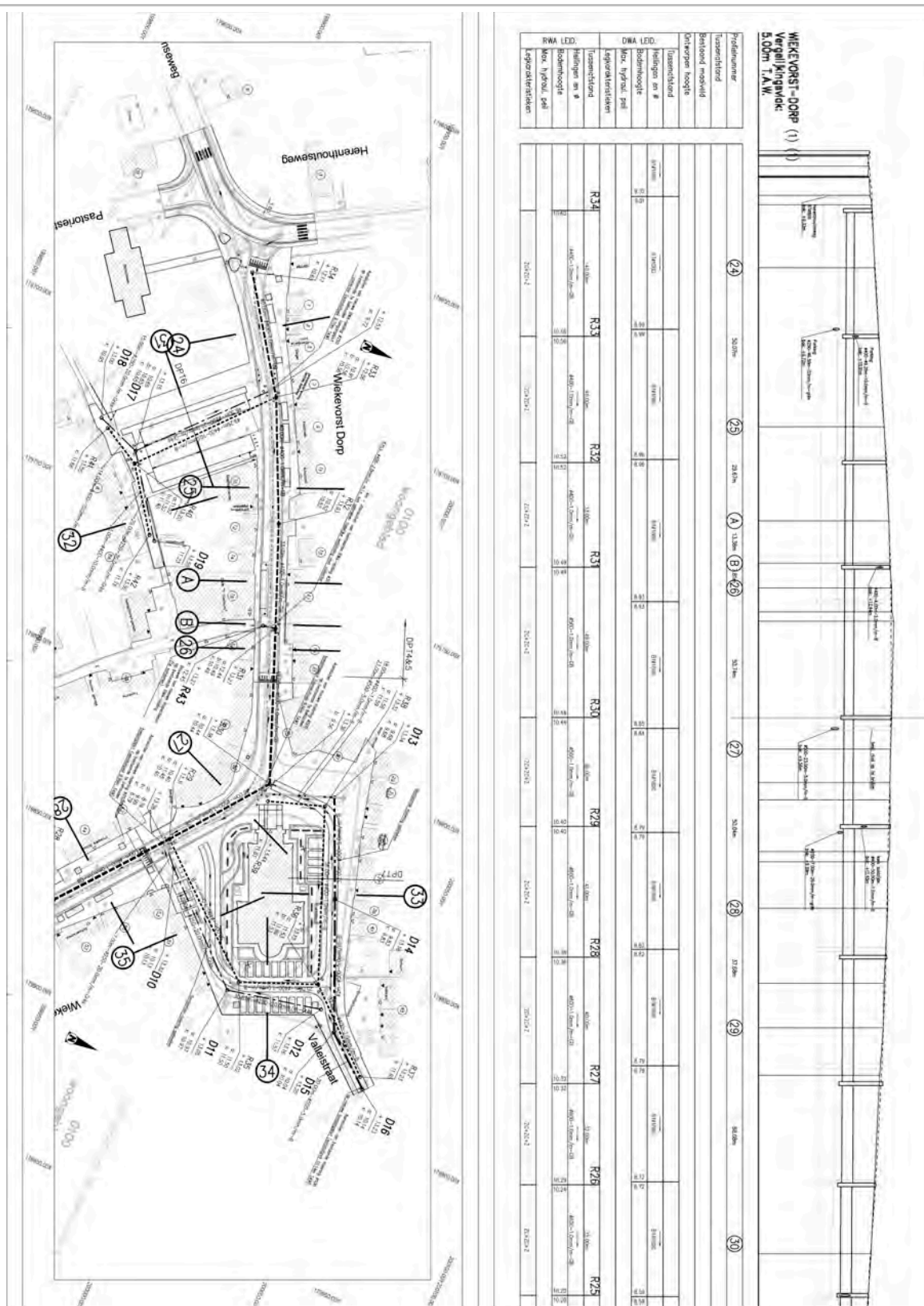

Fig. 2.40: Inplantingsplan.³²

³² Zie bijlage x voor het inplantingsplan op groot formaat

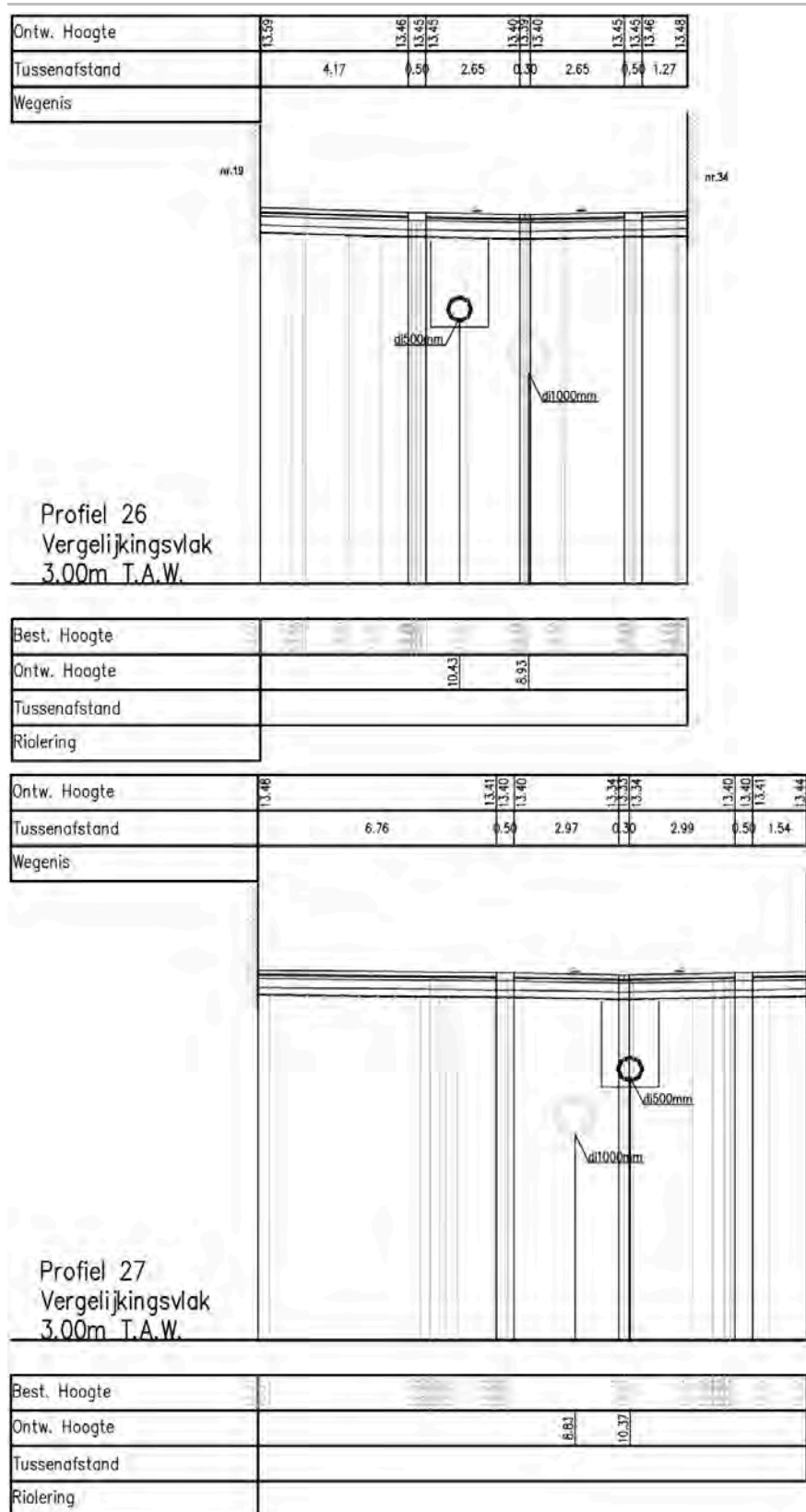

Fig. 2.41: Terreindoorsnedes van de rioleringswerken.

Hoofdstuk 3 De archeologische begeleiding van de werken

3.1 Werkmethode

Conform de opgelegde voorschriften³³ werden de aannemerswerken voorzien van archeologische begeleiding. De werken (en begeleiding) werden gefaseerd uitgevoerd, waarbij er gestart werd met een grote uitgraving rondom de kerk met nadien een smalle verdiepende sleuf voor de aanleg van de nieuwe riolering.

De uitgraving rondom de kerk vond plaats tussen 12-03-2018 t/m 21-03-2018. De maximale uitgraafdiepte die nodig was voor de werken werd vastgesteld op -50 cm tot -65 cm. In totaal werd één opgravingsvlak aangelegd met een oppervlakte van aangelegd, opgedeeld in drie artificiële kwadranten: de zuidzijde (genummerd WP1), de oostkant (genummerd WP2) en de noordkant (genummerd WP3). Er werd met 1 opgravingsvlak gewerkt, aangezien er geen relevante archeologische niveaus werden aangetroffen boven de maximale uitgraafdiepte. PR1 werd opgeschoond als illustratie van de diepte van dit aanlegvlak (zie fig. 3.1). Er werd geen intacte begraafplaats aangetroffen en na overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed, werd besloten de begeleiding van de aanleg van de nieuwe riolering te beperken tot de directe nabijheid van de kerk.

In een latere fase werd dan nog het vervangen en vernieuwen van de aanwezige rioleringsbuizen opgevolgd door archeologen. Deze begeleiding van de werken vond plaats tussen 12-04-2018 t/m 20-04-2018. Nog tijdens de begeleiding werd duidelijk dat er zich geen *in situ* begravingen bevonden binnen het tracé van de rioleringsbuizen. In totaal werden 7 profielen rondom de kerk aangelegd tot in de C-horizont en geregistreerd, waarbij een significante bodemverstoring kon worden vastgesteld.

De sporen in fase 1 werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven. Enkele volledig blootgelegde architecturale elementen en grafstenen in secundaire context hebben tevens spoornummers gekregen, logischerwijs zijn deze objecten niet gecoupeerd. Sommige van de recente leidingssleuven – soms nog in gebruik – hebben aan het begin van de begeleiding spoornummers gekregen, ook deze zijn niet gecoupeerd. De overige sporen werden gecoupeerd om de diepte, aard en bewaringstoestand te achterhalen. Van de gecoupeerde sporen werden digitale coupetekeningen gemaakt.

Vondsten zijn ingezameld per spoor of per kwadraat (aangeduid met WP1, WP2, WP3) in het geval van aanlegvondsten. Er werden twee individuen in anatomisch verband aangetroffen, deze werden geborgen volgens de richtlijnen in de bijzondere voorwaarden, met het oog op eventueel fysisch antropologisch onderzoek.

Van de aangetroffen muurresten in verband werd telkens een baksteen- en mortelstaal genomen. Bij de twee aangetroffen grafcontexten (S17 en S24) werd een grondstaal genomen onder de schedel (het bekken was niet meer aanwezig in beide gevallen). S25 betrof een houten (graf)kistje, hiervan werd een houtstaal genomen.

---

³³ Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische begeleiding in de vorm van een opgraving: Heist-op-den-Berg, wegenis en rioleringswerken rond de kerk van Wiekevorst.

Fig. 3.1: Zicht op PR1.

Fig. 3.2: Zicht op de recente leidingbuizen waarrond voorzichtig moest worden uitgegraven.

Fig. 3.3: Het merendeel van de recente leidingbuizen bleken nog in gebruik of moesten behouden blijven.

Fig. 3.4: De architecturale elementen in secundaire context behoeften geen coupe.

3.2 Natuurwetenschappelijk onderzoek

3.2.1 Staalname

Aangezien het voor aanvang der werken niet te voorspellen was in hoeverre het kerkhof nog bewaard was gebleven, werden er voor de zekerheid een aantal stalen genomen met het oog op eventueel uit te voeren natuurwetenschappelijk onderzoek:

Spoor	Soort staal	Onderzoek
1	Bks + mortel	Mortelanalyse
2	Bks + mortel	Mortelanalyse
10	Bks + mortel	Mortelanalyse
17	Grond onder individu	Macroresten (e.a.)
17	Skelet	Fysische antropologie

19	Bks + mortel	Mortelanalyse
21	Bks + mortel	Mortelanalyse
22	Bks + mortel	Mortelanalyse
24	Grond onder individu	Macroresten (e.a.)
24	Skelet	Fysische antropologie
25	Hout	C14/Dendrochronologie
25	Inhoud (grond)	Zeeftaal (macrobotanie/menselijke resten)
40	Hout	C14/Dendrochronologie

Tabel 1: Overzicht van de genomen stalen.

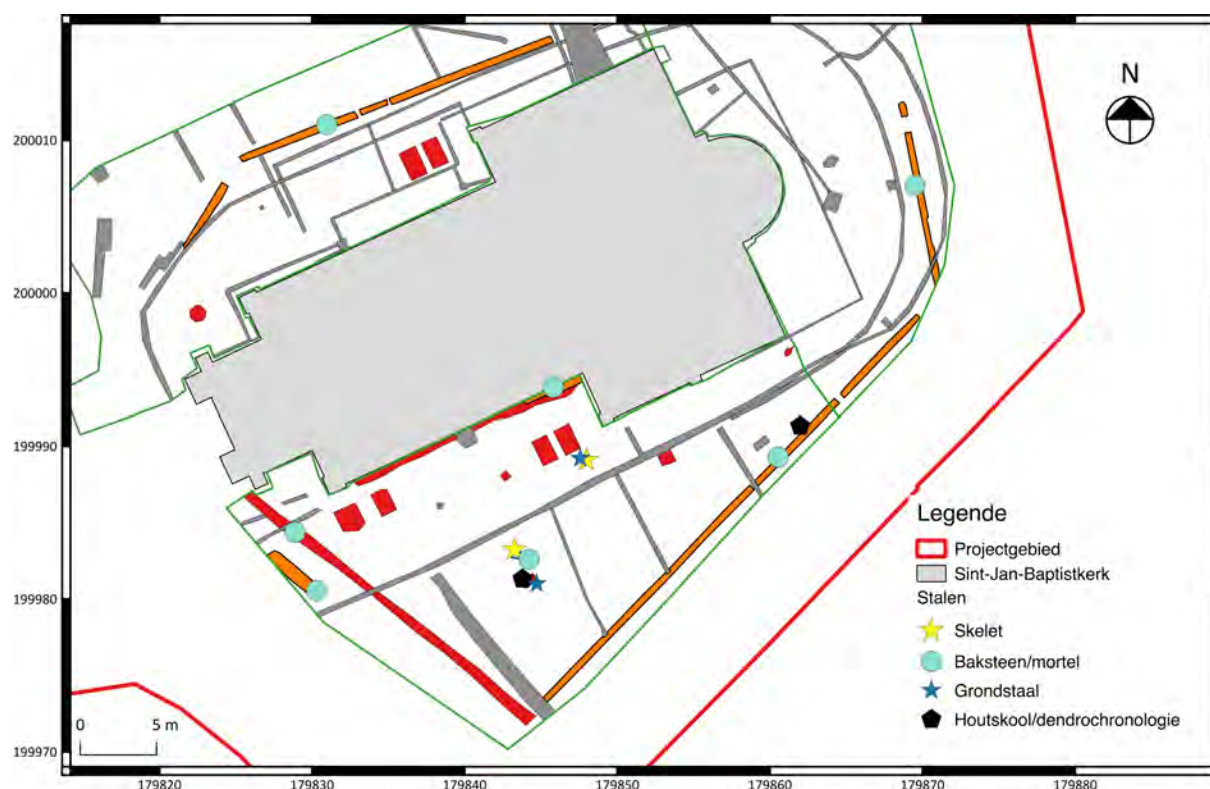

Fig. 3.5: Overzicht van de genomen stalen op plan.

3.2.2 Selectie voor verdere verwerking

Hout

Er wordt geopteerd om geen stalen te voorzien voor een C14 of dendrochronologisch onderzoek. Voor C14-onderzoek is immers aangetoond dat stalen die dateren uit een periode van na 1650 niet betrouwbaar meer zijn³⁴. De ingezamelde houtstalen dateren uit deze periode. Een sterk argument hiervoor is het houtstaal van S40 (restant houten kist in PR3): ter hoogte van het hout werd een plastic knoopje aangetroffen dat kan gelden als recente *terminus postquem*.

Een cultureel gerichte waardering (welke houtsoort werd gebruikt voor begraving) van de houtstalen lijkt eveneens niet opportuun, omdat de ruimere begravingcontext (kerkhof) ontbreekt. Er zouden dan

³⁴ Degryse P. et al. 2015.

ook geen steekhoudende vergelijkingen kunnen worden uitgevoerd binnen de eindrapportage bij een houtsoortanalyse.

Mortelanalyse

Een vergelijkende mortelanalyse wordt niet geadviseerd. Aan de hand van andere, beschrijvende, elementen in de muren kan afdoende beantwoord worden op de onderzoeksvragen die in verband staan met de bouwfasen / datering van de kerkhofmuren. Ook voor een chronologische analyse van de mortel (bijvoorbeeld een C14 van de houtskool) wordt geen verder onderzoek aangeraden.

Fysische antropologie / archeobotanie

Een fysisch antropologische waardering van het vondstmateriaal wordt niet geadviseerd. In totaal werden 2 individuen in anatomisch verband aangetroffen en ingezameld. Bij de aanleg van de werkputten werd dan ook nog wat los botmateriaal ingezameld.

Beide individuen kennen een zeer slechte bewaring (< 25% bewaard), waarbij onder andere het bekken en onderlichaam ontbreken. Een fysisch antropologische waardering zal dus inherent niet volledig kunnen zijn. Daarnaast ontbreekt de grotere context van de begraafplaats, dus ook hier zullen geen vergelijkende (demografische / socio-culturele) analyses mogelijk zijn. De kenniswinst die gehaald wordt uit een antropologisch onderzoek is in dit geval minimaal.

Onder de schedels van beide individuen werd een grondstaal genomen voor mogelijke botanische onderzoeken. Bij de aanleg van het vlak kon echter geen gesloten context (bekisting / grafkuil) worden vastgesteld. Pollenanalyse lijkt dan ook niet opportuun. Ook macrobotanische resten worden omwille van deze reden niet aangeraden. Parasietenanalyses zijn dan weer voornamelijk nuttig op de locaties in en onder het bekken, welke ontbreken bij de aangetroffen individuen.

3.3 Pedogenetische zones op het terrein

Verspreid over het volledige terrein werden in totaal 7 bodemprofielen gezet om de diepte van de antropogene lagen en/of verstoringen vast te stellen. In alle profielen werd duidelijk dat de bodem was geroerd, soms tot een diepte van -160 cm. De beschrijvingen van profielen 4 (zuidkant van de kerk) en 6 (noordkant van de kerk) worden hieronder geïllustreerd om de verstoring in beeld te brengen.

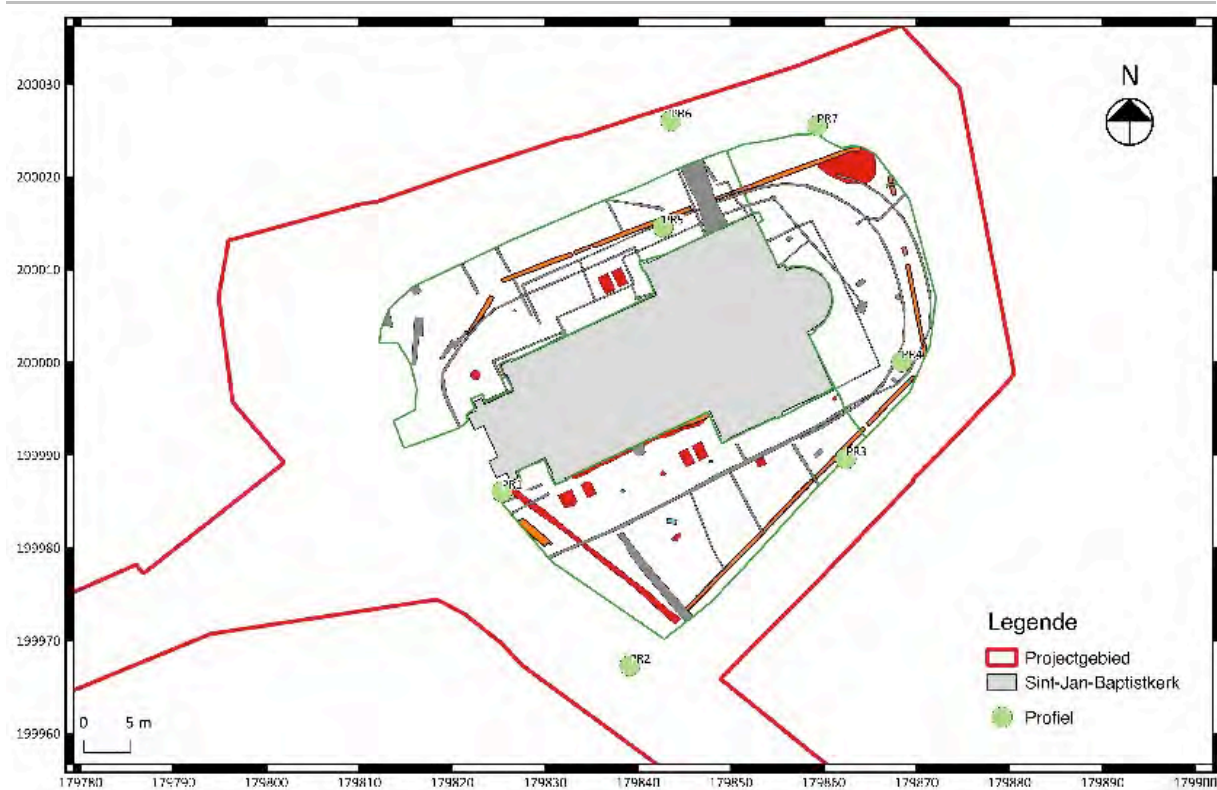

Fig. 3.6: Locaties van de bodemprofielen.

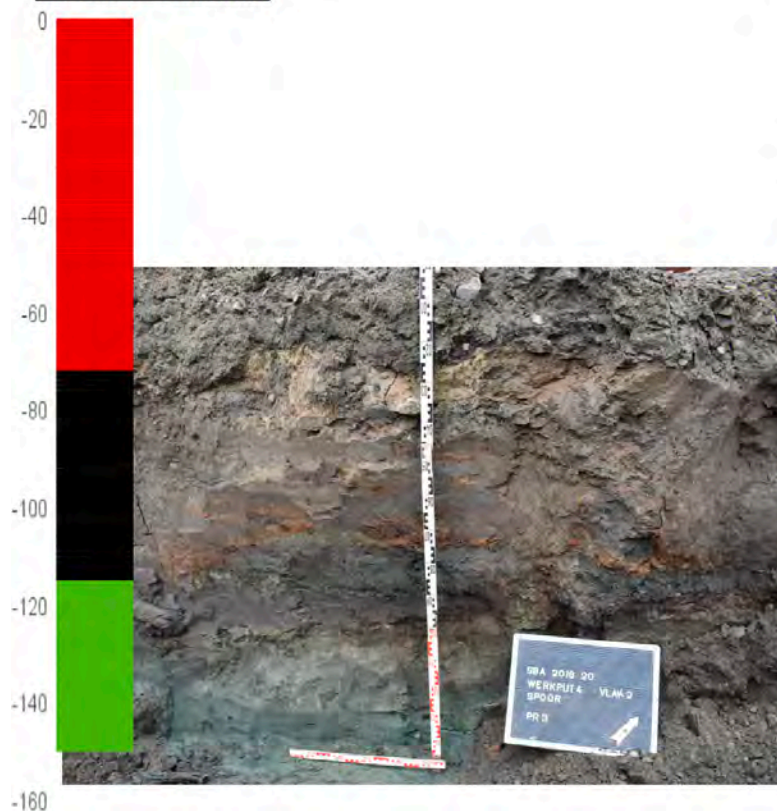

Profiel PR4

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	dinsdag, 17/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Licht bewolkt
10. Oriëntatie:	ZW.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)
0-72 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DBr ; St: BC, BS, Sp: Constructiemetaal; A recht gr. (B: v)

H2 (Horizont 1)
72-115 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DZw ; St: BC, Hout, Sp: BS, HK; A onregelmatig gr. (B: v)

H3 (Tertiair klei-zand)
115- cm: ReHaLo Z>K; niet gespecificeerd; gelg. DGo-BI ; Glau; (B: v)

Bereikte diepte: -150 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen:

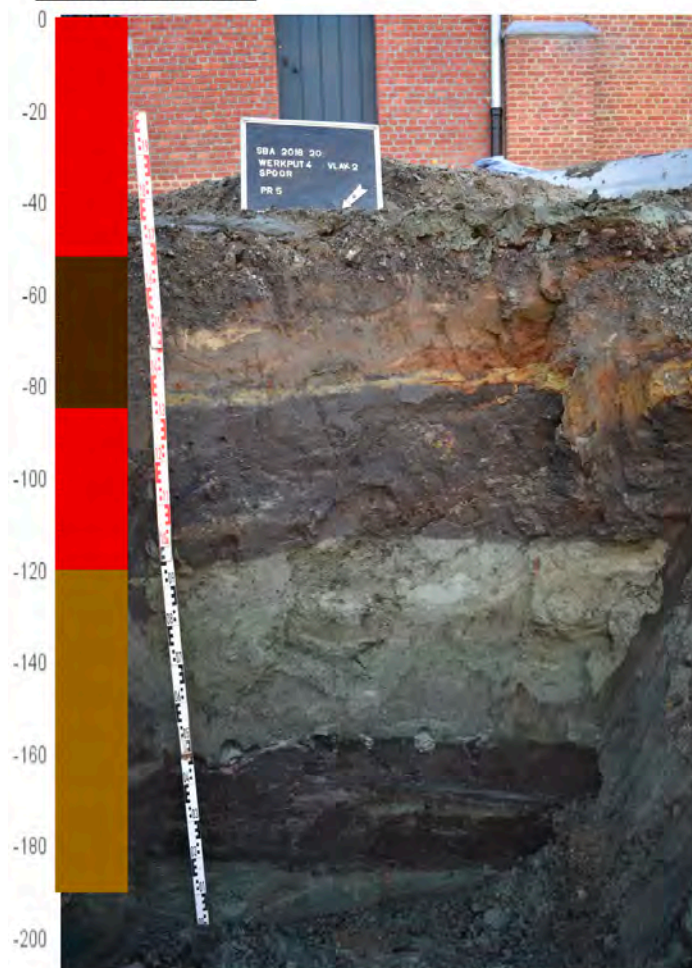
Fig. 3.7: Profielbeschrijving PR4.

Profiel PR5

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	donderdag, 19/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Licht bewolkt
10. Oriëntatie:	N.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)

0-52 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; hom. LBr-Gl ; Br: BS, St: BS, Sp: BC; A recht gr. (B: v)

H2 (Horizont 2)

52-85 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl. DZw-Br ; St: BC, ; A recht gr. (B: v)

H3 (HTM)

85-120 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl. LGo-BI ; St: BC, Sp: HK; A recht gr. (B: v)

H4 (Horizont 4)

120-160 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DZw-Br ; Br: Hout, BC, St: BC, ; (B: v)

H5 (Tertiair klei)

160- cm: ReHaLo K; niet gespecificeerd; gelg. LGo-BI ; Glau; A gr. (B: v)

Bereikte diepte: -190 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen:

Fig. 3.8: Profielbeschrijving PR6.

3.4 De archeologische sporen

In totaal werden er 36 spoornummers toegekend (S1 t/m S10, S12 t/m S35, S40) die uit zestien verschillende categorieën bestaan (zie fig. 3.9). De belangrijkste categorieën zijn bewerkte stenen³⁵, muren³⁶, recente leidingssleuven³⁷, grafstenen³⁸, skeletten³⁹ en knekelputten⁴⁰. Aan de overige categorieën werd slechts één spoornummer toegekend.

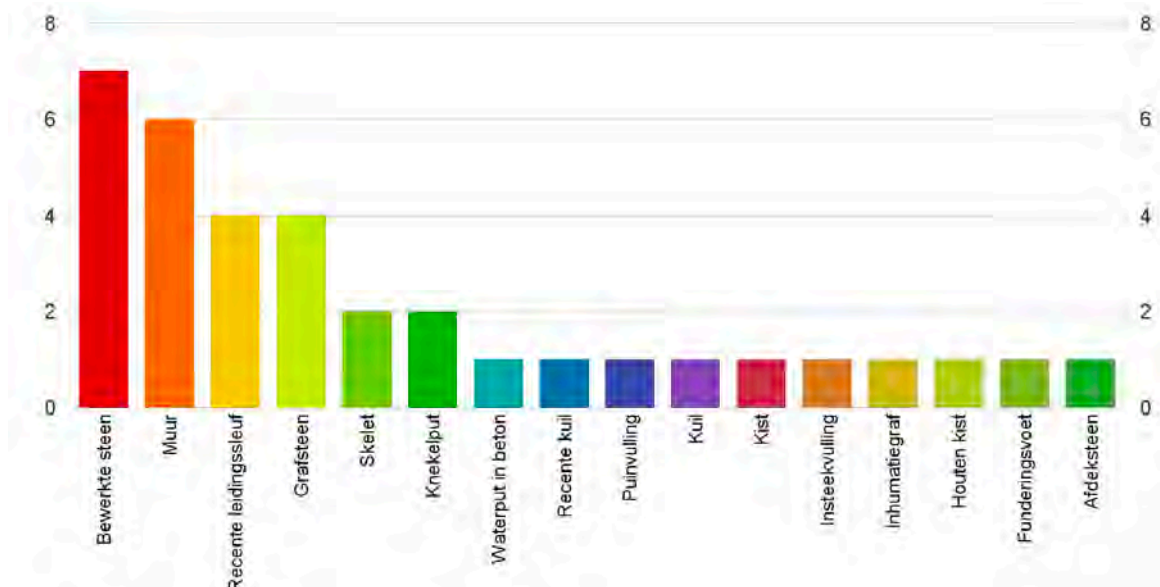

Fig. 3.9: Staafdiagram met telling van de spoorcategorieën.

3.4.1 Bewerkte stenen en grafstenen

Op het terrein rondom de Sint-Jean-Baptistkerk werden een aantal bewerkte stenen en grafstenen aangetroffen, die vermoedelijk ooit tot het interieur van de kerk hebben behoord en na een verbouwingsfase naar buiten zijn verplaatst. De meest opvallende daarvan zijn vier gelijkvloerse grafplaten die geïntegreerd waren in de oude parkeerplaats rondom de kerk en zo bovengronds zichtbaar. De vier grafstenen zijn vervaardigd uit een blauwe hardsteen en waren oorspronkelijk ingelegd met een witte siersteen. Het inlegwerk is alleen in S13 deels bewaard.

S12 betreft een rechthoekige grafsteen van 165 x 89 x 15 cm, met een relatief eenvoudige iconografie en enkelvoudige, rechthoekige omlijsting (fig. 3.10). Boven de graftekst staat een christelijk symbool en onderaan de graftekst is een doodshoofd zichtbaar. Het doodshoofd staat tussen de afkorting B.V.D.S, waarmee de voorbijganger wordt aangesproken om een gebed uit te spreken voor de overledene: “bid voor de (z)sielen”. Dergelijke vanitas-symbolen werden in de 16de en 17de eeuw zeer populair binnen de Christelijke symboliek, en verwijzen naar de tijd en de vergankelijkheid van het korte leven op aarde. De overledenen kunnen worden geïdentificeerd aan de hand van het epitaaf: Francuskus Nelis en zijn echtgenote Anna van Meerberghen, respectievelijk overleden in 1724 en 1711.

³⁵ S14, S29, S30, S31, S32, S33, S34.

³⁶ S1, S2, S10, S19, S21, S22.

³⁷ S5, S6, S8, S15.

³⁸ S12, S13, S27, S28.

³⁹ S17, S24.

⁴⁰ S18, S23.

De grafplaat in S13 heeft de volgende afmetingen: 165 x 111 x 15 cm. Van de vier bewaarde grafplaten, heeft deze de meeste decoratie (fig. 3.11). De steen is omringd door een krullerige sierlijst met gedecoreerde hoeken, waarbij inlegwerk in marmer of albast nog gedeeltelijk is bewaard. Boven de graftekst staat een pax christi en onderaan het grafschrift opnieuw een *memento mori* in de vorm van een schedel en gekruiste beenderen. Het gaat hier om een familiegraf: Henricus van Dyk (†1725), zijn echtgenote Cornelia Van Kerckhoven (†1741) en hun dochter Maria Cornelia van Dyk (†1724).

S27 en S28 waren zichtbaar aan de noordzijde van de kerk (fig. 3.12 en fig. 3.13). De grafplaat van S27 heeft afmetingen van 200 x 113 x 15 cm en het grafschrift is niet volledig afgewerkt. Begraven lagen Martinus Heylen, gestorven in 1783 en zijn vrouw Anne Theresia Heylen, wiens sterfdatum niet meer in de grafplaat is gegraveerd.

Spoor 28 heeft dezelfde afmetingen (200 x 113 x 15 cm) en is eenvoudig gegraveerd (fig. 3.14). Zo heeft het epitaaf geen omlijsting en als enige symbool is een Andreaskruis (*crux decussata*) boven de graftekst gegraveerd. Onderaan staat afkorting R.I.P. (*requiescat in pace*) te lezen, een wens voor de overledene om te rusten in vrede. Onder de grafplaat lagen Petrus Bellens († 1780) en Anna Lambreghts Gehuyschen († 1772) begraven, die volgens het epitaaf de leeftijden van 76 en 72 bereiken.

Fig. 3.10: Zicht op S12. Graftekst: /D.O.M./HIER RUST/Francuskus Nelis/STERFT DEN 7 MERT/1724 ENDE/ANNA VAN MEERBER/GHEN SYNE HUYSVROU/STERFT DEN 29 APRIL 1711/B V D S/.

Fig. 3.11: Zicht op S13. Graftekst: /D.O.M./ HIER RUST / HENRICUS VAN DYCK / STERFT DEN 12 MEERT / 1725 ENDE CORNELIA / VAN KERCKHOVEN / SYNE HUYSVROUWE / STERFT DEN 31 OCTOBER / 1741 MARIA / CORNELIA VAN DYCK / HUNNE DOCHTER / STERFT DEN 22 IULIUS / 1724 / B.V.D.S./

Fig. 3.12: Zicht op S27. Graftekst: /D.O.M./ HIER LIEGT BEGRAEVEN / IN AFWAGTING VAN EEN / ZALIGE VERRYSSSENISSE / MERTINUS HEYLEN / STERFT DEN 16 JUNI 1783 / ENDE SYNE HUYS VROUWE / ANNA THERESIA HEYLEN / STERFT DEN / BID VOOR DE ZIELEN/

Fig. 3.13: Zicht op S28: /D.O.M./ HIER RUST / PETRUS BELLENS / OUD 76 JAER STERFT / 27 JANUARY 1780 / EN / ANNA LAMBREGHS / GEHUYSCHE OUD 72 / JAER STERFT 2 XBER / 1772 / R.I.P./.

Tijdens de uitgraving rondom de kerk werden naast de grafplaten ook andere bewerkte stenen aangetroffen, zowel aan de zuid- en noordkant van de kerk. Het gaat om enkele architecturale elementen die met grote waarschijnlijkheid uit het interieur van de kerk zijn verwijderd en vervolgens buiten neergelegd / gedumpt. Aan de zuidkant van de kerk bestaat S3 uit een dekplaat - hoewel aan weerskanten zonder opschrift - uit gelijkaardige blauwe hardsteen als de aangetroffen grafstenen (fig. 3.14). Eén hoek is afgebroken en de afmetingen bedragen 160 x 105 x 10 cm. S14 is een losstaand basement, stylobaat en gedeeltelijke schacht van een kleine ronde zuil, met een diameter van Ø 18 cm. Het vierkante basement is 45 x 45 cm breed en het geheel is slechts 14 cm dik (fig. 3.14).

Fig. 3.14: Zicht op S14 (boven) en S3 (onder).

Aan de noordzijde van de kerk werden andere architecturale elementen geregistreerd als S29 t/m S34 (fig. 3.15 t/m fig. 3.17). De elementen werden niet ingemeten op het plan, aangezien het duidelijk niet meer om primaire contexten ging.

Sporen 29 en 30 bestaan uit twee geprofileerde imposten, van ieder 80 x 80 breed en 30 cm dik. S29 heeft een profiel bestaande uit afwisselend een *torus* – *trochilus* – *torus*, geïnspireerd op een klassieke Attisch-Ionisch profiel. In het midden is een holte zichtbaar waarin een metalen pin kon passen, die bevestigd was aan de pilaar of pijler waarvoor de impost als dekplaat functioneerde.

Fig. 3.15: Zicht op S29 (links) en S30 (rechts).

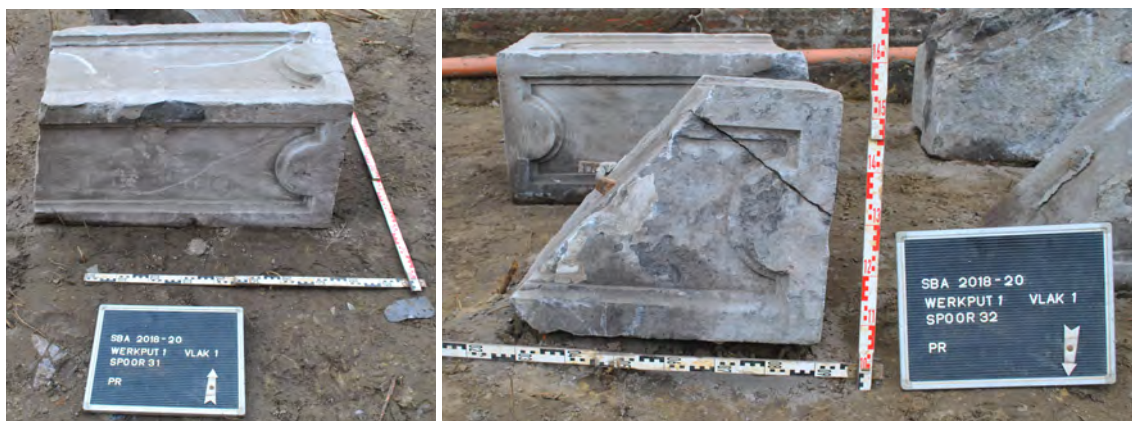

Fig. 3.16: Zicht op S31 (links) en S32 (rechts).

Fig. 3.17: Zicht op S34.

Sporen 31, 32 en 34 zijn stukken van vierkante pijlers uit blauwe hardsteen. De drie fragmenten hebben allemaal een afmeting van 50 x 50 cm, evenals een gelijke gebeitelde omlijsting. Dit doet

vermoeden dat het wellicht drie fragmenten van eenzelfde pilaar zijn geweest. In S32 is nog een metalen pin zichtbaar, die gebruikt zal zijn geweest bij een “pen-gat” verbinding om verschillende stukken pijler aan elkaar te bevestigen.

Fig. 3.18: Zicht op S33.

Ten slotte bestaat S33 uit een fragment van een vierkant gekapte pijler in arduin (blauwe hardsteen), waarvan de functie niet meer is af te leiden (fig. 3.18). Er is geen decoratie zichtbaar, hoewel centraal aan één zijde een gat voor een (metalen) pen-gatverbinding te zien is. Op deze zijde zijn ook nog beitelsporen zichtbaar. De andere zijden zijn glad afgewerkt, wat suggereert dat ook dit fragment oorspronkelijk afkomstig is uit een interieur.

3.4.2 Menselijke begravingen

Bij de uitgraving rondom het kerkgebouw werden de skeletresten van twee menselijke individuen in anatomisch correct verband aangetroffen. Van beide individuen bleek minder dan 25% bewaard, waarmee de bewaringsconditie van beide sporen als zeer slecht kan worden bestempeld.

Skelet S17 werd aangetroffen aan de zuidkant van de kerk en bestaat uit een schedel en bovenlichaam, waarbij de bovenarmen en ribbenkast niet volledig zijn bewaard (fig. 3.19). S24 werd aan de noordzijde van het kerkgebouw teruggevonden en bestaat uit een fragmenten van een schedel, ribbenkast en bovenarmen (fig. 3.20). Rondom de individuen werd geen duidelijke spooraflijning of bekisting aangetroffen. Vermoedelijk zijn dit restanten van meer recente begravingen gezien hun oppervlakkige ligging (slechts -55 cm diep). De skeletten zijn mogelijk de ruiming van het kerkhof en/of aanleggen van de moderne nutsvoorzieningen sterk beschadigd en deels vernietigd. Een ruimere grafcontext van een volledige begraafplaats ontbreekt.

Fig. 3.19: Foto en tekening van S17.

Fig. 3.20: Foto en tekening van S24.

Spoor 18 werd aangetroffen ter hoogte van de apsis aan de zuidzijde van de kerk en bestaat uit een klassieke knekelput (fig. 3.21). Binnen een knekel-context werden de lange beenderen verzameld (de kleinere botjes waren immers minder herkenbaar / zichtbaar) en herbegraven in secundaire context. Ook S18 bestaat uit menselijk botmateriaal, maar alleen de lange beenderen van meer dan één individu werden overgeleverd en daarnaast zitten de beenderen niet meer in anatomisch verband (fig. 3.22). Hetzelfde geldt voor S23, waarbij een concentratie menselijke lange beenderen werden aangetroffen, vlak naast de overblijfselen van een klein houten kistje (voor een beschrijving van S25, zie verder).

Fig. 3.21: Zicht op de knekelput van S18.

Fig. 3.22: Zicht op de knekelput van S23 (links) en het houten kistje van S25 (rechts).

3.4.3 Houtresten

Op het terrein werden twee spoornummers toegekend aan houtige overblijfselen. Spoor 25 bevond zich in associatie met de knekelput van S23, waarbij de botten van de knekelput als het ware gerangschikt lagen rond het kistje (fig. 3.23). Vermoedelijk maakt het houten kistje deel uit van de knekelput en bevindt het zich in secundaire context. Omdat er geen duidelijke context is die beiden omringt (zoals een duidelijke aflijning van een kuil) kan de gelijktijdigheid van beide sporen niet met zekerheid worden vastgesteld en het kistje werd dan ook apart geregistreerd. Er bevond zich geen skeletmateriaal in anatomisch verband in de vulling van de kist.

Fig. 3.23: Zicht op S25 na het vrijleggen.

In profiel 2 werden dan nog de restanten van planken aangetroffen op een diepte van -100 cm onder het aanlegvlak (S40). Vermoedelijk gaat het om een verstoorde kistbegroaving. Ter hoogte van de planken werd een plastic knoopje aangetroffen, wat aangeeft dat het hier om een recente (19de/20ste-eeuwse) begraving gaat.

3.4.4 Muren

Op het terrein werden in totaal 6 muren of muurresten aangetroffen. Spoor 1 bevindt zich in WP1 en bestaat uit de onderkant van een uitbraakspoor (fig. 3.24). De bakstenen bevonden zich niet meer in verband, en hadden (daar waar ze nog volledig waren) een maximale afmeting van 22 x 16 x 6 cm en minimaal 17 x 8,5 x 4,5 cm. De gebruikte mortel was hard, en lichtgrijs van kleur met kalkspikkels. Na coupe bleek de muurrest slechts 15 cm diep bewaard.

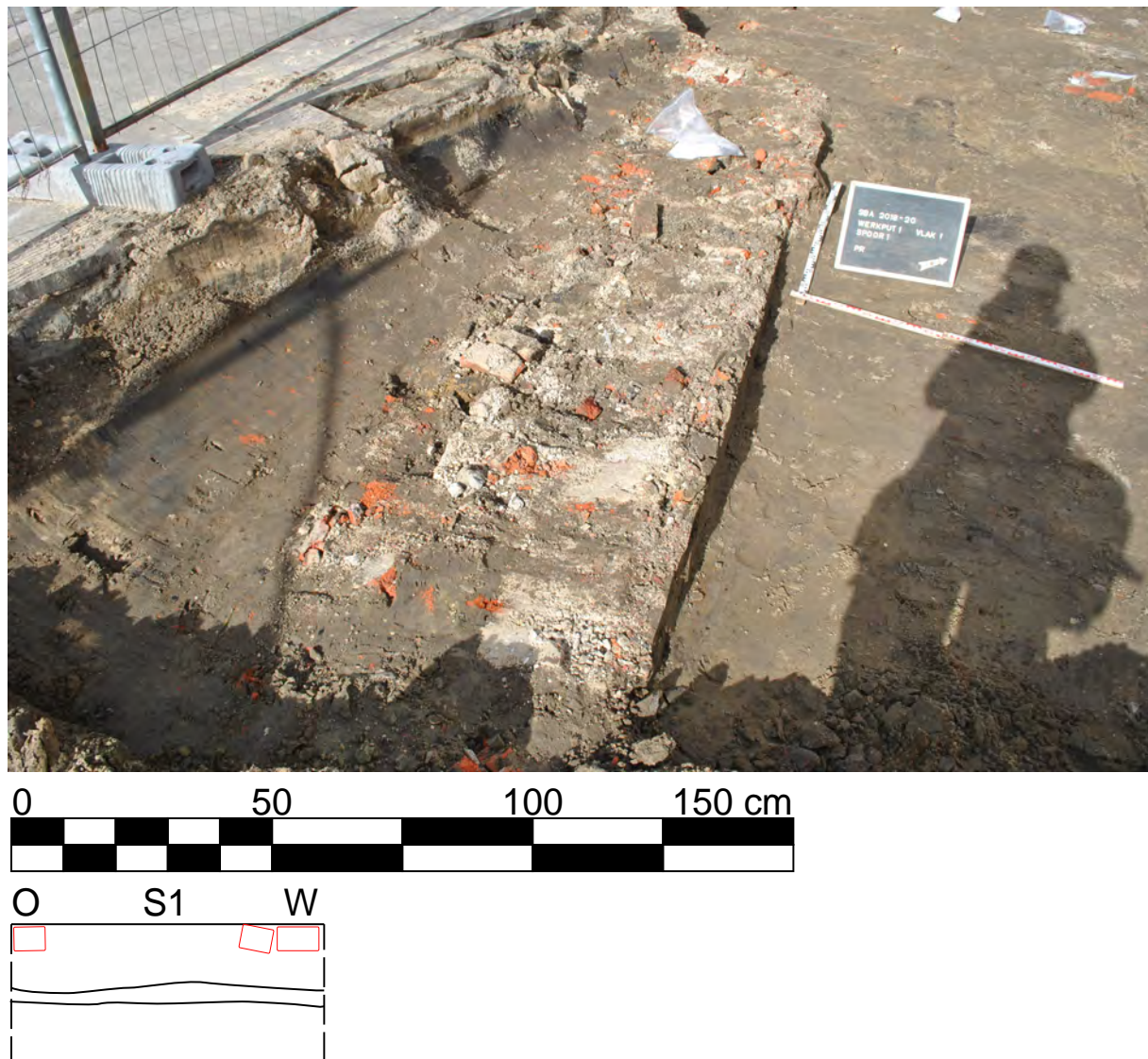

Fig. 3.24: Zicht op S1 en coupetekening.

Spoor 2 is eveneens een slecht bewaarde muurrest, bestaande uit baksteen- en mortelfragmenten zonder metselverband. Na coupe bleek het uitbraakspoor maar 20 cm diep. Uit de vulling kon een volledige baksteen gerecupereerd worden met afmetingen van 18 x 8 x 5 cm.

Fig. 3.25: Zicht op S2 in vlak (boven) en coupe (onder).

Spoor 10 is een zeer goed bewaarde muurrest die tegen de zuidmuur van de kerk is aangebouwd, en kan geïnterpreteerd worden als een verstek van de funderingen van de kerk zelf. Het metselverband is trapsgewijs, en de gebruikte mortel is een zachte, licht geelwitte kalkzand. De formaten van de gebruikte bakstenen verschillen, maar de meest voorkomende heeft een minimale afmeting van 20 x 10 x 5 cm. Dit formaat komt overeen met de bakstenen waaruit de kerkmuur is opgebouwd. Spoor 4 geldt als geelbruine, zandige insteek voor de verstekmuur.

Fig. 3.26: Zicht op S10 en S4 na coupe.

Spoor 19 werd aangetroffen in WP2 en WP3 heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie. De muur werd opgebouwd uit bakstenen van 21,5x 11 x 5,5 cm en kan gevolgd worden over een lengte van ca. 50 m. De muur buigt in het zuidwesten af om de contouren van de kerk te volgen. Helaas is de hoek doorbroken door recente nutsleidingen.

Fig. 3.27: Zicht op S19 in WP3.

Fig. 3.28: Zicht op S19 in vlak en na coupe.

Spoor 22 kon over een lengte van 35 m gevolgd worden, parallel langs de zuidkant van de kerk (fig. 3.29). De muur heeft een totale breedte van 45 cm en wordt op verschillende punten doorbroken door recente nutsleidingen. De muur kent een goede bewaringstoestand en is opgebouwd uit bakstenen die zich tot op een diepte van 36 cm (6 rijen gestrekte bakstenen) in een metselverband bevinden. Daaronder bevindt zich een puinfundering van ca. 46 cm. De maximale afmetingen van de bakstenen betreffen 20 x 10 x 6 cm, minimaal 17 x 8,5 x 4 cm en de gebruikte mortel is zacht en lichtgrijs van kleur.

Fig. 3.29: Zicht op S22 na coupe.

Fig. 3.30: Alle muurresten werden doorgebroken voor recente nutsleidingen.

Haaks op S22 staat de muur van S21. Deze muur bleek in een matige bewaringsconditie te zijn en werd doorbroken door recente nutsleidingen. Het spoor is slechts 3 rijen gestrekte bakstenen dik, bij elkaar gehouden door een lichte zachtgele mortel. Door de verschillende mortelsoort, afwijkende opbouw en andere baksteenformaten, kan S21 vermoedelijk niet in verband worden gebracht met S22 en zijn

beide muren mogelijk op andere momenten in de tijd tot stand gekomen. De afmetingen van de gebruikte baksteen bedragen minimaal 20 x 10 x 5 cm.

Fig. 3.31: Zicht op S21 in vlak (links) en na coupe (rechts).

3.4.5 Overige sporen

Op het terrein werd 1 kuil geregistreerd in het noordoosten (S20). Het gaat hier om een grote, onregelmatige cirkelvorm van bijna 4 m doorsnede in een donkergrijs zand. De locatie van het spoor komt overeen met een “poel” op de Ferrariskaart. Uit de vulling van het spoor werd onder andere vlak glas en industrieel vervaardigd aardewerk gerecupereerd. Er werd handmatig een profiel in het spoor gezet tot een diepte van -120 cm om de onverstoorde C-horizont te bereiken, maar hiermee werd de bodem niet bereikt (zie fig. 3.32). In het nabij gelegen PR7 is de C-horizont echter vastgesteld op een diepte van -180 cm. Mogelijk gaat het hier eerder om een (geroerde) laag, dan een kuil met specifieke gebruiksfunctie.

Fig. 3.32: Het handmatige profiel in S20, merk de stukken glauconietrijk zand op in de vulling.

Andere sporen zijn van recente oorsprong. Zo werd er een betonnen waterput gevuld met gele zavel gevonden (S35), en talrijke recente leidingssleuven. Nadat aan het begin van het aanleggen van de werkputten met zekerheid werd vastgesteld dat dergelijke sporen recent waren, werden hier geen verdere spoornummers meer aan toegekend. De leidingen werden wel ingemeten en aangeduid op het opgravingsplan.

Fig. 3.33: Zicht op de betonnen waterput S35.

3.5 Het archeologisch vondstmateriaal

Het aangetroffen vondstenmateriaal is allemaal te dateren in de post-middeleeuwse periode en is grotendeels aangetroffen als losse vondst tijdens de aanleg van de werkputten. Hieronder wordt een selectie van de vondsten kort besproken. Speciale aandacht wordt gevestigd op de behandeling van het menselijk botmateriaal, dat herbegraven werd.

3.5.1 Vondsten

De archeologische vondsten worden ingedeeld in verschillende materiaalcategorieën. Aanlegvondsten uit aardewerk bestaan uit industrieel wit, faience, oxiderend geglazuurd en (industrieel) steengoed (zie fig. 3.34 en fig. 3.35). Naast ceramiek werden ook twee fragmenten pijpenaarde aangetroffen, waaronder één pijpenkopje (zie fig. 3.36). Het gegladdde pijpenkopje is van het type “staande kromkop” en is onversierd. Een deels gladgestreken vormnaad is zichtbaar op de verbinding tussen kop en steel. Er is sprake van een “vlakke stoep”, wat betekent dat er geen hielmerk met een mogelijke productieplaats

in werd gedrukt⁴¹. Dergelijke onversierde pijpen werden vanaf de opstart van productie tot de stop ervan geproduceerd, wat een ruime datering tussen 1790 en 1950 oplevert.

Andere recentere vondsten bestonden uit blik, ijzeren nagels, vlakglas en kunststof (zie fig. 3.36 en 3.37). Zo werd er ter hoogte van S40 een kunststof knoopje aangetroffen. Er werd ten slotte tijdens de aanleg van WP1 één muntje gevonden: een halve frank uit 1958 (zie fig. 3.38).

Fig. 3.34: Fragmenten faience en industrieel wit aardewerk (aanleg WP2).

⁴¹ Duco D. H. 1987; Pers. Comm. L. Dingens MA.

2018 20

Fig. 3.35: Fragment van een vergiet in geglaazuurd oxiderend gebakken aardewerk (aanleg WP3).

2018 20
S40

2018 20

Fig. 3.36: Plastic knoopje uit S40 (links) en fragment pijpaaarde uit WP2 (rechts)..

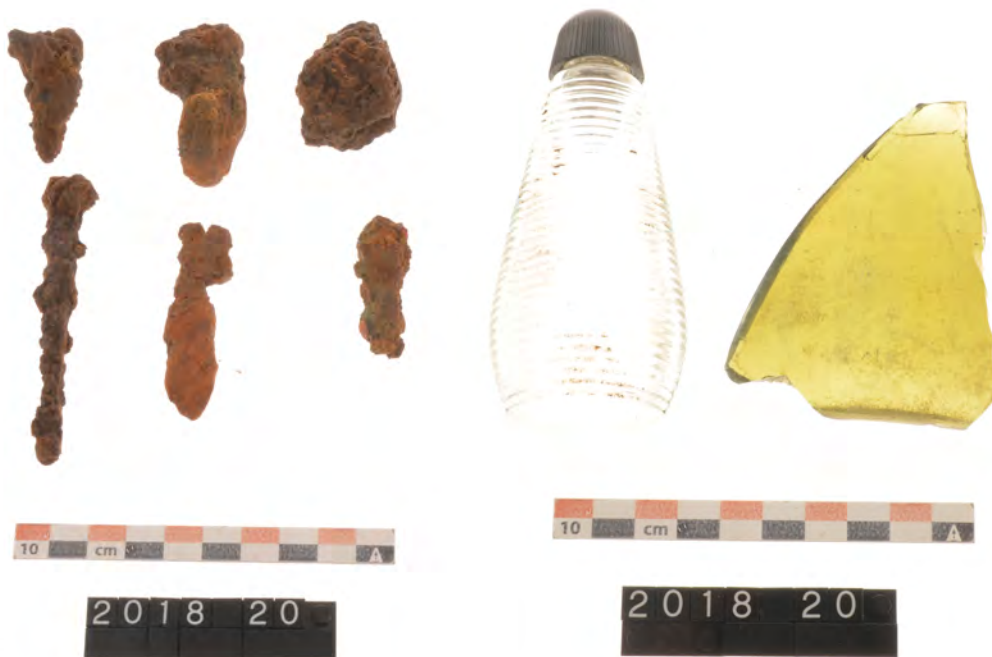

Fig. 3.37: Nagels (links) en glas (rechts) uit WP1.

Fig. 3.38: Halve frank uit 1958 uit WP1 (LV3).

3.5.2 Herbegraving menselijk botmateriaal

Na afronding van de begeleiding werd duidelijk dat er zich geen intacte begraafplaats met begravingen in primaire context bevindt rondom de Sint-Jan-Baptistkerk. Er werd besloten geen verdere natuurwetenschappelijk onderzoeken of analyses uit te voeren op het botmateriaal. De menselijke resten werden daarom teruggebracht naar hun oorspronkelijke locatie rondom de Sint-Jan-Baptistkerk en samen herbegraven. Bij de resten werd het opgravingsplan op watervast papier toegevoegd, om een registratie als toevalsvondst te voorkomen.

Fig. 3.39: Locatie van de herbegraving.

Hoofdstuk 4   Synthese

4.1 Interpretatie en datering

Voorafgaand aan de begeleiding der werken werd een bureauonderzoek uitgevoerd, om de gebruiksduur en mogelijke ruiming van het kerkhof rondom de Sint-Jan-Baptistkerk te Wiekevorst beter in kaart te brengen. Op die manier kon de impact van de geplande werken op eventuele relevante archeologische waarden in de ondergrond bepaald worden. Uit de bureaustudie bleek dat het kerkhof in gebruik is geweest tussen ca. 1642 – 1907 (aan de hand van indirecte documentatie), maar er kon niet met zekerheid een punt in de tijd worden vastgesteld waarop dit kerkhof werd geruimd. Omdat de kans op het aantreffen van menselijke resten reëel bleek, werd een archeologische begeleiding van de werken opgelegd.

Tijdens het veldwerk werden slechts een beperkt aantal sporen aangetroffen. Het merendeel daarvan bestond uit grafstenen en bouwkundige elementen uit arduin, die zich niet meer op hun oorspronkelijke plaats bevonden. Op basis van de epitaven kunnen de grafstenen allemaal gedateerd worden in de eerste en tweede helft van de achttiende eeuw. Vermoedelijk is de verplaatsing van deze arduinen stukken het resultaat van een verbouwing van het interieur van het kerkgebouw. Historische bronnen wijzen onder andere op een grondige vernieuwing van het kerkgebouw tussen 1731 – 1751.

Intacte menselijke begravingen werden niet teruggevonden. Twee individuen lag in anatomisch verband, maar bevonden zich in een zeer slechte bewaringsconditie. Er werden verder nog verschillende kniekelpotten teruggevonden, samen met wat los botmateriaal van recente oorsprong (achttiende / negentiende-eeuws). Deze post-middeleeuwse datering berust op het aangetroffen vondstmateriaal (waaronder een halve frank uit 1958, blik, industrieel wit aardewerk en onbepaald oxiderend aardewerk) en het bureauonderzoek waaruit bleek dat het kerkhof nog tot in de twintigste eeuw werd gebruikt. Omdat een grotere context van een intacte begraafplaats ontbreekt, werden geen verdere analyses uitgevoerd op het menselijk botmateriaal.

Rondom het kerkgebouw werden verscheidene muren en muurresten teruggevonden. Deze kunnen geïnterpreteerd worden als de oude kerkhofmuren. Sporen 19 en 22 hebben een gelijkaardige, redelijk goede bewaring en opbouw van gestrekte bakstenen met daaronder een puinfundering. Beide muren zijn tussen de -70 en -100 cm bewaard gebleven. S21 bleek daarentegen veel minder diep bewaard, slechts drie rijen baksteen van -20 cm diep in totaal. Mogelijk gaat het hier om een vroegere fase van de kerkhofmuur, maar dit valt niet met zekerheid te zeggen. Wanneer de muurresten geplot worden op de Poppkaart, is te zien hoe S19 en S22 bijna exact overeenkomen met de kerkhofomlijning (fig. 4.1). De noordelijke kerkhofmuur lijkt op het kaartbeeld wat meer naar het noorden te liggen. Dit kan ook eerder te maken hebben met de georeferentie van de Poppkaart. Een onderlinge vergelijking van de baksteenformaten biedt geen aanvullende duidelijkheid, aangezien de drie sporen verschillende formaten hebben en een extern referentiekader ontbreekt⁴².

---

⁴² Patrouille E. 1997/1989.

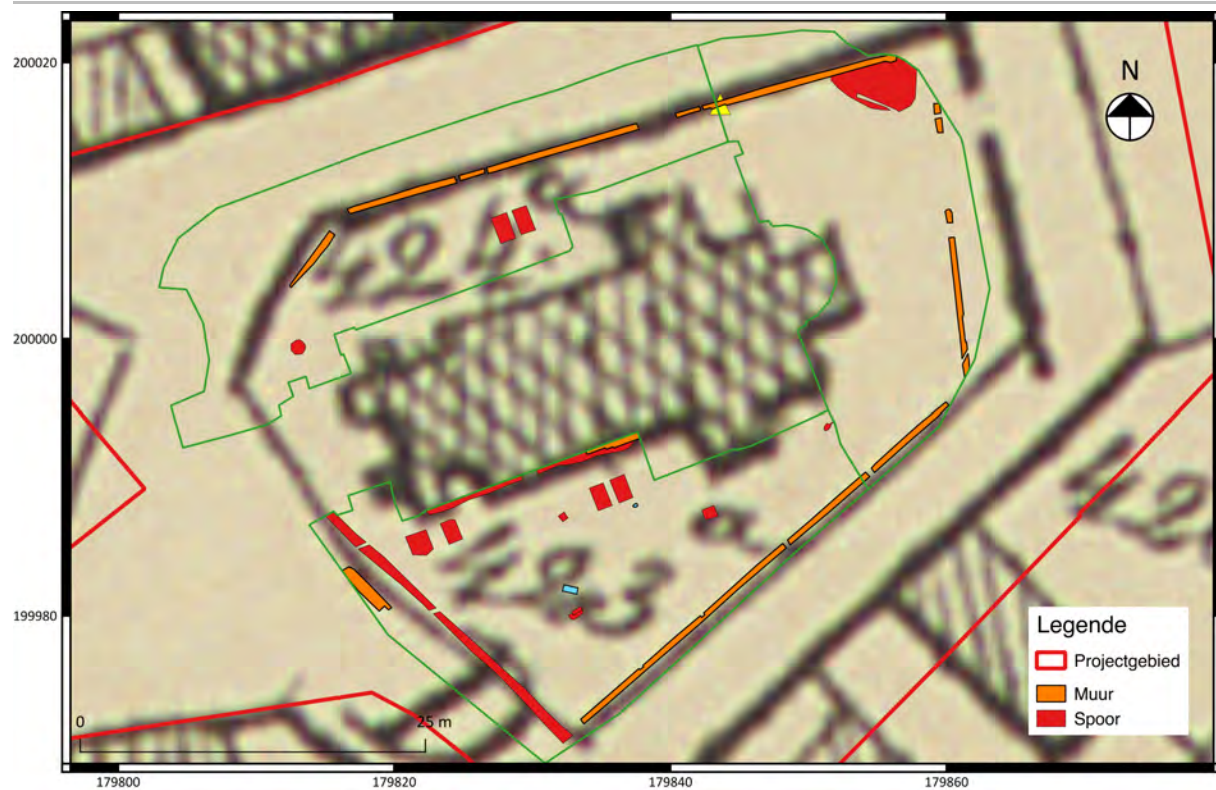

Fig. 4.1: Muurresten geplot op de Popp-kaart (1842-1879).

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Wat is de aanwezigheid en bewaringstoestand van archeologische monumenten?

Tijdens het veldwerk werden slechts een beperkt aantal relevante archeologische sporen aangetroffen. Er werden geen intacte begravingen teruggevonden. De bewaringstoestand van de archeologische monumenten kan worden vastgesteld als slecht. De begraafplaats is geruimd en de locatie van de nieuwe rioleringssleuf bleek reeds ernstig verstoord door de oude riolering.

Wat is de historische bebouwing van het projectgebied?

Aan de hand van de historische bronnen kan geconcludeerd worden dat de Sint-Jan-Baptistkerk een eigen kerkhof had, dat het kerkgebouw omringde. Dit kerkhof is nu verdwenen. Er werd verder geen historische bebouwing vastgesteld, het stratenpatroon lijkt ongewijzigd sinds de Ferrariskaart uit de achttiende eeuw. Voor de zone in de directe omgeving van de Sint-Jan-Baptistkerk werd een hoge archeologische verwachting geformuleerd (aan de hand van het nu verdwenen kerkhof). Voor de straten rondom de kerk bestaat een lage verwachting voor het aantreffen van historische bebouwing.

Welke impact hebben de werken op het aanwezige archeologische erfgoed?

De geplande werken omvatten een centrale uitgraving tot op een diepte van -60 cm rondom de kerk van Wiekevorst, in functie van de heraanleg van het plein rond de kerk (bestrating en groenzones). Vervolgens zal er lokaal een sleuf worden gegraven op de plek van de huidige, enkelvoudige riolering om deze te vervangen door een dubbele riolering (een gescheiden systeem tussen aanvoer en afvoer). Deze sleuf wordt dieper aangelegd en betekent een bodemverstoring van ca. -1,60 m-mv en -3,40 m-mv.

Rondom de Sint-Jan-Baptistkerk kon op basis van de bureaustudie met redelijke zekerheid de aanwezigheid van een kerkhof worden vastgesteld, dat vermoedelijk in gebruik bleef tussen 1642 – 1907. Over de ruiming van het kerkhof kon geen verdere informatie worden gevonden, dus er bestaat een reële kans dat *in situ* skeletresten en andere sporen in verband met het kerkhof uit de (post-)Middeleeuwse periode kunnen worden aangetroffen tijdens de geplande werken.

Gezien de hoeveelheid recente nutsleidingen (zie KLIP-plan fig. 1.4) dient rekening gehouden te worden met een zekere mate van verstoring veroorzaakt door leidingssleuven. Ter hoogte van de geplande rioleringssleuf moet rekening gehouden worden met een hoge graad van recente verstoring, aangezien de loop van de geplande riolering overeen zal komen met de bestaande riolering.

Formuleer een aanbeveling voor een verdere opgravingsstrategie:

Aangezien de bureaustudie geen duidelijkheid heeft geboden over de ruimingsstrategie van het kerkhof (dat vermoedelijk in gebruik is geweest tussen 1642 – 1907), is niet bekend in hoeverre en tot op welke diepte het kerkhof is geruimd. Het is dan ook waardevol om voor de zone rondom de Sint-Jans-Baptistkerk een archeologische begeleiding te voorzien, waarbij de eerste uitgraving onder toezicht van archeologen dient te gebeuren. Indien archeologische waarden worden aangetroffen, kunnen deze direct door de archeologen worden geregistreerd en gerecupereerd.

De contouren van het oude kerkhof zijn relatief beperkt gebleken en bevinden zich in dichte nabijheid van de Sint-Jan-Baptistkerk. Het is aan te raden om rondom de kerk te starten met de archeologische begeleiding, zodat op basis van de resultaten hiervan kan worden geëvalueerd of een archeologische begeleiding van de uiteinden van het projectgebied nog zinvol is, gezien de verminderde kans op het aantreffen van *in situ* archeologisch relevante waarden in deze zones.

Zijn er archeologische sporen aanwezig? Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband? Wat is de datering, en bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?

Er werden een beperkt aantal archeologische sporen aangetroffen. Een stratigrafisch verband kon in veel gevallen niet worden vastgesteld. Zo werden er grafzerken en architecturale elementen in secundaire context aangetroffen, die vermoedelijk afkomstig waren uit het interieur van de kerk en bij een verbouwing naar buiten zijn verplaatst. De aangetroffen sporen zijn te dateren in de post-middeleeuwse periode tot en met de Nieuwste Tijd.

Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? Wat is hun aard (functioneel, bewaringstoestand), datering, verspreiding en ruimtelijke samenhang?

Rondom het kerkgebouw werden muurresten aangetroffen waarvan de distributie overeenkomt met de muren van het oude kerkhof. Een uitsluitende (diachrone) fasering kon echter niet worden onderscheiden.

Zijn er meerdere bouwlagen waarneembaar? Zo ja, hoe zijn deze van elkaar te onderscheiden en wat is hun datering?

Er werden geen bouwlagen onderscheiden.

Zijn de geregistreerde archeologische sporen te koppelen aan informatie uit geschreven historische bronnen of te identificeren op iconografisch/cartografische bronnen?

De kerkhofmuur komt terug op verschillende iconografische en cartografische bronnen, zoals de Poppkaart uit de negentiende eeuw en een foto uit 1926.

Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand?

Gelijkmatig over het terrein werd aardewerk (waaronder pijpenaarde), vlak glas, metaal (ijzer en blik), kunststof en botmateriaal (menselijk en dierlijk) aangetroffen. Het overgrote deel van de vondsten is losse vondst, aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak in een geroerde antropogene horizont.

Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?

De vondsten dateren uit de post-middeleeuwse periode tot en met Nieuwste Tijd (blik, knopjes in kunststof, een munt uit 1958 etc.). Een steekhoudende functionele interpretatie is niet mogelijk, omdat het veelal losse vondsten zonder specifieke context zijn.

Wat is de bodemopbouw en –ontwikkeling in het projectgebied?

De bodemopbouw binnen het projectgebied getuigt van een grote menselijke invloed en kan worden geklasseerd als vergraven. Deze vergraven bodem is ontstaan door de aanleg van nutsleidingen, de wegvoorziening rondom het kerkgebouw en de ruiming van de begraafplaats.

Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

De ongeroerde C-horizont bevond zich op een diepte tussen de -115 en -160 cm.

Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s)?

Er werd geen relevante archeologische site aangetroffen. De weinige aangetroffen sporen staan in direct verband met de Sint-Jan-Baptistkerk en het omringende oude kerkhof.

Zijn er sporen van menselijke begraving aanwezig?

Er werd menselijk bot als losse vondst aangetroffen, evenals twee (slecht bewaarde en verstoorde) individuen in anatomisch verband. Ook werden 2 knekelputten geregistreerd. Er was geen sprake van een intacte begraafplaats.

Zijn er sporen van de afbakening van een kerkhof, zo ja is deze afbakening doorheen de jaren verschoven.

Enkele aangetroffen muurresten komen grotendeels overeen met de bekende historische locatie van de kerkhofmuur.

Wat is de datering van de verschillende kerkhoffasen?

Er was geen sprake van een intact kerkhof. Met betrekking tot de verschillende aangetroffen muurresten die geïnterpreteerd kunnen worden als kerkhofmuren, kan tevens geen uitsluitsel worden geboden over een bepaalde fasering.

Zijn er sporen van de vroegere wegenis en de perceelsindeling?

Dergelijke sporen werden niet teruggevonden.

Hoofdstuk 5   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de geplande wegeniswerken worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische begeleiding van de werken uitgevoerd. Uit de resultaten van het veldwerk bleek dat tot op de uitgegraven diepte weinig archeologische sporen aanwezig waren, die dan ook nog allemaal in de post-middeleeuwse periode (19de-20ste eeuw) te dateren zijn. Er werden geen intacte *in situ* bewaringen aangetroffen, zowel niet in de uitgegraven werkput rondom de kerk als de begeleiding van de diepere sleuf voor de rioleringswerken. Daarnaast is er documentatie (hoewel indirect) beschikbaar over de ruiming van het kerkhof tussen 1949 – heden. Profielen die rondom de kerk tot op de C-horizont werden gezet vertonen sterk geroerde grond tot dieptes van -180 cm. Feit blijft dat het terrein niet volledig werd opgegraven, er kon dus geen controlevlak worden aangelegd en dergelijke om met zekerheid te kunnen vaststellen dat er geen enkele intacte begraving / menselijke resten meer aanwezig zijn. Bij werken die dieper reiken dan de huidige werken kunnen hiervan wel nog resten worden aangetroffen. Er kan dus enkel een vrijgave gebeuren tot het niveau van de huidige opgravingen.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)
- en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bibliografie

Literatuur:

ANTROP M., VAN EETVELDE V., JANNSENS J., MARTENS I., EN VAN DAMME S. 2002. "Traditionele Landschappen Vlaanderen – overzicht". Gent: Universiteit Gent.

CLÉDA B., REYNS N., COREMANS L. 2015. "Archeologisch vooronderzoek Wiekevorst (Heist-Op-Den-Berg) – Paradijzen, Graanweg, Pompoenstraat, Winterstraat". Temse: All-Archeo bvba.

DEGRYSE P., VERSTRAETE G., VANDENABEELE P., LINSEEELE V. 2015. *Natuurwetenschappen en archeologie. Methode en interpretatie*. Uitgeverij ACCO.

DEBRABANDERE F., DEVOS M., KEMPENEERS P., MENNEN V., RYCKEBOER H. EN VAN OSTA W. 2010. *De Vlaamse Gemeentenamen. Verklarend woordenboek*. Davidsfonds Uitgeverij: Brussel.

DEVROE A. E.A. 2016. "Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Wiekevorst – Graanweg". Kortenaeken: Archebo.

DUCO D.H. 1987. *De Nederlandse kleipijp. Handboek voor dateren en determineren*. Leiden: Drukkerij Groen BV.

GYSSELING M. 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (voor 1226). Deel I: A-M. Deel II: N-Z*. Tongeren.

HASLINGHUIS E.J. EN JANSE H. 2005. *Bouwkundige termen. Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie*. Primavera Pers: Leiden.

INGELS T., VAN DEN NIEUWENHOF P., TROFFAES A. 2012. "Deelrapport begraafplaats Wiekevorst". *Onderzoek ter voorbereiding voor de inventarisatie van funerair erfgoed te Heist-Op-Den-Berg*. INTRO Cultuur en Media.

KEMPENEERS P., LEENDERS K., MENNEN V., VANNIEUWENHUYZE B. 2016. *De Vlaamse Waternamen. Verklarend en geïllustreerd woordenboek. Deel I: de provincies Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Leuven: Uitgeverij Peeters.

KENNES H., STEYAERT R. 1997. "Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Mechelen, Kantons Duffel – Heist-op-den-Berg". *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 13N4, Brussel – Turnhout*.

PATROUILLE E. 1997/1998. "Laatmiddeleeuwse baksteenindustrie te Zeebrugge (prov. West-Vlaanderen)". *Archeologie in Vlaanderen* VI. 243-260.

SCHOUPS A. 2017. "Wiekevorst-Dorp 46-52, Wiekevorst, gemeente Heist-op-den-Berg". Brugge: VEC.

VANDEPUTTE O. 2008. "De provincie Antwerpen". *Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten*. Tielt. Uitgeverij Lannoo.

Websites geraadpleegd 25-06-2018:

<http://balat.kikirpa.be/photo.php?objnr=38508>

<http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M062378&objnr=38508&lang=nl-NL>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/113115>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/215869>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/5799>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120620>

<https://onderzoeksbalans.onroenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

<https://www.heemkringwiekevorst.be/?p=878>

<http://www.kempenserfgoed.be/collectie/13-bladeren-partnercollectie/133-gemeentearchief-heist-op-den-berg/45042-heist-op-den-berg-sint-jan-baptistkerk-van-wiekevorst?hasFlash=true&>

www.agiv.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

Bijlagen

Vergunningsnummer

(F)oto, (O)verzicht, (PR)ofiel, (V)lak, (C)oupe, (D)etail, (W)erkfoto, (V)ondst, ...

2018-20-PR1-FO-1

— Volgnummer

(S)poor, (PR)profiel, (SL)euf, (W)erk(P)ut, (L)osse(V)ondst, (P)aleo(B)oring, (M)etaal(D)etectie, ...

2018-20-HERBEGRAVING-F-1	2018-20-OVERZICHT-FO-24	2018-20-PR2-FD-1	2018-20-PR6-FPR-2
2018-20-HERBEGRAVING-F-2	2018-20-OVERZICHT-FO-25	2018-20-PR2-FD-2	2018-20-PR6-FPR-3
2018-20-HERBEGRAVING-F-3	2018-20-OVERZICHT-FO-26	2018-20-PR2-FPR-1	2018-20-PR6-FPR-4
2018-20-HERBEGRAVING-F-4	2018-20-OVERZICHT-FO-27	2018-20-PR2-FPR-2	2018-20-PR6-FPR-5
2018-20-HERBEGRAVING-F-5	2018-20-OVERZICHT-FO-28	2018-20-PR2-FPR-3	2018-20-PR6-FPR-6
2018-20-HERBEGRAVING-F-6	2018-20-OVERZICHT-FO-29	2018-20-PR2-FPR-4	2018-20-PR6-FPR-7
2018-20-L3-FO-1	2018-20-OVERZICHT-FO-30	2018-20-PR2-FPR-5	2018-20-PR6-FPR-8
2018-20-L3-FO-2	2018-20-OVERZICHT-FO-31	2018-20-PR2-FPR-6	2018-20-PR7-FPR-1
2018-20-L4-FO-1	2018-20-OVERZICHT-FO-32	2018-20-PR2-FPR-7	2018-20-PR7-FPR-2
2018-20-L4-FO-2	2018-20-OVERZICHT-FO-33	2018-20-PR2-FPR-8	2018-20-PR7-FPR-3
2018-20-LV2-FD-1	2018-20-OVERZICHT-FO-34	2018-20-PR2-FPR-9	2018-20-PR7-FPR-4
2018-20-LV2-FD-2	2018-20-OVERZICHT-FO-35	2018-20-PR2-FPR-10	2018-20-PR7-FPR-5
2018-20-LV2-FV-1	2018-20-OVERZICHT-FO-36	2018-20-PR3-FD-1	2018-20-PR7-FPR-6
2018-20-OVERZICHT-FO-1	2018-20-OVERZICHT-FO-37	2018-20-PR3-FPR-1	2018-20-VONDST-Ce-F-1
2018-20-OVERZICHT-FO-2	2018-20-OVERZICHT-FO-38	2018-20-PR3-FPR-2	2018-20-VONDST-Ce-F-2
2018-20-OVERZICHT-FO-3	2018-20-OVERZICHT-FO-39	2018-20-PR3-FPR-3	2018-20-VONDST-Ce-F-3
2018-20-OVERZICHT-FO-4	2018-20-OVERZICHT-FO-40	2018-20-PR3-FPR-4	2018-20-VONDST-Ce-F-4
2018-20-OVERZICHT-FO-5	2018-20-OVERZICHT-FO-41	2018-20-PR3-FPR-5	2018-20-VONDST-Ce-F-5
2018-20-OVERZICHT-FO-6	2018-20-OVERZICHT-FO-42	2018-20-PR3-FW-1	2018-20-VONDST-Ce-F-6
2018-20-OVERZICHT-FO-7	2018-20-OVERZICHT-FO-43	2018-20-PR3-FW-2	2018-20-VONDST-Ce-F-7
2018-20-OVERZICHT-FO-8	2018-20-OVERZICHT-FO-44	2018-20-PR4-FPR-1	2018-20-VONDST-Ce-F-8
2018-20-OVERZICHT-FO-9	2018-20-OVERZICHT-FO-45	2018-20-PR4-FPR-2	2018-20-VONDST-Ce-F-9
2018-20-OVERZICHT-FO-10	2018-20-OVERZICHT-FO-46	2018-20-PR4-FPR-3	2018-20-VONDST-Ce-F-10
2018-20-OVERZICHT-FO-11	2018-20-OVERZICHT-FO-47	2018-20-PR4-FPR-4	2018-20-VONDST-F-1
2018-20-OVERZICHT-FO-12	2018-20-OVERZICHT-FO-48	2018-20-PR4-FW-1	2018-20-VONDST-F-1
2018-20-OVERZICHT-FO-13	2018-20-OVERZICHT-FO-49	2018-20-PR5-FD-1	2018-20-VONDST-F-2
2018-20-OVERZICHT-FO-14	2018-20-OVERZICHT-FO-50	2018-20-PR5-FD-2	2018-20-VONDST-F-3
2018-20-OVERZICHT-FO-15	2018-20-OVERZICHT-FO-51	2018-20-PR5-FD-3	2018-20-VONDST-F-4
2018-20-OVERZICHT-FO-16	2018-20-OVERZICHT-FO-52	2018-20-PR5-FD-4	2018-20-VONDST-F-5
2018-20-OVERZICHT-FO-17	2018-20-OVERZICHT-FO-53	2018-20-PR5-FPR-1	2018-20-VONDST-F-6
2018-20-OVERZICHT-FO-18	2018-20-OVERZICHT-FO-54	2018-20-PR5-FPR-2	2018-20-VONDST-F-7
2018-20-OVERZICHT-FO-19	2018-20-OVERZICHT-FO-55	2018-20-PR5-FPR-3	2018-20-VONDST-F-8
2018-20-OVERZICHT-FO-20	2018-20-OVERZICHT-FO-56	2018-20-PR5-FPR-4	2018-20-VONDST-F-9
2018-20-OVERZICHT-FO-21	2018-20-OVERZICHT-FO-57	2018-20-PR5-FPR-5	2018-20-VONDST-F-10
2018-20-OVERZICHT-FO-22	2018-20-PR1-FPR-1	2018-20-PR6-FD-1	2018-20-VONDST-F-11
2018-20-OVERZICHT-FO-23	2018-20-PR1-FPR-2	2018-20-PR6-FPR-1	2018-20-VONDST-FV-1

Het archeologisch onderzoek aan de Rond de kerk te Heist-Op-Den-Berg

2018-20-VONDST-GI-F-1	2018-20-S4-FV-7	2018-20-S10-FV-3	2018-20-S15-FV-6
2018-20-VONDST-GI-F-2	2018-20-S4-FV-8	2018-20-S10-FV-4	2018-20-S15-FV-7
2018-20-VONDST-GI-F-3	2018-20-S4-FV-9	2018-20-S10-FV-5	2018-20-S16-FC-1
2018-20-VONDST-GI-F-4	2018-20-S4-FV-10	2018-20-S10-FV-6	2018-20-S16-FC-2
2018-20-VONDST-Me-F-1	2018-20-S4-FV-11	2018-20-S10-FV-7	2018-20-S17-FC-1
2018-20-VONDST-Me-F-2	2018-20-S5-FD-1	2018-20-S10-FV-8	2018-20-S17-FC-2
2018-20-VONDST-Me-F-3	2018-20-S5-FV-1	2018-20-S10-FV-9	2018-20-S17-FC-3
2018-20-VONDST-Me-F-4	2018-20-S5-FV-2	2018-20-S12-FD-1	2018-20-S17-FC-4
2018-20-VONDST-Pi-F-1	2018-20-S6-FV-1	2018-20-S12-FD-2	2018-20-S17-FC-5
2018-20-VONDST-Pi-F-2	2018-20-S6-FV-2	2018-20-S12-FD-3	2018-20-S17-FC-6
2018-20-VONDST-Pi-F-3	2018-20-S6-FV-3	2018-20-S12-FD-4	2018-20-S17-FC-7
2018-20-VONDST-Pi-F-4	2018-20-S7-FC-1	2018-20-S12-FD-5	2018-20-S17-FC-8
2018-20-VONDST-Pi-F-5	2018-20-S7-FC-2	2018-20-S12-FV-1	2018-20-S17-FC-9
2018-20-S1-FC-1	2018-20-S7-FC-3	2018-20-S12-FV-2	2018-20-S17-FD-1
2018-20-S1-FC-2	2018-20-S7-FC-4	2018-20-S12-FV-3	2018-20-S17-FD-2
2018-20-S1-FC-3	2018-20-S7-FV-1	2018-20-S12-FV-4	2018-20-S17-FD-3
2018-20-S1-FC-4	2018-20-S7-FV-2	2018-20-S12-FV-5	2018-20-S17-FD-4
2018-20-S1-FD-1	2018-20-S8-FC-1	2018-20-S12-FV-6	2018-20-S17-FD-5
2018-20-S1-FD-2	2018-20-S8-FC-2	2018-20-S13-FD-1	2018-20-S17-FD-6
2018-20-S1-FV-1	2018-20-S8-FC-3	2018-20-S13-FD-2	2018-20-S17-FD-7
2018-20-S1-FV-2	2018-20-S8-FD-1	2018-20-S13-FD-3	2018-20-S17-FD-8
2018-20-S1-FV-3	2018-20-S8-FV-1	2018-20-S13-FD-4	2018-20-S17-FD-9
2018-20-S2-FC-1	2018-20-S8-FV-2	2018-20-S13-FD-5	2018-20-S17-FD-10
2018-20-S2-FC-2	2018-20-S9-FV-1	2018-20-S13-FD-6	2018-20-S17-FD-11
2018-20-S2-FV-1	2018-20-S9-FV-2	2018-20-S13-FD-7	2018-20-S17-FD-12
2018-20-S2-FV-2	2018-20-S10-FC-1	2018-20-S13-FD-8	2018-20-S18-FV-1
2018-20-S2-FV-3	2018-20-S10-FC-2	2018-20-S13-FV-1	2018-20-S18-FV-2
2018-20-S2-FV-4	2018-20-S10-FC-3	2018-20-S13-FV-2	2018-20-S18-FV-3
2018-20-S2-FV-5	2018-20-S10-FC-4	2018-20-S13-FV-3	2018-20-S18-FV-4
2018-20-S2-FV-6	2018-20-S10-FC-5	2018-20-S13-FV-4	2018-20-S18-FV-5
2018-20-S2-FV-7	2018-20-S10-FC-6	2018-20-S13-FV-5	2018-20-S18-FV-6
2018-20-S2-FV-8	2018-20-S10-FC-7	2018-20-S13-FV-6	2018-20-S19-FC-1
2018-20-S2-FV-9	2018-20-S10-FC-8	2018-20-S13-FV-7	2018-20-S19-FC-2
2018-20-S3-Na-FD-1	2018-20-S10-FC-9	2018-20-S14-FD-1	2018-20-S19-FC-3
2018-20-S3-Na-FD-2	2018-20-S10-FC-10	2018-20-S14-FD-2	2018-20-S19-FC-4
2018-20-S3-Na-FD-3	2018-20-S10-FD-1	2018-20-S14-FV-1	2018-20-S19-FC-5
2018-20-S3-Na-FV-1	2018-20-S10-FD-2	2018-20-S14-FV-2	2018-20-S19-FC-6
2018-20-S3-Na-FV-2	2018-20-S10-FD-3	2018-20-S14-FV-3	2018-20-S19-FC-7
2018-20-S4-FV-1	2018-20-S10-FD-4	2018-20-S14-FV-4	2018-20-S19-FD-1
2018-20-S4-FV-2	2018-20-S10-FD-5	2018-20-S15-FV-1	2018-20-S19-FV-1
2018-20-S4-FV-3	2018-20-S10-FD-6	2018-20-S15-FV-2	2018-20-S19-FV-2
2018-20-S4-FV-4	2018-20-S10-FD-7	2018-20-S15-FV-3	2018-20-S19-FV-3
2018-20-S4-FV-5	2018-20-S10-FV-1	2018-20-S15-FV-4	2018-20-S19-FV-4
2018-20-S4-FV-6	2018-20-S10-FV-2	2018-20-S15-FV-5	2018-20-S19-FV-5

Het archeologisch onderzoek aan de Rond de kerk te Heist-Op-Den-Berg

2018-20-S19-FV-6	2018-20-S21-FV-3	2018-20-S22-FV-10	2018-20-S22-FV-54
2018-20-S19-FV-7	2018-20-S21-FV-4	2018-20-S22-FV-11	2018-20-S22-FV-55
2018-20-S19-FV-8	2018-20-S21-FV-5	2018-20-S22-FV-12	2018-20-S22-FV-56
2018-20-S19-FV-9	2018-20-S21-FV-6	2018-20-S22-FV-13	2018-20-S23-FD-1
2018-20-S19-FV-10	2018-20-S21-FV-7	2018-20-S22-FV-14	2018-20-S23-FV-1
2018-20-S19-FV-11	2018-20-S21-FV-8	2018-20-S22-FV-15	2018-20-S23-FV-2
2018-20-S19-FV-12	2018-20-S21-FV-9	2018-20-S22-FV-16	2018-20-S23-FV-3
2018-20-S19-FV-13	2018-20-S21-FV-10	2018-20-S22-FV-17	2018-20-S23-FV-4
2018-20-S19-FV-14	2018-20-S21-FV-11	2018-20-S22-FV-18	2018-20-S24-FV-1
2018-20-S19-FV-15	2018-20-S21-FV-12	2018-20-S22-FV-19	2018-20-S24-FV-2
2018-20-S19-FV-16	2018-20-S21-FV-13	2018-20-S22-FV-20	2018-20-S24-FV-3
2018-20-S19-FV-17	2018-20-S21-FV-14	2018-20-S22-FV-21	2018-20-S24-FV-4
2018-20-S19-FV-18	2018-20-S21-FV-15	2018-20-S22-FV-22	2018-20-S24-FV-5
2018-20-S19-FV-19	2018-20-S21-FV-16	2018-20-S22-FV-23	2018-20-S24-FV-6
2018-20-S19-FV-20	2018-20-S21-FV-17	2018-20-S22-FV-24	2018-20-S24-FV-7
2018-20-S19-FV-21	2018-20-S21-FV-18	2018-20-S22-FV-25	2018-20-S24-FV-8
2018-20-S19-FV-22	2018-20-S21-FV-19	2018-20-S22-FV-26	2018-20-S24-FV-9
2018-20-S19-FV-23	2018-20-S21-FV-20	2018-20-S22-FV-27	2018-20-S24-FV-10
2018-20-S19-FV-24	2018-20-S21-FV-21	2018-20-S22-FV-28	2018-20-S24-FV-11
2018-20-S19-FV-25	2018-20-S22-F-1	2018-20-S22-FV-29	2018-20-S25-FD-1
2018-20-S19-FV-26	2018-20-S22-FC-1	2018-20-S22-FV-30	2018-20-S25-FD-2
2018-20-S19-FV-27	2018-20-S22-FC-2	2018-20-S22-FV-31	2018-20-S25-FD-3
2018-20-S19-FV-28	2018-20-S22-FC-3	2018-20-S22-FV-32	2018-20-S25-FD-4
2018-20-S19-FV-29	2018-20-S22-FC-4	2018-20-S22-FV-33	2018-20-S25-FV-1
2018-20-S19-FV-30	2018-20-S22-FC-5	2018-20-S22-FV-34	2018-20-S25-FV-2
2018-20-S19-FV-31	2018-20-S22-FC-6	2018-20-S22-FV-35	2018-20-S25-FV-3
2018-20-S19-FV-32	2018-20-S22-FC-7	2018-20-S22-FV-36	2018-20-S25-FV-4
2018-20-S19-FV-33	2018-20-S22-FC-8	2018-20-S22-FV-37	2018-20-S25-FV-5
2018-20-S20-FC-1	2018-20-S22-FC-9	2018-20-S22-FV-38	2018-20-S25-FV-6
2018-20-S20-FC-2	2018-20-S22-FC-10	2018-20-S22-FV-39	2018-20-S25-FV-7
2018-20-S20-FD-1	2018-20-S22-FC-11	2018-20-S22-FV-40	2018-20-S25-FV-8
2018-20-S20-FD-2	2018-20-S22-FC-12	2018-20-S22-FV-41	2018-20-S27-FD-1
2018-20-S20-FD-3	2018-20-S22-FC-13	2018-20-S22-FV-42	2018-20-S27-FD-2
2018-20-S20-FV-1	2018-20-S22-FD-1	2018-20-S22-FV-43	2018-20-S27-FD-3
2018-20-S20-FV-2	2018-20-S22-FD-2	2018-20-S22-FV-44	2018-20-S27-FD-4
2018-20-S20-FV-3	2018-20-S22-FV-1	2018-20-S22-FV-45	2018-20-S27-FV-1
2018-20-S20-FV-4	2018-20-S22-FV-2	2018-20-S22-FV-46	2018-20-S27-FV-2
2018-20-S20-FV-5	2018-20-S22-FV-3	2018-20-S22-FV-47	2018-20-S27-FV-3
2018-20-S21-FC-1	2018-20-S22-FV-4	2018-20-S22-FV-48	2018-20-S29-FD-1
2018-20-S21-FC-2	2018-20-S22-FV-5	2018-20-S22-FV-49	2018-20-S29-FV-1
2018-20-S21-FC-3	2018-20-S22-FV-6	2018-20-S22-FV-50	2018-20-S29-FV-2
2018-20-S21-FC-4	2018-20-S22-FV-7	2018-20-S22-FV-51	2018-20-S29-FV-3
2018-20-S21-FV-1	2018-20-S22-FV-8	2018-20-S22-FV-52	2018-20-S29-FV-4
2018-20-S21-FV-2	2018-20-S22-FV-9	2018-20-S22-FV-53	2018-20-S29-FV-5

Het archeologisch onderzoek aan de Rond de kerk te Heist-Op-Den-Berg

2018-20-S30-FV-1	2018-20-S27_S28-Na-FC-2	2018-20-WP1-FO-35	2018-20-WP1-FO-79
2018-20-S30-FV-2	2018-20-S27_S28-Na-FD-1	2018-20-WP1-FO-36	2018-20-WP1-FO-80
2018-20-S30-FV-3	2018-20-S27_S28-Na-FV-1	2018-20-WP1-FO-37	2018-20-WP1-FO-81
2018-20-S30-FV-4	2018-20-S27_S28-Na-FV-2	2018-20-WP1-FO-38	2018-20-WP1-FO-82
2018-20-S31-FV-1	2018-20-S27_S28-Na-FV-3	2018-20-WP1-FO-39	2018-20-WP1-FO-83
2018-20-S31-FV-2	2018-20-S27_S28-Na-FV-4	2018-20-WP1-FO-40	2018-20-WP1-FO-84
2018-20-S31-FV-3	2018-20-S27_S28-Na-FV-5	2018-20-WP1-FO-41	2018-20-WP1-FO-85
2018-20-S31-FV-4	2018-20-S27_S28-Na-FV-6	2018-20-WP1-FO-42	2018-20-WP1-FO-86
2018-20-S31-FV-5	2018-20-S27_S28-Na-FV-7	2018-20-WP1-FO-43	2018-20-WP1-FO-87
2018-20-S32-FV-1	2018-20-S27_S28-Na-FV-8	2018-20-WP1-FO-44	2018-20-WP1-FO-88
2018-20-S32-FV-2	2018-20-WP1-FO-1	2018-20-WP1-FO-45	2018-20-WP1-FO-89
2018-20-S32-FV-3	2018-20-WP1-FO-2	2018-20-WP1-FO-46	2018-20-WP1-FO-90
2018-20-S32-FV-4	2018-20-WP1-FO-3	2018-20-WP1-FO-47	2018-20-WP1-FO-91
2018-20-S32-FV-5	2018-20-WP1-FO-4	2018-20-WP1-FO-48	2018-20-WP1-FO-92
2018-20-S33-FV-1	2018-20-WP1-FO-5	2018-20-WP1-FO-49	2018-20-WP1-FO-93
2018-20-S33-FV-2	2018-20-WP1-FO-6	2018-20-WP1-FO-50	2018-20-WP1-FO-94
2018-20-S33-FV-3	2018-20-WP1-FO-7	2018-20-WP1-FO-51	2018-20-WP1-FO-95
2018-20-S33-FV-4	2018-20-WP1-FO-8	2018-20-WP1-FO-52	2018-20-WP1-FO-96
2018-20-S34-FD-1	2018-20-WP1-FO-9	2018-20-WP1-FO-53	2018-20-WP1-FO-97
2018-20-S34-FV-1	2018-20-WP1-FO-10	2018-20-WP1-FO-54	2018-20-WP1-FO-98
2018-20-S34-FV-2	2018-20-WP1-FO-11	2018-20-WP1-FO-55	2018-20-WP1-FO-99
2018-20-S34-FV-3	2018-20-WP1-FO-12	2018-20-WP1-FO-56	2018-20-WP1-FO-100
2018-20-S34-FV-4	2018-20-WP1-FO-13	2018-20-WP1-FO-57	2018-20-WP1-FO-101
2018-20-S35-FV-1	2018-20-WP1-FO-14	2018-20-WP1-FO-58	2018-20-WP1-FO-102
2018-20-S35-FV-2	2018-20-WP1-FO-15	2018-20-WP1-FO-59	2018-20-WP1-FO-103
2018-20-S35-FV-3	2018-20-WP1-FO-16	2018-20-WP1-FO-60	2018-20-WP1-FO-104
2018-20-S35-FV-4	2018-20-WP1-FO-17	2018-20-WP1-FO-61	2018-20-WP1-FO-105
2018-20-S40-FC-1	2018-20-WP1-FO-18	2018-20-WP1-FO-62	2018-20-WP1-FO-106
2018-20-S40-FC-2	2018-20-WP1-FO-19	2018-20-WP1-FO-63	2018-20-WP1-FO-107
2018-20-S40-FC-3	2018-20-WP1-FO-20	2018-20-WP1-FO-64	2018-20-WP1-FO-108
2018-20-S40-FC-4	2018-20-WP1-FO-21	2018-20-WP1-FO-65	2018-20-WP1-FO-109
2018-20-S40-FC-5	2018-20-WP1-FO-22	2018-20-WP1-FO-66	2018-20-WP1-FO-110
2018-20-S40-FC-6	2018-20-WP1-FO-23	2018-20-WP1-FO-67	2018-20-WP1-FO-111
2018-20-S40-FC-7	2018-20-WP1-FO-24	2018-20-WP1-FO-68	2018-20-WP1-FO-112
2018-20-S40-FD-1	2018-20-WP1-FO-25	2018-20-WP1-FO-69	2018-20-WP1-FO-113
2018-20-S40-FD-2	2018-20-WP1-FO-26	2018-20-WP1-FO-70	2018-20-WP1-FO-114
2018-20-S40-FD-3	2018-20-WP1-FO-27	2018-20-WP1-FO-71	2018-20-WP1-FO-115
2018-20-S40-FD-4	2018-20-WP1-FO-28	2018-20-WP1-FO-72	2018-20-WP1-FO-116
2018-20-S26_S2-FC-1	2018-20-WP1-FO-29	2018-20-WP1-FO-73	2018-20-WP1-FO-117
2018-20-S26_S2-FC-2	2018-20-WP1-FO-30	2018-20-WP1-FO-74	2018-20-WP1-FO-118
2018-20-S26_S2-FC-3	2018-20-WP1-FO-31	2018-20-WP1-FO-75	2018-20-WP1-FO-119
2018-20-S26_S2-FD-1	2018-20-WP1-FO-32	2018-20-WP1-FO-76	2018-20-WP1-FO-120
2018-20-S26_S2-FD-2	2018-20-WP1-FO-33	2018-20-WP1-FO-77	2018-20-WP1-FO-121
2018-20-S27_S28-Na-FC-1	2018-20-WP1-FO-34	2018-20-WP1-FO-78	2018-20-WP1-FO-122

Het archeologisch onderzoek aan de Rond de kerk te Heist-Op-Den-Berg

2018-20-WP1-FO-123	2018-20-WP2-FO-39	2018-20-WP3-FO-39	2018-20-WP4-FO-29
2018-20-WP1-FO-124	2018-20-WP2-FO-40	2018-20-WP3-FO-40	
2018-20-WP1-FO-125	2018-20-WP2-FO-41	2018-20-WP3-FO-41	
2018-20-WP1-FO-126	2018-20-WP2-FO-42	2018-20-WP3-FO-42	
2018-20-WP1-FO-127	2018-20-WP2-FO-43	2018-20-WP3-FO-43	
2018-20-WP1-FO-128	2018-20-WP2-FO-44	2018-20-WP3-FO-44	
2018-20-WP2-FO-1	2018-20-WP3-FO-1	2018-20-WP3-FO-45	
2018-20-WP2-FO-2	2018-20-WP3-FO-2	2018-20-WP3-FO-46	
2018-20-WP2-FO-3	2018-20-WP3-FO-3	2018-20-WP3-FO-47	
2018-20-WP2-FO-4	2018-20-WP3-FO-4	2018-20-WP3-FO-48	
2018-20-WP2-FO-5	2018-20-WP3-FO-5	2018-20-WP3-FO-49	
2018-20-WP2-FO-6	2018-20-WP3-FO-6	2018-20-WP3-FO-50	
2018-20-WP2-FO-7	2018-20-WP3-FO-7	2018-20-WP3-FO-51	
2018-20-WP2-FO-8	2018-20-WP3-FO-8	2018-20-WP3-FO-52	
2018-20-WP2-FO-9	2018-20-WP3-FO-9	2018-20-WP3-FO-53	
2018-20-WP2-FO-10	2018-20-WP3-FO-10	2018-20-WP3-FO-54	
2018-20-WP2-FO-11	2018-20-WP3-FO-11	2018-20-WP4-FO-1	
2018-20-WP2-FO-12	2018-20-WP3-FO-12	2018-20-WP4-FO-2	
2018-20-WP2-FO-13	2018-20-WP3-FO-13	2018-20-WP4-FO-3	
2018-20-WP2-FO-14	2018-20-WP3-FO-14	2018-20-WP4-FO-4	
2018-20-WP2-FO-15	2018-20-WP3-FO-15	2018-20-WP4-FO-5	
2018-20-WP2-FO-16	2018-20-WP3-FO-16	2018-20-WP4-FO-6	
2018-20-WP2-FO-17	2018-20-WP3-FO-17	2018-20-WP4-FO-7	
2018-20-WP2-FO-18	2018-20-WP3-FO-18	2018-20-WP4-FO-8	
2018-20-WP2-FO-19	2018-20-WP3-FO-19	2018-20-WP4-FO-9	
2018-20-WP2-FO-20	2018-20-WP3-FO-20	2018-20-WP4-FO-10	
2018-20-WP2-FO-21	2018-20-WP3-FO-21	2018-20-WP4-FO-11	
2018-20-WP2-FO-22	2018-20-WP3-FO-22	2018-20-WP4-FO-12	
2018-20-WP2-FO-23	2018-20-WP3-FO-23	2018-20-WP4-FO-13	
2018-20-WP2-FO-24	2018-20-WP3-FO-24	2018-20-WP4-FO-14	
2018-20-WP2-FO-25	2018-20-WP3-FO-25	2018-20-WP4-FO-15	
2018-20-WP2-FO-26	2018-20-WP3-FO-26	2018-20-WP4-FO-16	
2018-20-WP2-FO-27	2018-20-WP3-FO-27	2018-20-WP4-FO-17	
2018-20-WP2-FO-28	2018-20-WP3-FO-28	2018-20-WP4-FO-18	
2018-20-WP2-FO-29	2018-20-WP3-FO-29	2018-20-WP4-FO-19	
2018-20-WP2-FO-30	2018-20-WP3-FO-30	2018-20-WP4-FO-20	
2018-20-WP2-FO-31	2018-20-WP3-FO-31	2018-20-WP4-FO-21	
2018-20-WP2-FO-32	2018-20-WP3-FO-32	2018-20-WP4-FO-22	
2018-20-WP2-FO-33	2018-20-WP3-FO-33	2018-20-WP4-FO-23	
2018-20-WP2-FO-34	2018-20-WP3-FO-34	2018-20-WP4-FO-24	
2018-20-WP2-FO-35	2018-20-WP3-FO-35	2018-20-WP4-FO-25	
2018-20-WP2-FO-36	2018-20-WP3-FO-36	2018-20-WP4-FO-26	
2018-20-WP2-FO-37	2018-20-WP3-FO-37	2018-20-WP4-FO-27	
2018-20-WP2-FO-38	2018-20-WP3-FO-38	2018-20-WP4-FO-28	

Afkortingen:

Aflijning/Bewaring:		Kleur:		Kleur:		Textuur/Materiaal:		Bijmenging/Mortel:		Vondsten:	
Re	Redelijk	L-	Licht	gevl.	gevekt	Re	Redelijk	AM	Asmortel	An	Andere
Ze	Zeer	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Ze	Zeer	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
				gebr.	gebrokkeld			Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
S	Scherp	Br	Bruin	hom.	homogeen	Za	Zacht	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
D	Diffuus	Gl	Geel	het.	hetrogeen	Ha	Hard	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Va	Vast	Ce	Cement	Gl	Glas
Sl	Slecht	Gr	Grijs	m.	met	Lo	Los	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
Go	Goed	Or	Oranje	k.	kern			DKS	Doornikse KS	Le	Leder
		Rd	Rood	r.	rand	Z	Zand	Fe	IJzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Var	Variabel	Wt	Wit			L	Leem	Fe-slak	IJzerlak	Me	Metaal
Nat	Niet af te lijnen	Zw	Zwart	vl.	vlekken	K	Klei	FeZS	IJzerzandsteen	Mu	Munt
		Bl	Blauw	sp.	spikkels	V	Veen	Glau	Glauconiet	Na	Natuursteen
		Pr	Purper	lg.	lagen			HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
		Rz	Roze	lgs.	laagjes			Hu	Humus	St	Staalname
				br.	brokken			K	Kalk		
				fi.	fibers			KM	Kalkmortel		
				to.	tongen			KS	Kalksteen		
				wi.	wiggen			KW	Kwarts		
				le.	lenzen			KZM	Kalkzandmortel		
								KZS	Kalkzandsteen		
								LS	Leisteen		
								Me	Mergel		
								Mg	Mangaan		
								NS	Natuursteen		
								SK	Steenkool		
								TG	Tegel		
								TM	Trasmortel		
								VL	Verbrande leem		
								ZM	Zandmortel		
								ZS	Zandsteen		

Sommige afkortingen zoals kleur en textuur worden ook gebruikt bij de beschrijving van de mortel.

[illegible]

Het archeologisch onderzoek aan de Rond de kerk te Heist-Op-Den-Berg

Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
19	1	1	Muur	Niet zichtbaar	ReSl	Or	BS (21,5x11x5,5)	Ha LGr CeM		5000x40x	Onbepaald	soms onderbroken door rioleringsbuizen
20	1	1	Kuil	Niet zichtbaar		DGr	ReHaLo Z>L	Bo, LS	Gl, Ce,	388xx	Onbepaald	poel die op Ferrariskaart staat
21	1	1	Muur	Niet zichtbaar	ReSl		(20x10x5)			x43x	Onbepaald	
22	1	1	Muur	Niet zichtbaar	ReSl		BS (17-20x8,5-10x64-6)	Za LGr		35000x45x	Onbepaald	regelmatig onderbroken door recentere rioleringsbuizen
23	1	1	Knekelput	Langwerpig					Ce		Onbepaald	verschillende soorten botten, voornamelijk lange botten, naast kistje.
24	1	1	Skelet	Onregelmatig	- 25% ZeSl		ReHaLo Z>L		Ce, Ku, Me		Onbepaald	
25	1	1	Houten kist	Horizontaal	ReSl	Donker Bruin-Zwart				45x15x10	Onbepaald	
26	1	1	Kuil	Rechthoekig	ReS	hom. DBr-Gr	ReHaLo Z>L				Onbepaald	
27	1	1	Grafsteen	Horizontaal N-Z	Intact; geen slijtage; geen	hom. LBl-Gr	Blauwe hardsteen	16/06/1783		200x113x15	Onbepaald	
28	1	1	Grafsteen	Horizontaal N-Z	Intact; zeer weinig slijtage;	hom. DBl-Gr	Blauwe hardsteen	21/01/1780		200x113x15	Onbepaald	
29	1	1	Bewerkte steen		Variabel	hom. DGr-BI	BewerktBlauwe hardsteen			80x80x30	Onbepaald	niet in oorspronkelijke context, architecturaal element
30	1	1	Bewerkte steen		Variabel	hom. DGr-BI	BewerktBlauwe hardsteen			80x80x30	Onbepaald	niet in oorspronkelijke context, architecturaal element
31	1	1	Bewerkte steen		Variabel	hom. DGr-BI	Blauwe hardsteen			94x50x50	Onbepaald	niet in oorspronkelijke context, architecturaal element.
32	1	1	Bewerkte steen		ReSl	hom. LGr-BI	BewerktBlauwe hardsteen			64x50x50	Onbepaald	niet in oorspronkelijke context, architecturaal element.
33	1	1	Bewerkte steen		Variabel	hom. LGr-BI	BewerktBlauwe hardsteen			60x60x98	Onbepaald	niet in oorspronkelijke context, architecturaal element
34	1	1	Bewerkte steen		Variabel	hom. LGr-BI	BewerktBlauwe hardsteen			145x50x50	Onbepaald	niet in oorspronkelijke context, architecturaal element.
35	1	1	Waterput in beton	Cirkel	ZeSReGo		ReHaLo Onbew. Beton			100x100x	Onbepaald	Betonnen cirkel in vlak, recent

Het archeologisch onderzoek aan de Rond de kerk te Heist-Op-Den-Berg

Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
40	4	1	Houten kist		ZeGo	Donker Bruin- Zwart			An, Ce, Le, Ku		Onbepaald	restant van recente grafkist: in vulling zat plastic knoopje

Totaal:	146	6.631
---------	-----	-------

Spoorinformatie	Spoornummer	Spootype	Depositietype	Datering Vulling					N	MAE	M (gr)
	17	Skelet							9		129
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	2	52
2018-20-S17-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken			In associatie met S17						2	52
Metaal	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	7	77
2018-20-S17-Me10nagels	Ijzer Onbepaald									7	77

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling					N	MAE	M (gr)
	20	Kuil							5		153
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	4	144
2018-20-S20-Ce56	Wielgedraaid industrieel								2		19
2018-20-S20-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken								2		125
Glas	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1	9
2018-20-S20-Gl12	Vlak glas Groen								1		9

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling	N	MAE	M (gr)
	23	Knekelpot			1		5
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand Wand Bodem Additieven Arch. vol.	1	5
2018-20-S23-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken					1	5

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling					N	MAE	M (gr)
	24	Skelet							3		7
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1	4
2018-20-S24-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken									1	4
Kunststof	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	1	1
2018-20-S24-Ku00	Onbepaald			Knoopje						1	1

2018-20-LV_WP2-Bo10

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling	N	MAE	M (gr)
	LV6	Losse vondst			1		8
	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Arch. vol.	1	8
2018-20-LV6-Ce56	Wielgedraaid industrieel				1		8

Legende

Aflijning:		Kleur:		Kleur:		Bijmenging:		Vondsten:	
A	Abrupt	L-	Licht	gevl.	gevlekt	AM	Asmortel	An	Andere
Du	Duidelijk	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
G	Geleidelijk			gebr.	gebrokeeld	Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
Di	Diffuus	Br	Bruin	hom.	homogeen	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
gr.	ondergrens	Gl	Geel	het.	hetrogeen	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Ce	Cement	Gl	Glas
Textuur:		Gr	Grijs	m.	met	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
		Or	Oranje	vl.	vlekken	DKS	Doornikse KS	Le	Leder
Re	Redelijk	Rd	Rood	sp.	spikkels	Fe	Ijzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Ze	Zeer	Wt	Wit	lg.	lagen	Fe-slak	Ijzerslak	Me	Metaal
Za	Zacht	Zw	Zwart	lgs.	laagjes	FeZS	Ijzerzandsteen	Mu	Munt
Ha	Hard	Bl	Blauw	br.	brokken	Glau	Glauconiet	Na	Natuursteen
Va	Vast	Pr	Purper	fi.	fibers	HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
Lo	Los	Rz	Roze	to.	tongen	Hu	Humus	St	Staalname
Z	Zand			wi.	wiggen	K	Kalk		
L	Leem			le.	lenzen	KM	Kalkmortel	Beschrijving:	
K	Klei					KS	Kalksteen	B	beschrijving
V	Veen					KW	Kwarts	d	droog
						KZM	Kalkzandmortel	v	vochtig
						KZS	Kalkzandsteen	n	nat
						LS	Leisteem		
						Me	Mergel		
						Mg	Mangaan		
						NS	Natuursteen		
						SK	Steenkool		
						TG	Tegel		
						TM	Trasmortel		
						VL	Verbrande leem		
						ZM	Zandmortel		
						ZS	Zandsteen		

De kleurweergave van het gevisualiseerde profiel is typologisch, en benadert dus niet per definitie de hoofdkleur van de horizont.

Profiel PR1

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: opgraving
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	maandag, 12/03/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Half bewolkt
10. Oriëntatie:	W.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

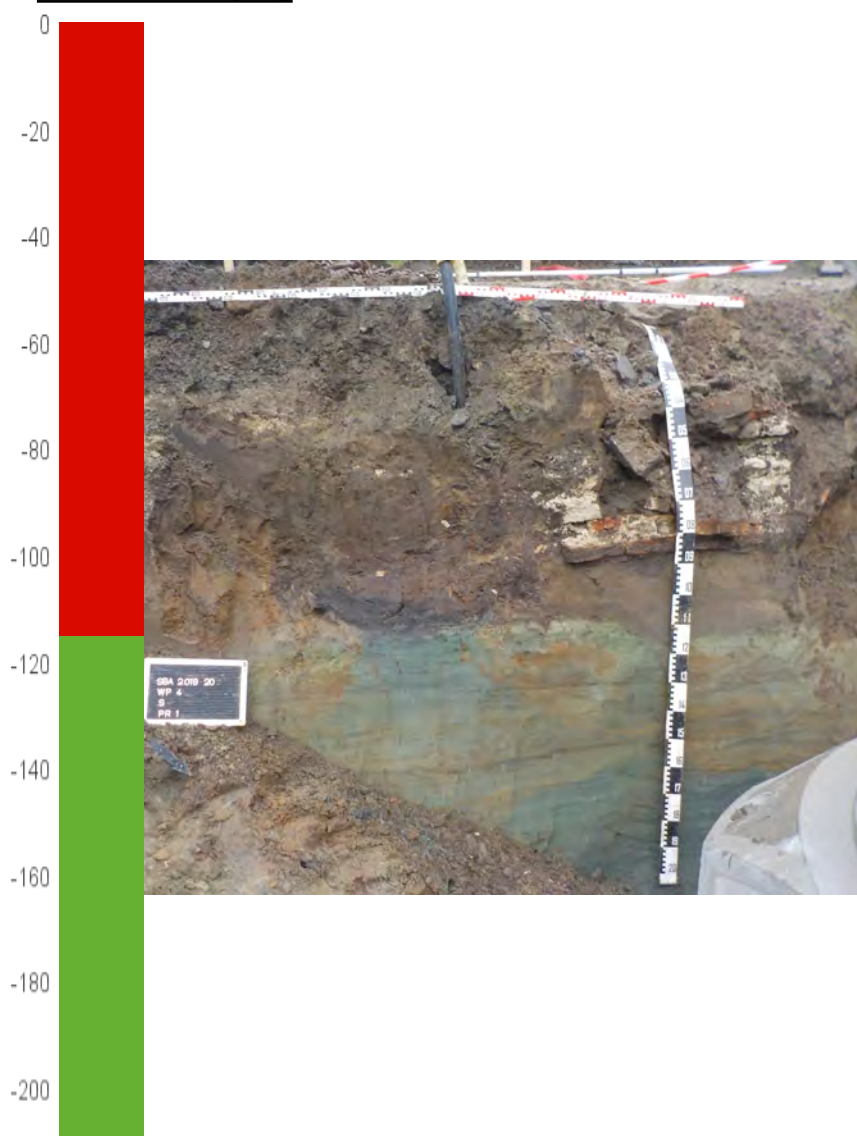

Profiel PR2

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	vrijdag, 13/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Half bewolkt
10. Oriëntatie:	Z.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)

0-115 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl.
DZw ; Br: BC, BS, Beton, Bouwelement, St:
Constructiemetaal, ; A recht gr. (B: v)

H2 (Tertiair klei-zand)

115- cm: ReHaLo Z>K; niet gespecificeerd; gelg.
DGo-Br ; Glau; (B: v)

Bereikte diepte: -210 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen:

Profiel PR3

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	maandag, 23/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Licht bewolkt
10. Oriëntatie:	ZO.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

0
-20
-40
-60
-80
-100
-120
-140
-160
-180
-200

H1 (HTM)

0-32 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; hom. LBr-Gl ; St: BC, Sp: BC, Constructiemetaal, Beton; A recht gr. (B: v)

H2 (Horizont 1)

32- cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DZw-Br ; Br: Hout, St: BC, BS, ; A recht gr. (B: v)

Bereikte diepte: -120 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen:

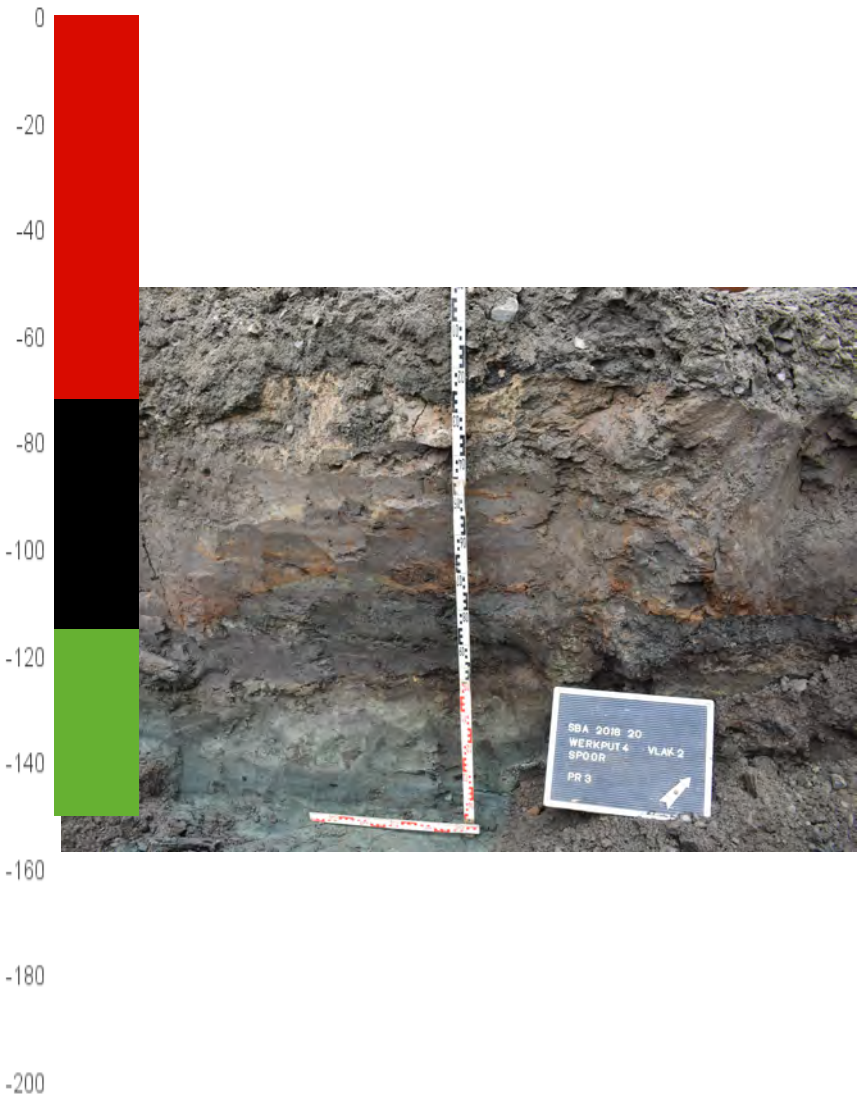

Profiel PR4

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	dinsdag, 17/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Licht bewolkt
10. Oriëntatie:	ZW.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)
0-72 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DBr ; St: BC, BS, Sp: Constructiemetaal; A recht gr. (B: v)

H2 (Horizont 1)
72-115 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DZw ; St: BC, Hout, Sp: BS, HK; A onregelmatig gr. (B: v)

H3 (Tertiair klei-zand)
115- cm: ReHaLo Z>K; niet gespecificeerd; gelg. DGo-BI ; Glau; (B: v)

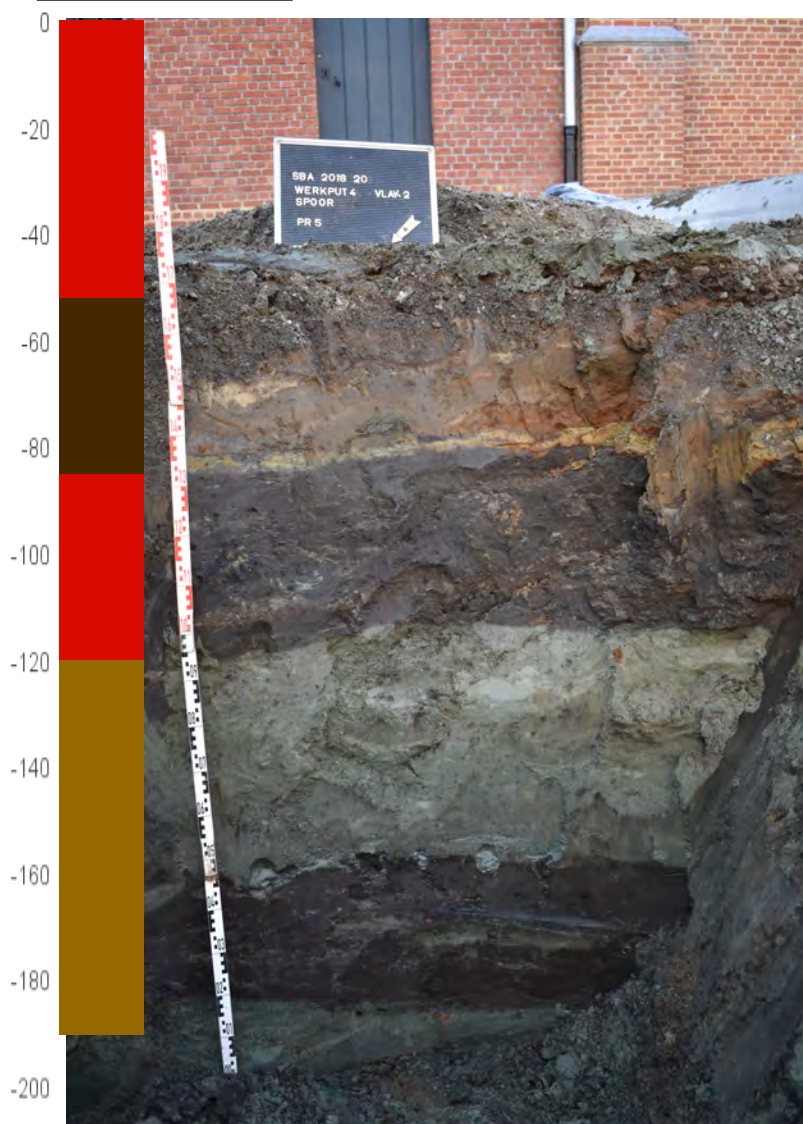
Bereikte diepte: -150 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen:

Profiel PR5

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	donderdag, 19/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Licht bewolkt
10. Oriëntatie:	N.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)

0-52 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; hom. LBr-Gl ; Br: BS, St: BS, Sp: BC; A recht gr. (B: v)

H2 (Horizont 2)

52-85 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl. DZw-Br ; St: BC, ; A recht gr. (B: v)

H3 (HTM)

85-120 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl. LGo-BI ; St: BC, Sp: HK; A recht gr. (B: v)

H4 (Horizont 4)

120-160 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DZw-Br ; Br: Hout, BC, St: BC, ; (B: v)

H5 (Tertiair klei)

160- cm: ReHaLo K; niet gespecificeerd; gelg. LGo-BI ; Glau; A gr. (B: v)

Bereikte diepte: -190 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

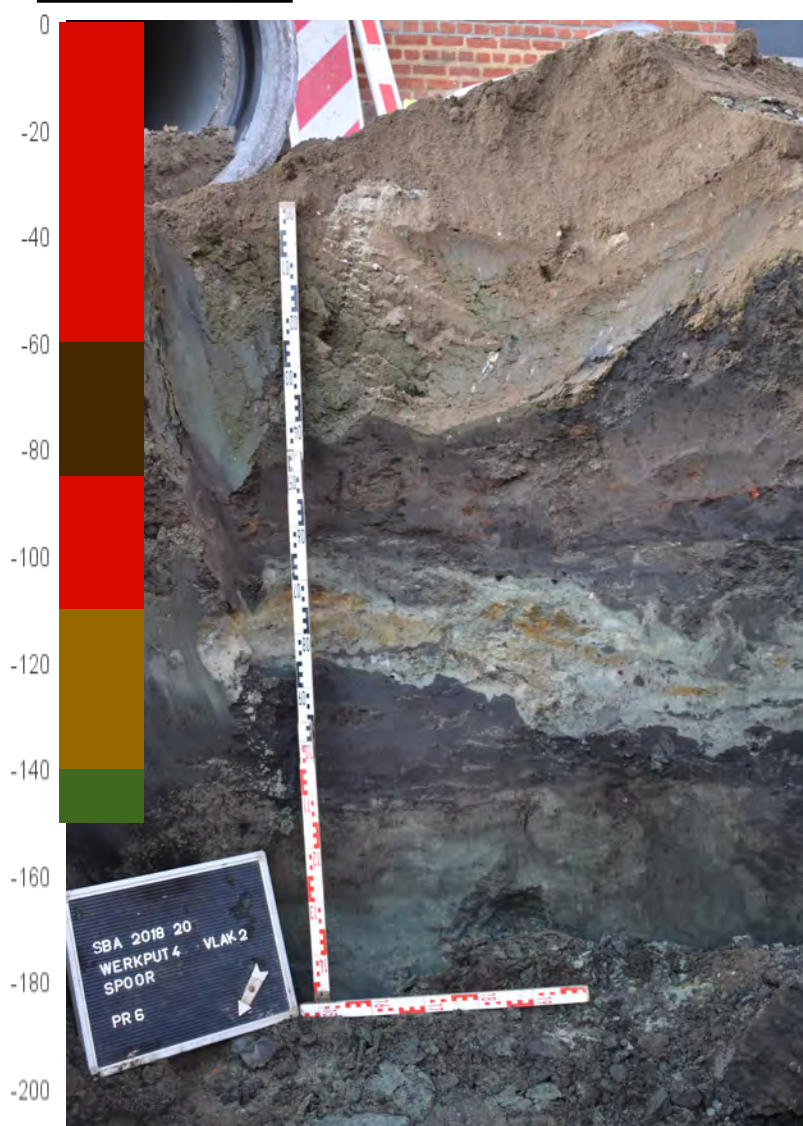
Opmerkingen:

Profiel PR6

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	vrijdag, 20/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Open hemel
10. Oriëntatie:	NW.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)

0-60 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; hom. LBr-Gl ; Br: BS, St: BS, Sp: BC; A recht gr. (B: v)

H2 (Horizont 2)

60-85 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl. DZw-Br ; St: BC, ; A recht gr. (B: v)

H3 (HTM)

85-110 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl. LGo-BI ; St: BC, Sp: HK; A recht gr. (B: v)

H4 (Horizont 4)

110-140 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DZw-Br ; Br: Hout, BC, St: BC, ; (B: v)

H5 (Tertiair klei)

140- cm: ReHaLo K>L; niet gespecificeerd; gelg. LGo-BI ; Glau; A gr. (B: v)

Bereikte diepte: -150 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen:

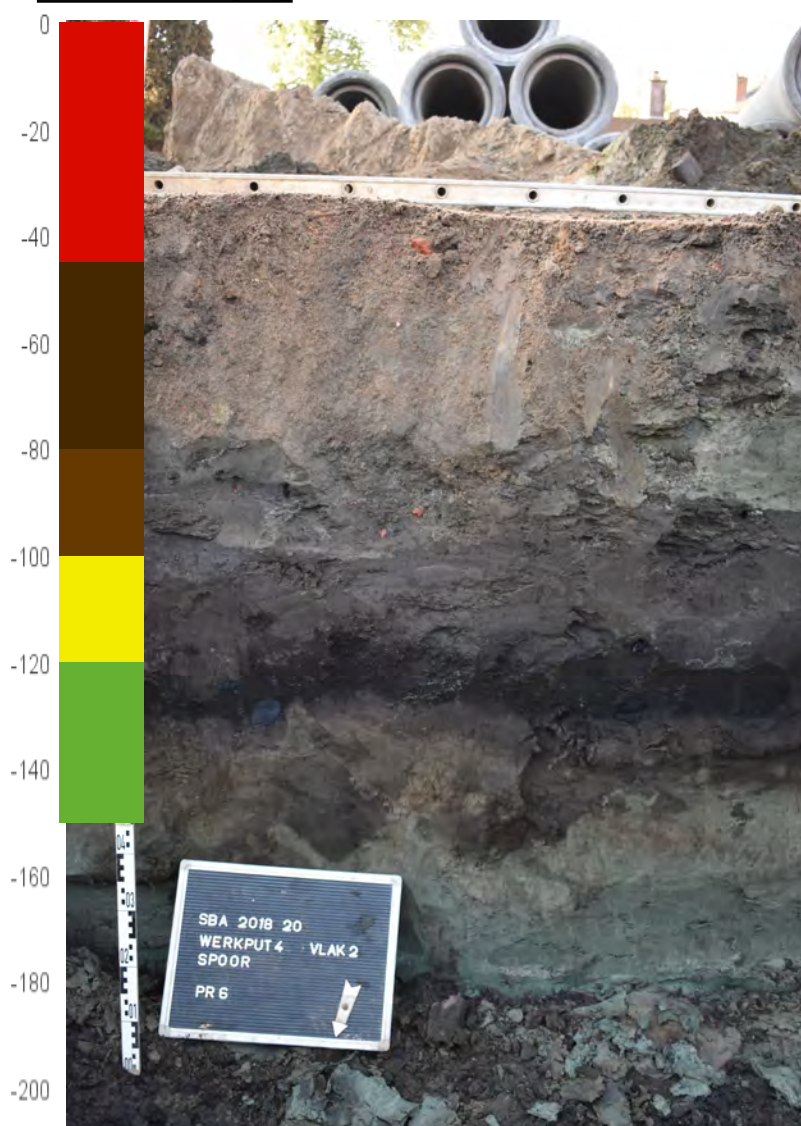

Profiel PR7

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Marjolein van der Waa, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch:
3. Plaats:	Heist-Op-Den-Berg - Rond de kerk
4. Hoogteligging:	m TAW.
5. Coördinaten:	N; O. (lamb 72)
6. Datum:	vrijdag, 20/04/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bestrating, Geen
9. Weersomstandigheden:	Open hemel
10. Oriëntatie:	NW.
11. Bodemeenheid:	Scmx(g) (matig droge lemig zandbodem met diepe antropogene humus A-horizont)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)

0-45 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; hom. LBr-Gl ; Br: BS, St: BS, Sp: BC; A recht gr. (B: v)

H2 (Horizont 2)

45-80 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gevl. DZw-Br ; St: BC, ; A recht gr. (B: v)

H3 (Horizont 3)

80-100 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; hom. DZw ; Sp: Hout; Du golvend gr. (B: v)

H4 (Horizont 5)

100-120 cm: ReHaLo Z>L; niet gespecificeerd; gebr. DBr-Zw ; St: BC, ; A onregelmatig gr. (B: v)

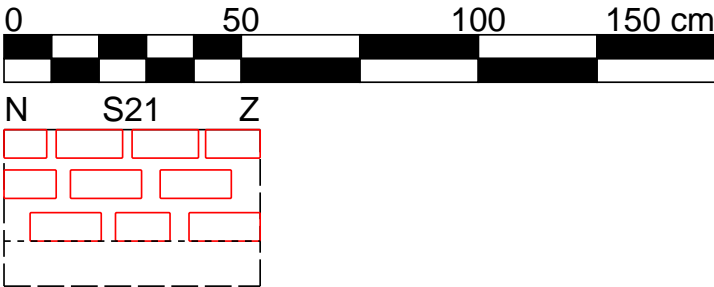
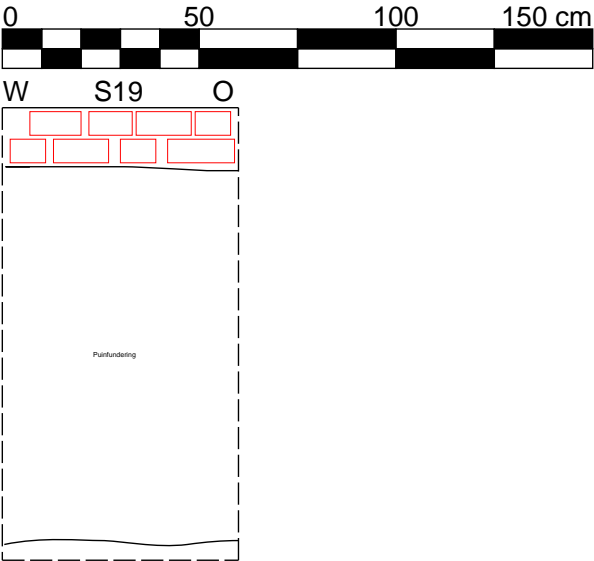
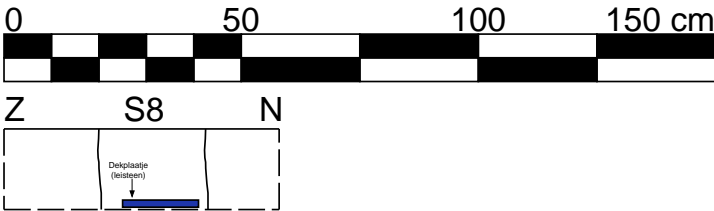
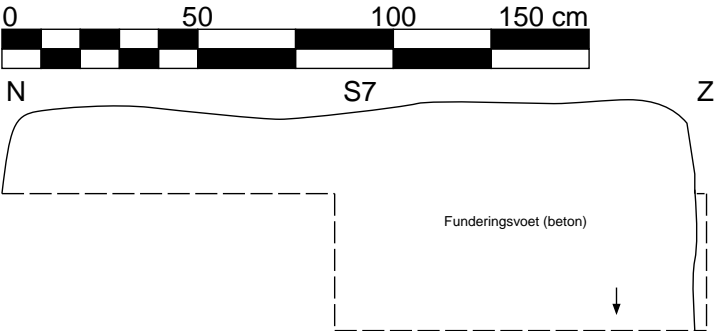
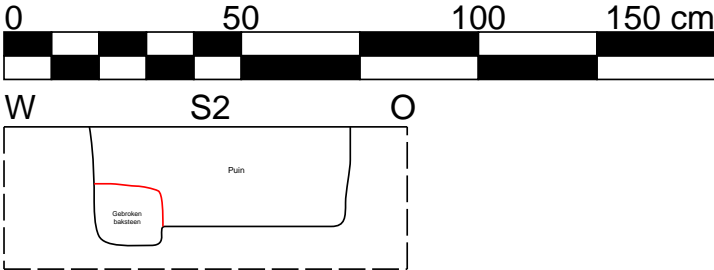
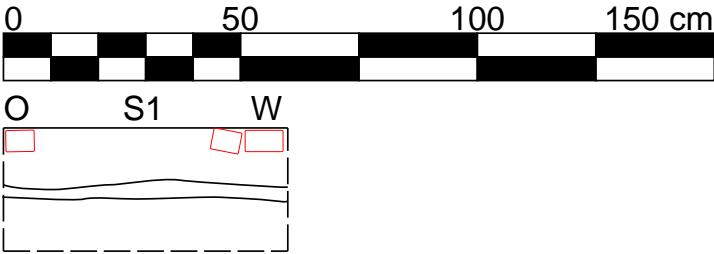
H5 (Tertiair klei-zand)

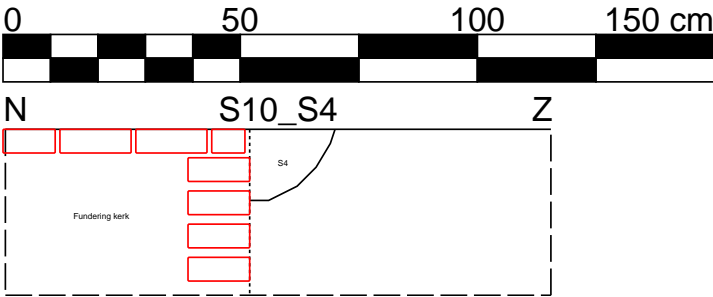
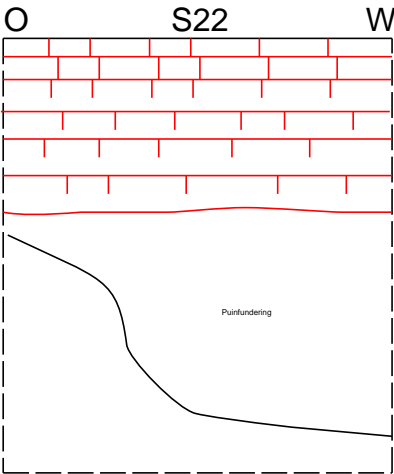
120- cm: ReHaLo K>Z; niet gespecificeerd; gelg. LGo-BI ; Glau; (B: v)

Bereikte diepte: -150 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen:

N

200025

200000

199975

179800

179825

179850

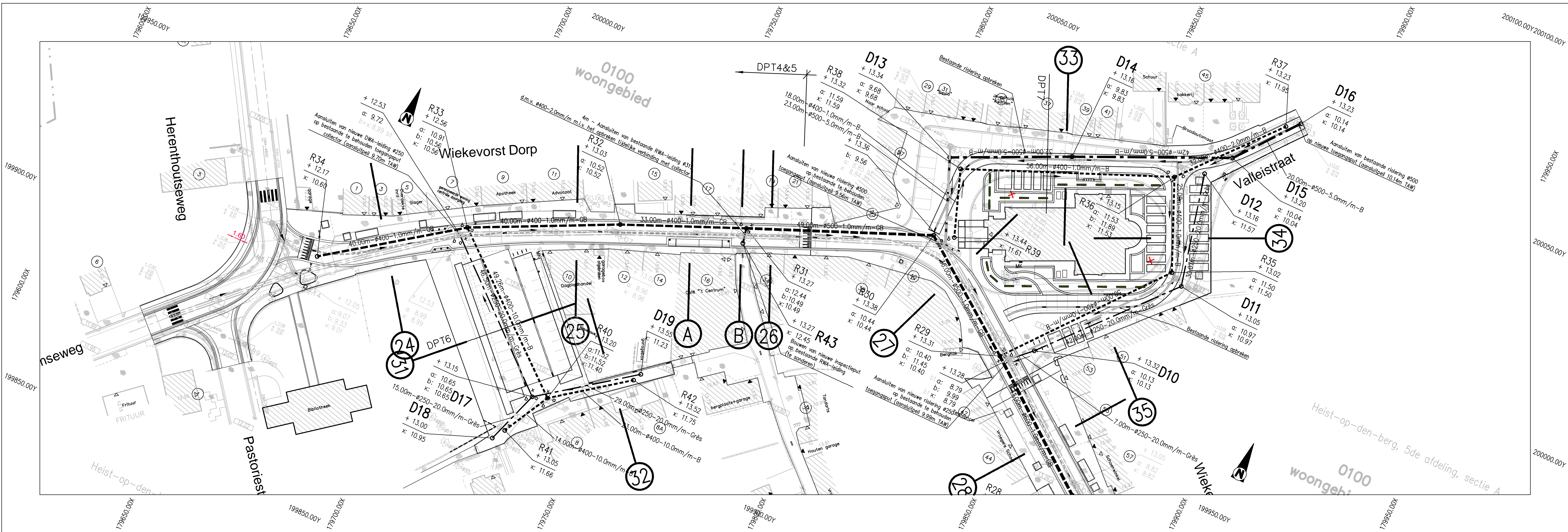
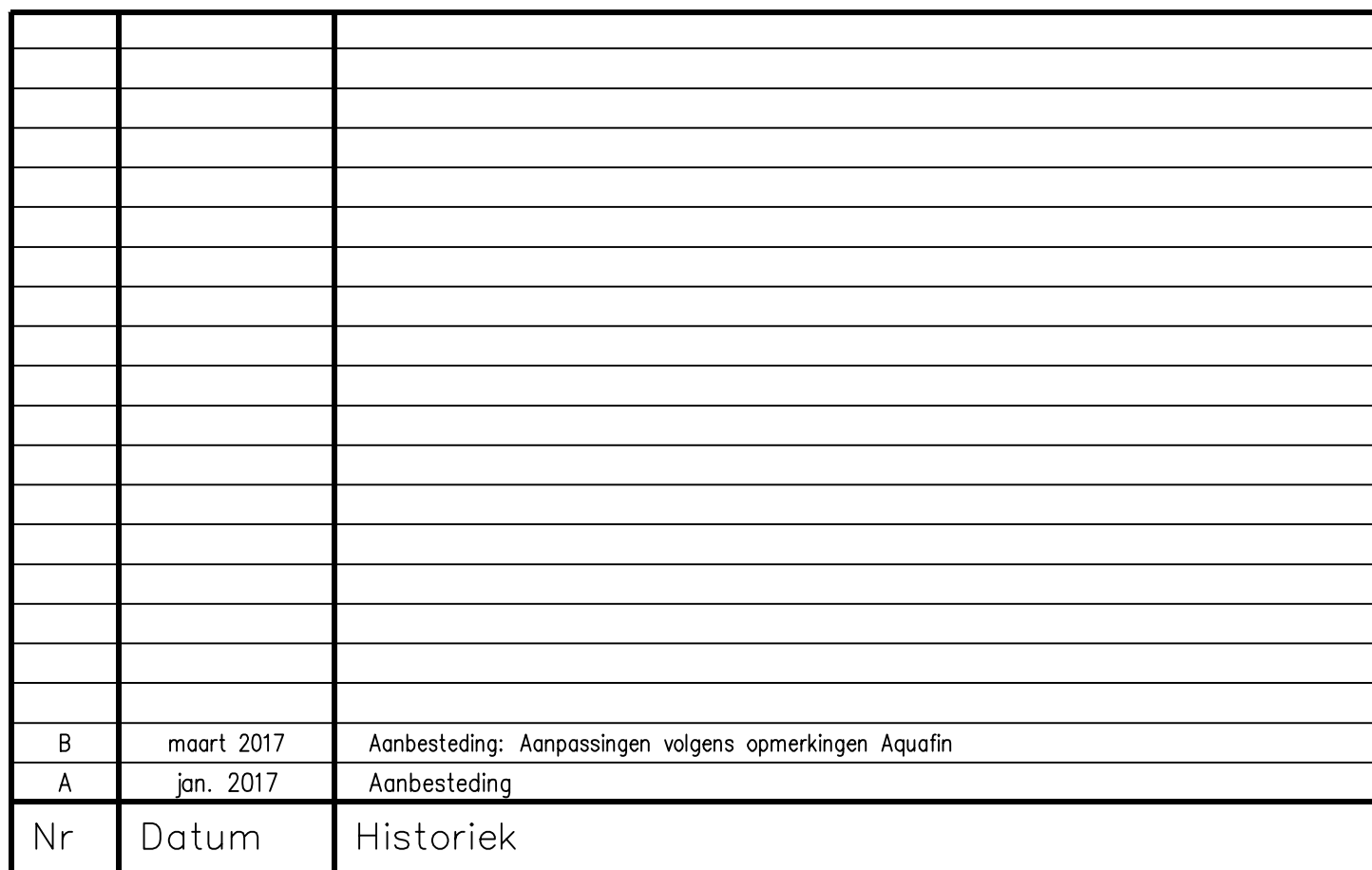
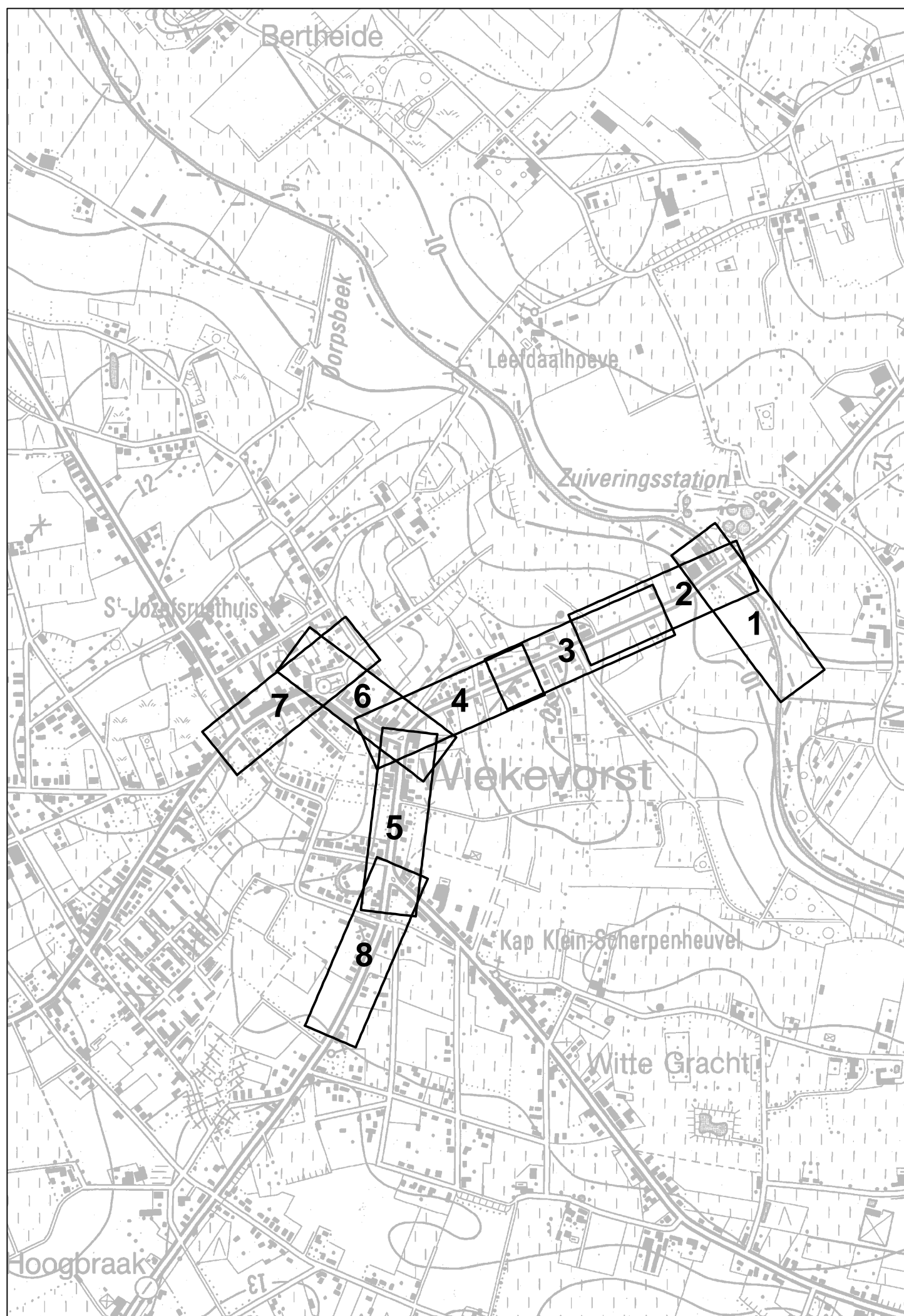
179875

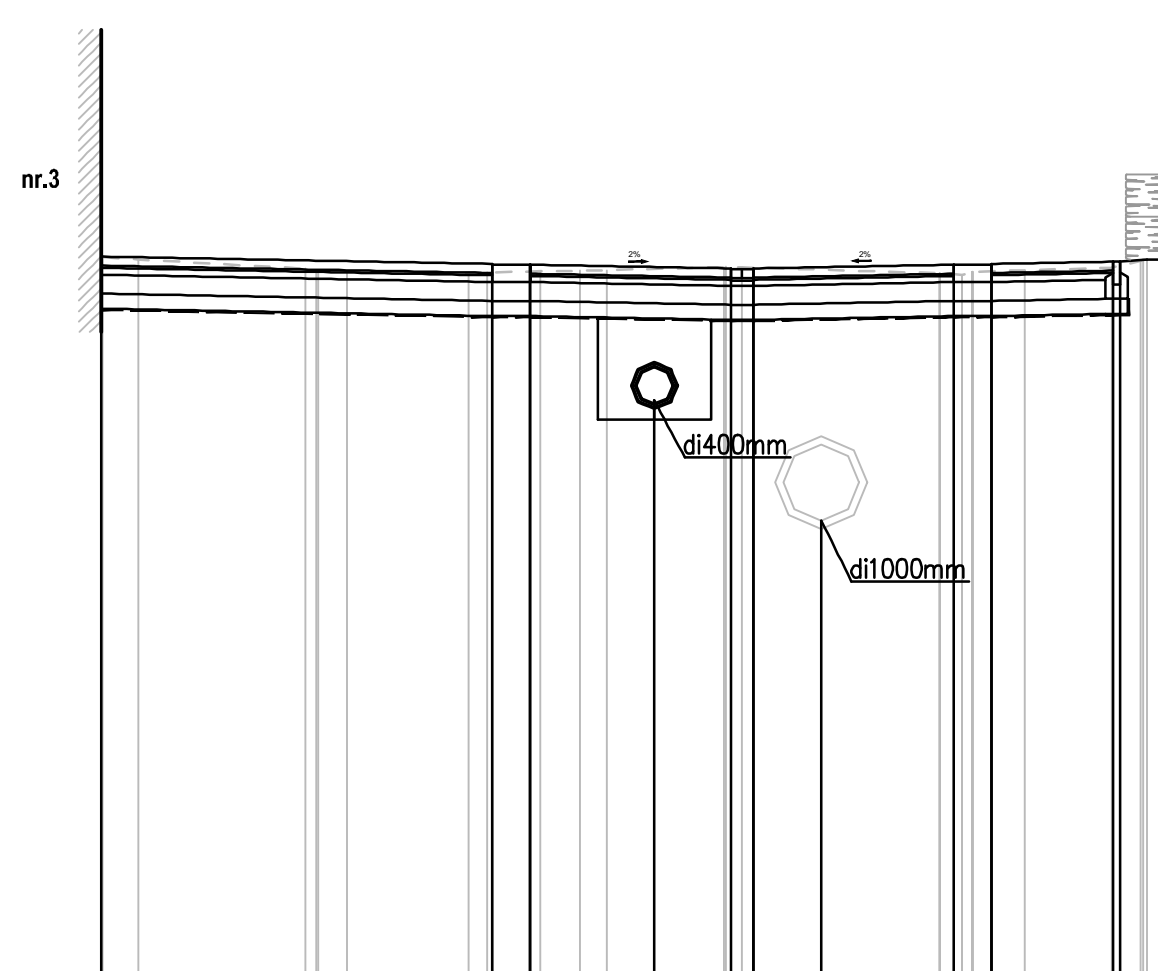

WIEKEVORST=DORP (1) (1)
Vergelijkingsvlak:
5.00m T.A.W.

Profielnummer	
Tussenafstand	
Bestaand maaiveld	
Ontworpen hoogte	
DWA LEID.	Tussenafstand
	Hellingen en $\emptyset$
	Bodemhoogte
	Max. hydraul. peil
	Legkarakteristieken
RWA LEID.	Tussenafstand
	Hellingen en $\emptyset$
	Bodemhoogte
	Max. hydraul. peil
	Legkarakteristieken

[illegible]

[illegible]

Profiel 24
Vergelijkingsvlak
3.00m T.A.W.

Best. Hoogte	2.49	2.53	2.44	2.27	2.26	2.30	2.35
Ontw. Hoogte			2.29	2.29	2.30	2.31	2.35
Tussenafstand					10.53		9.00
Riolering							

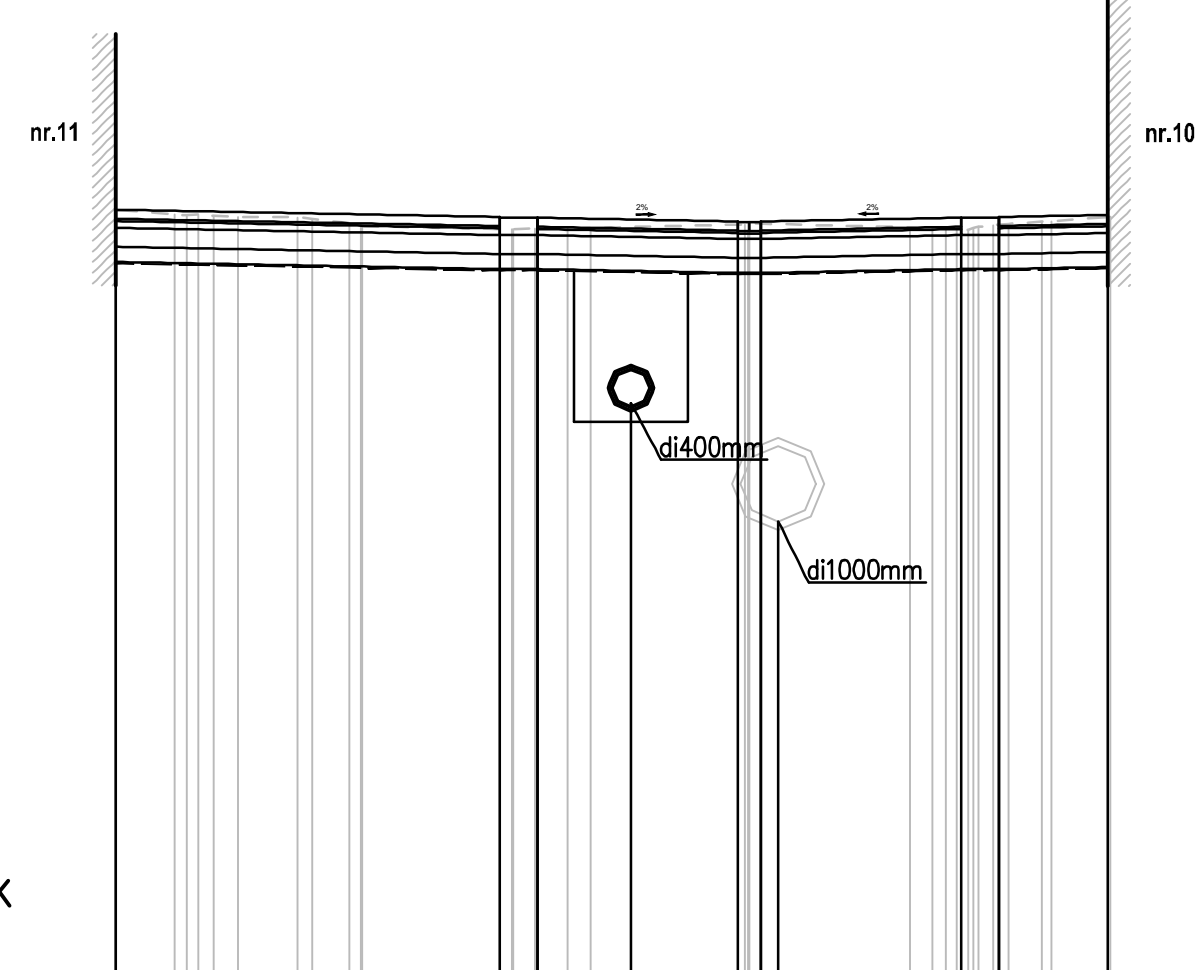
DWARSPROFIEL

22.440 : HEIST-OP-DEN-BERG
WIEKEVORST-CENTRUM

22440/1/11
2-9

Schaal
1/100

P-245835018, Winkowski Dong/35, *Anesthesiology* 245835, 8, 35, 1, P, CRR, 01, dec, 07 (2017) 116, 165

[illegible]

Profiel 25
Vergelijkingsvlak
3.00m T.A.W.

[illegible]

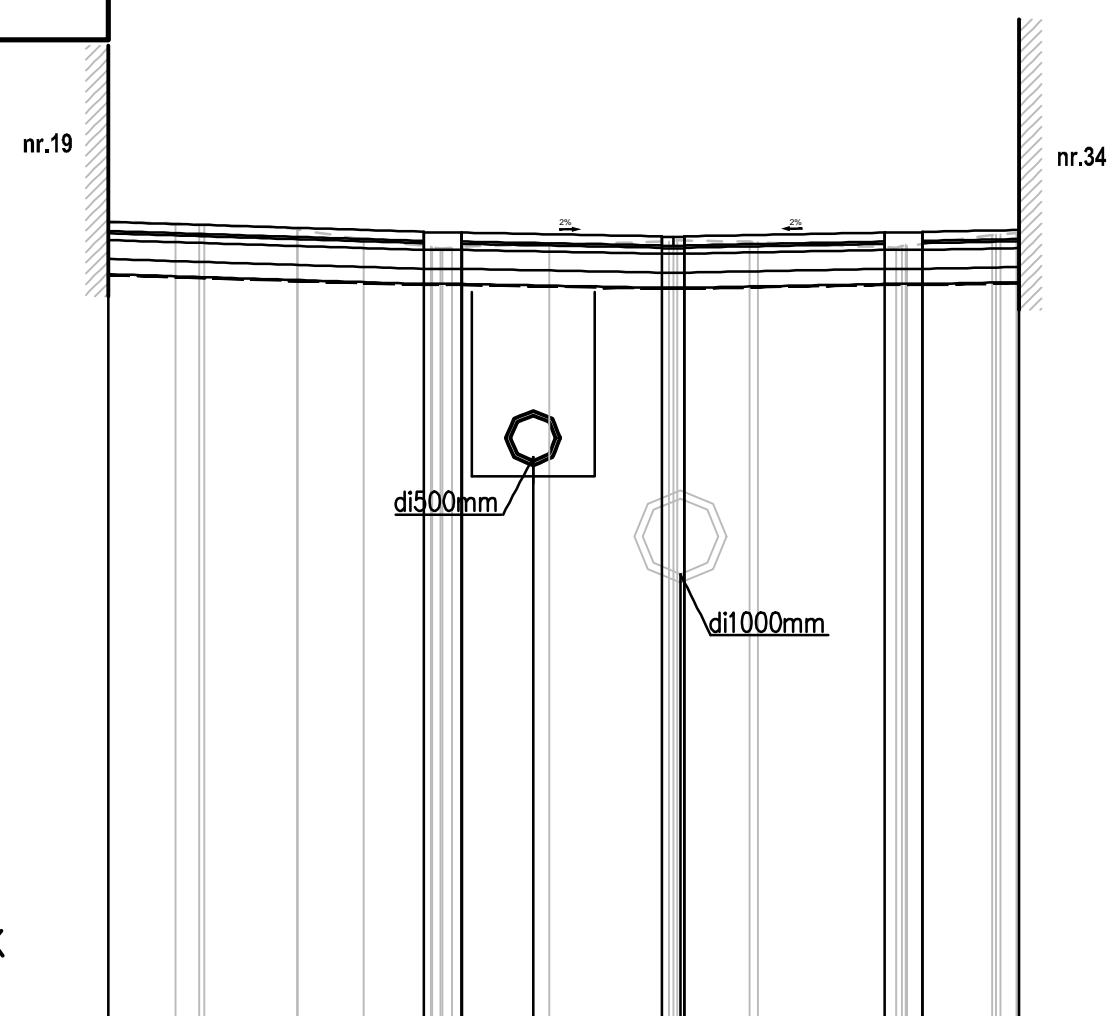
DWARSPROFIEL

22.440 : HEIST-OP-DEN-BERG
WIEKEVORST-CENTRUM

22440/1/11
2-9

Schaal
1/100

P:245835/CB, Wiekvondt Dorp/35, Aanbesteding/245835, 8, 35, 1, P, DFR_01.dwg, 07/20170116.1656

[illegible]

Profiel 26
Vergelijkingsvlak
3.00m T.A.W.

[illegible]

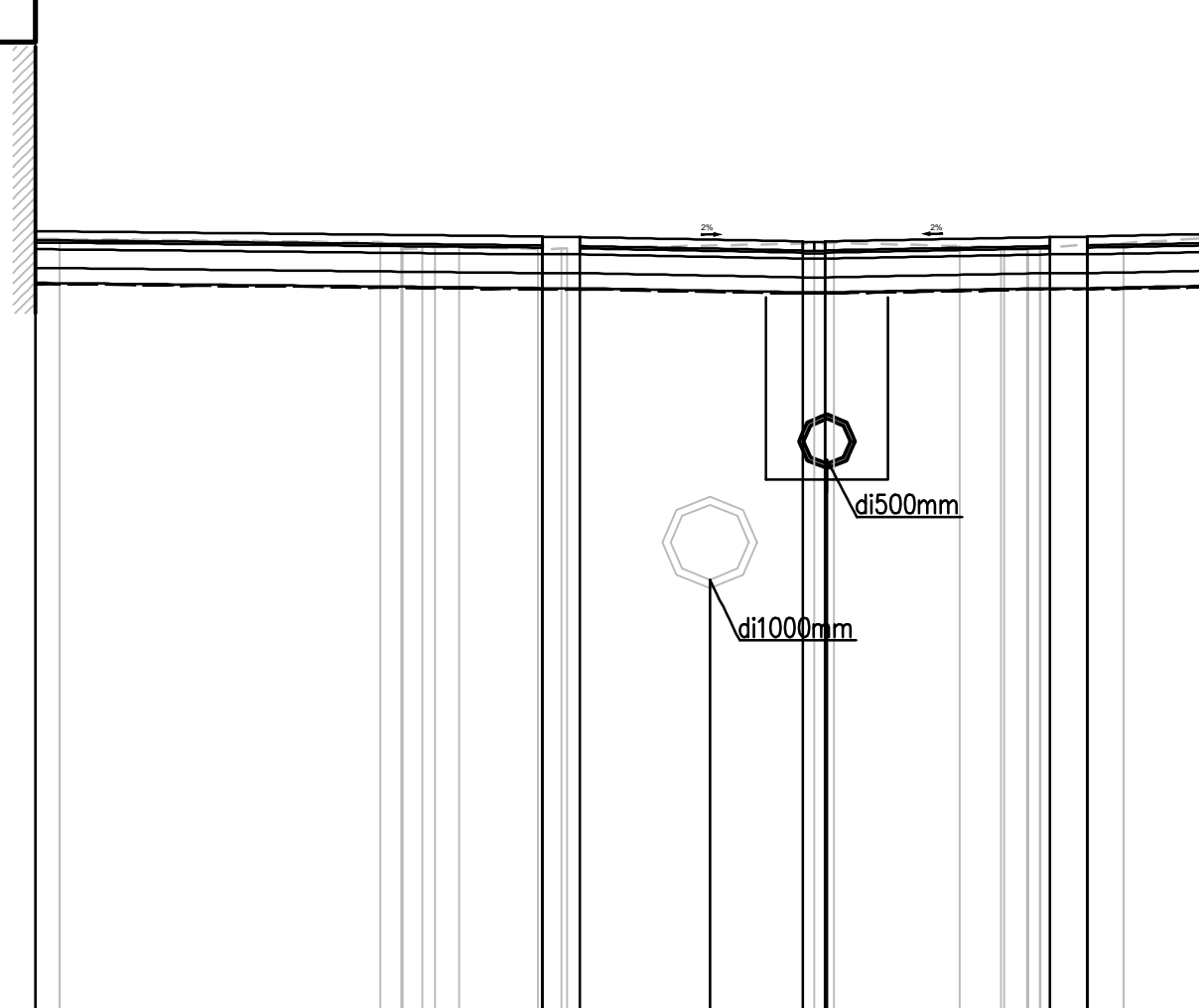
DWARSPROFIEL

22.440 : HEIST-OP-DEN-BERG
WIEKEVORST-CENTRUM

22440/1/11
2-9

Schaal
1/100

P:\245805\GIB_Wekworts-Dorp\35_Aanbesteding\245805_B_35_1_P_CPR_01.dwg - 07 (20170119).1656

[illegible]

Profiel 27
Vergelijkingsvlak
3.00m T.A.W.

Best. Hoogte		13,37 10,67	13,37 12,98 12,76 12,74 12,71	13,37 12,71	13,26 12,70 12,68 12,65
Ontw. Hoogte			8,63	10,37	13,32 13,39
Tussenafstand					
Riolering					

DWARSPROFIEL

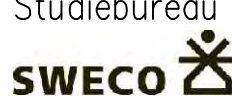

22.440 : HEIST-OP-DEN-BERG
WIEKEVORST-CENTRUM

22440/1/11
2-9

Schaal
1/100

P:\245805\GIB_Werkvorsch_Dorp\35_Aanbesteding\245805_B_35_1_P_OFR_01.dwg - 07 (20170116.1656)

A	jan. 2017	Aanbesteding
Nr	Datum	Historiek

 <p>Dijkstraat 8 2650 Aartselaar Tel. : 03/ 450 45 11 Fax. : 03/ 458 30 20</p>	<p>Provincie : ANTWERPEN</p> <p>Stad/Gemeente : HEIST-OP-DEN-BERG</p> <p>Projectnummer : 22.440</p> <p>Projectnaam : AFKOPPELING WIEKEVORST-CENTRUM</p>			
<p>Nummer :</p> <p>22440/1/1- 2-9/7/10</p>	<p>Titel : DWARSPROFIELEN</p> <p>Nr.24 t.e.m. Nr.27</p>			
<p>NV Aquafin Gezien en goedgekeurd</p> <p>Directeur infrastructuur Ing. D. Dewaele</p>	<p>Studiebureau</p> <p>SWECO vestiging Mechelen Stationsstraat 51 B-2800 Mechelen T +32 15 45 13 00 F +32 15 42 22 08 www.swecobelgium.be</p> <p>Projectleider Marc Frans</p> 	<p>Aannemer</p>	<p>Stad/Gemeente</p>	<p>Schaal: 1/100</p> <p>Opp.: 0.62m²</p> <p>Dossier nr. 245805</p>